

Verzamelde gedichten. Deel 1

J.J. Slauerhoff

bron

J.J. Slauerhoff, *Verzamelde gedichten. Deel 1*. A.A.M. Stols, Den Haag 1947 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/slau001verz03_01/colofon.php

© 2011 dbnl

The logo for the Dutch Bibliography (dbnl) features the lowercase letters 'dbnl' in a blue, sans-serif font. The letter 'd' is stylized with a small, upward-pointing arrow above its stem.

Eerste verzen

I

Naar Samain

Zomeruren I

Breng het vergulde kristal,
En glazen van droomrige kleur;
Behoed onzen roes voor verval
In overprikkenden geur.

Rozen! Om rozen nood!
Ik heb ze lief tot waanzin.
Zij hebben 't somber aanzien
Van dingen, aanbrenghend dood.

De goudwijn schuimbekt in den kroes;
Gij klieft een perzik, dat het moes
Bespat uw blankzwellende borst.

Het park is als een afgrond zwart...
Er woelt, onstilbaar, in mijn hart
Naar zachtheid wrangkwellende dorst.

II

Schuchter als een bejaard refrain
Het water der fonteinen zong;
Van één ster vingen we elk een vonk
In onze glazen ouden wijn.

Als van Clorinde of Lindamire
Stond uw hals slank uit 't wijd gewaad,
Blootgesteld aan bewondring, fier
Boven breed priesterlijk brocaat.

In des avonds hooggetij
Riep uw schoone rijkdom mij
Op het tijdperk van Florence;

Naar der lucht turkooizen glanzen
Vlood uit de kelken van 't festijn
Van frambozen de ijle essence.

III

Gij houdt uw wang in de open hand;
Uw lippen half vaneen bewaren
't Zwijgen, uw oogen ernstig staren
Staag op een bloemenrijke plant.

Uw mond trilt in karmijnen brand
Onder uw haarwring, de overzware;
Gij neemt in schaduwendichte scharen
Over de macht van 't andre land.

En mijn liefde belijdt zich bitter
- Terwijl uw zwijgen tergt en heerscht -
Te zoeken zonder ooit haar doel

Te naadren; nooit zal zij bezitter
Zijn van 'k weet niet welk allerteerst
Deel van uw vrouw-, uw zelfgevoel.

Néère

De koele morgenwind brengt het gebloemte aan 't trillen.
Néère, naakt en blank, moet schateren en rillen,
Aan de' oever, telkenkeer dat zij met sneeuwen voet
Breekt door het broos kristal van den vertrouwden vloed,
Terwijl, niet ver van daar, Satyr haar jeugd bespiedt.
Hij houdt zijn adem in en pijpt niet meer zijn lied;
En 't kind welks prille vleesch nog niet leed 't pijnlijk wonder,
Dat in haar onschuld gaat als in een kleed, ook zonder,
Gretig een honigkoek van 't sluw boschgodje neemt,
Dat haar in wrangen ruil een kus roof, lang en vreemd.

Herfst

Langzaam, van ver gevolgd door den hond van den hof;
Zijn wij de oude wegen zwijgend ingeslagen.
Een bleeke herfst verbloedt achter de zwarte hagen;
Vrouwen gaan einderlangs, rouwend, in donkre stof.

Als in een kloostertuin of kerkerbinnenhof
Is de lucht stil en grijs met droefenis beslagen;
En ieder gouden blad, wanneer zijn uur geslagen,
Gaat, als een souvenir, te gronde, keert tot stof.

De Stilte sluipt tusschen ons... Harten vol leugen,
Elk, moe van reizen en reeds rijp voor vreemd verheugen,
Zich vlucht en landing aan een blijdre kust belooft.

Maar 't woud heeft, dezen avond, zooveel donkren weemoed,
Dat ook ons hart, meegaande, milder wordt en meedoet
Aan 't fluistren van Weleer, onder de lucht die dooft,

Als van een kind dat men betreurt en dood gelooft.

Klassieke Avond

't Is in een amberheldre en rooskleurge sfeer.
De Adonistempel op het voorgebergt' verheven,
Heeft in het westlijk goud zijn zuilenzwart gedreven,
En over de avondzee ontkiemde de eerste ster.

Terwijl een zuiver riet een langzaam lied begint,
Verheft Pan, die voorover sliep, zich op zijn handen,
Naaktvoetgen nimfendans te zien, een kustguirlande.
Een schip uit 't Oosten voert aroom de haven in.

Vrouwen laten het uur wegvloeien, onbezonnen
Voor zacht gesprek, de kruiken op den rand der bronnen;
De ossen, saamgejukt, verlaten de open vore.

Een nacht komt, die door Syrië's rozentuinen liep.
Diana, helder, neigt naar droom in 't bosschendiep;
Waar een verdwaalde straal in 't loof brengt zilvergloren,

Liefkoost ze Endymion: een zaalgheid, zoo te lore.

Extreme-Orient I

De stroom in de' avondwind beweegt het riet tot klagen.
Alleen ben 'k heengegaan. Ik kapte 't ankertouw,
En ging ter ruste in mijn vreemdgevormde prauw,
Zonder gerucht, bevreesd de vooglen te verjagen.

Wij zijn op stroom geraakt en in een wijd bewegen,
Geleidelijk, geen doel bekend. - O vlot bekoren,
Op 't vloeibre onbekend' te dolen, wegverloren!...
Bijtijden hield mijn hand een tenger takje tegen.

En ik bleef, wiegende op een zee van zaalge loomheid,
Uw ziel inademen, avond van stille schoonheid.
Ik heb de schemering met teedre voorkeur lief;

De vloed, welluidend droef, is met mijn droom vertrouwlijk
Doorschijnend is mijn kelk en ik draag onophoudlijk,
Een hart, over welks leed de maan zich laat verhief.

II

Het leven is een bloem welks geur ik nauw geniet,
Want ieder aardsch aroom doet diep de zinnen pijn.
Op 't Eiland van Email, Verbeeldings rijksg gebied,
Ontken ik 't ijdel uur, waarin de menschen zijn.

Mijn teedre vreugden zijn gevormd in porselein,
Anders dan zeer bezorgd raak ik hun randen niet;
De azuren geurwolk die mijn blonde thee ontvlieft,
Ontvoert vervluchtend 't leed en houdt mijn zielsrust rein.

Ik woon in een kiosk roze in het woud van 't wonder,
Ik zie den ganschen dag de gouden vloed en onder
Mijn venster langs en ver door blauwe velden stroomen;

En, keizerlijk poëet in lichtroode japon,
Volg 'k in de vlucht mijn droom, een vlinder, spelende om
Den waaier bloemenrijk, waaruit hij is ontkomen.

III

Ik heb niet meer het hart der oude heldentijden;
In meengen veldslag waar' mijn dieprood bloed gevloeid,
En nu kruipt het zoo traag, in dit Rijk zoo vermoeid,
En 't woeste ijzer doet de zwakke oogen lijden.

De ziel verwerpt voor 't spel van faablen en folklore
Den last van wijsheid, dien zij te veel eeuwen torste.
Goden zijn in verval, die met hun almacht morsten.
Hoop geeft geen leven meer, wij worden oud geboren.

Onze overoude geest, verward in reliquieën,
Weeft haar symbolen en, de vingren op de knieën,
Van ijlden droom het ijle goudgetril.

Vreesachtig en gevluht naar 't midden van haar staten,
Leeft de ziel leeg van lust, van minnen en van haten;
Verveling sneeuwt in onze harten, stil...

De gouden Vacht

Zwart door den blauwen nacht koerst Argo, ras geroeid.
Geen held zag verre kust en onder zonk de zon;
Teleurgesteld zijn ze ingeslapen, slechts Jason
Vervolgt zijn stoutsten droom, in 't waken onvermoeid.

Lyra schijnt: gouden kern, waarrond het donker vloeit.
Oneindig trilt de stilt' ... De nazaat van Eson
Reikt in zijn hoogmoed reeds voorbij den horizon
En ademt rozengeur, uit Colchis toegebloeid.

Wijl hij van peinzens wijn zich toedrinkt, aan de plecht,
En in haar wulpschen tuin Medea lusten vlecht
- Zij voelt haar vleesch gestreeld door verren warmen tocht -

Bereidt het Noodlot voor 't aloud almachtig mengsel,
Onder het oog der Draak, een dreigend wangedrocht,
En doopt de Vacht met bloed, haar sombergeurig mengsel.

[De gouden eeuw bederft als een gekneusde vrucht.]

DE gouden eeuw bederft als een gekneusde vrucht.
Vereenzaamd is het hart, geen Heiland geeft gebod...
Dat droppen in den nacht? Valt van uw ziel die rot!
Wie van ons allen slaakt het eerst den grooten zucht?

Een kwaal knaagt aan het hart der wereld als een mot,
De lust des vleezes heeft den veegen geest geband.
En niemand ziet den muur; daar schreef een kuische hand:
'Doof 't vuur van 't wulpsche feest, onwelgevallig God!'

Wij sluiten 't daglicht af, te fel voor onze voosheid;
Een lamp, de gele zon der koortsige slaaploosheid,
Straalt in de tomb', befloerst met sombere fluweelen,

Waar, bleek en zwaarbelast met slepend snoer juweelen,
Gekweld door 't duren van opzettlijk valsch akkoord,
De Kunst, drijvend naar uitersten, zich traag vermoordt.

II

À Vau-l'eau

Dans un linceul
Meurt la lumière
De la rivière.
Comme des cercueils
Des barques s'en vont
(Les rêves dont
On vit en deuil
Pour équipage)
Au sarcophage
De l'horizon.

égarement

Je veux vous avouer une chose
- Un peu risible, un peu morose -
Que je désire:

Que vous mourûtes comme une rose
- Qui pleure ses pétales roses -:
Sa vie expire,

Très douce, très pure, à peine éclore.
Que vous mourûtes dans une narcose,
Que mon amour en fût la cause.

Je vous ai raconté cette chose,
Car je veux rire...
Quoi, vous pleurez, j'en suis la cause?

Moment de Lassitude

Je suis plus las que d'habitude,
J'ai tout fini et j'ai rêvé
Et je me suis, trop tard, levé
Sur les débris ruineux et rudes

Je me reproche ma solitude,
J'ai sans merci abandonné
La femme très douce qui m'a donné
Sa pauvre vie de lassitude.

J'étais plus lâche que d'habitude. -

III

[De dagen gaan langs de aarde, lange horden -]

DE dagen gaan langs de aarde, lange horden -
Nooit is de zon 't vermeêren moe geworden.
Een koning sterft, godslasterend, meinedig -
Nooit bleef een onbezette zetel ledig.
Volksplantingen geraken in versterf -
Reeds bloeien schoonere uit hun bederf,
Weer ondergaand met zinkende getijden.
Nu is de tijd voor oude heerschappijen;
Vermolmde staten wanklen - de Commune
Zal rustig rijzen uit de roeste ruïne
En zal een rijk zijn van de gansche aarde:
Herberg voor volkeren, verlost van wallen,
Bewoners van de veilge hemelhallen
En in de oogen Gods gelijk van waarde.

[Herfst komt met storm en floersen om de bosschen]

HERFST komt met storm en floersen om de bosschen
Die van hun loover kreunend zich verlossen,
Doet vruchtentrossen uit de takken storten,
Het vooze zomerooft ten gronde ploffen,
In vochtige bodemlagen stil verworden,
Verteren tot oorspronkelijke stoffen:
Het leven is gehoorzaam aan seizoenen.

Dit is het leven met den dood verzoenen:
Dat alle oogsten wortlen in het doode,
Dat grauwe gronden rozen overrooden;
Uit den vermolmden woeker, het verfoeisel,
Zal Vrijheid stijgen, een volvruchtig bloeisel.

[In 't witte Rusland waar de vrome Russen]

IN 't witte Rusland waar de vrome Russen
Zoo talrijk zijn als goede korenaren,
Zijn roode oogsten, nimmermeer te blusschen,
Geschoten uit het bloed der martelaren.

Witte sneeuwvelden werden rein bevlekt
Van zuiver bloed: zaad voor den goeden oogst;
Door dooden werd het levende gewekt -
Want over graven groeit gewas het hoogst.

De tempel van den heerscher stond verlaten,
Diens godgeleende glorie werd al triester;
Nu zetelt peinzend in zijn zaal de priester
Over de vrije orde van de staten.

De boeren die aanbidding steeds behoefden,
Hebben in hem hun herder weergevonden;
Zij zeggen hem en zeggen dankend: Vader! -
Wetende voor verdrukten en bedroefden
Zeker vertroosting en verlossing nader,
Al bloedt het jonge rijk uit oude wonden.

Verkondiging

Ik hoor de slaven van den stilstand smalen:
'Hoe kunnen Russen Vrijheids wezen weten?
Elk volk spreekt eigen, onverstaanbre talen
En bijna allen zijn analphabeten.'

Wel zijn de woorden in den wind geworpen,
Zaad op een rots, geroep in de woestijn,
Vergruisd in steden, doodgezwege' in dorpen,
Waar hun verklaring groot geluk moest zijn.

Maar wij die 't weten, zullen toch herhalen
Hoe Vrijheids woord in Rusland wordt verspreid.
't Kiemt overal - maar zal het niet verdwalen?
Over de wereld is geen rijk zoo wijd.

Neen, nergens vordren onafzienbre vlakten
Voorbij alle eindren verder dan haar steppen;
Volga is der rivieren verst vertakte,
Ook de eenzaamste kan uit haar wellen scheppen.

En winden murmelen onstilbre koren
Over Vrijheids gebied; 't wordt háár geluid,
Wanneer hun stroomen op de hutten stuit:
Harpen, waaraan de armen kunnen hooren.

En Wolga's stroom is helder als de waarheid,
Die onder golven bloeit in toeë bloemen.
Zij komen in wijd kolkenwit tot klaarheid
Aan de oevren, waar ze haar geheimen noemen.

Maar steden liggen ver verstrooid: verloren
Eilanden in grijsgroenen oceaan.
Gij kunt hun klokkenluiden eerder hooren,
Dan hun gestalte aan de' einder op zien gaan.

Dan zal wel uit de hoogte een gouden koepel
Haar verren straal ontvange' in blijkbre glanzes,
Of zij vlecht haar symbool onzegbaar soepel
In torenkransen, duizlen duivendansen.

De vrije waarheid roeit met vele riemen:
Soms reist ze op driftge winden als een zaadpluim,
Als reede zaden in der schepen laadruim,
En altijd zal ze op tijd en plaats ontkiemen.

Laat niemand in dit trage en lage kustland
Meenen dat oovral alles langzaam gaat.
Hoe snel stijgt gij tot een verreinden staat
Uit oude puinen op, wit heilig Rusland!

De Vrijheid in Rusland

Zij is bij ons tehuis,
Die gij ontkende
De engel te zijn, wier wenk
Uw lot kon wenden.

Zij zag u vragend aan,
Gij hebt gezwegen
En zijt uiteengegaan
Op de oude wegen.

Toen wou ze heen met haar
Vergeefschen zegen.
Geen voelde ons gevaar,
Geen hield haar tegen.

Nu heeft ze 't hier zoo goed,
Wil niet meer wenden;
Zij deelt den overvloed
Van onze ellende.

Verlangen

Wij wachten daaglijks dat morgen
Vrijheid aanbreken moet,
Om nooit meer te gaan in 't verborgen
Terug - ons licht voorgoed.

Gebeuren zal dit niet,
Zoomin als een engel daalt
Naar streken waar verdriet
Tot wanhoop wrang verschaalt.

Niet volgens onze orde:
't Geluk wacht zijn eigen tijd
Om geboren te worden
Binnen de werkelijkheid.

Maar ééns, door levensengte
Breekt haar rijk open, wijd...
Wij werden ingewijd
En weten sinds zij ons wenkte:
'Ik kom op tijd.'

IV

[Afzondering heeft - hooggaand getij -]

AFZONDERING heeft - hooggaand getij -
Geheel 't gehaat bestaan gebluscht
En liet geen land dan onze kust,
Geen leven dan de zee en wij.

De zonneboot gaat overstag,
De wolken voeren 't donker in.
Wordt deze stond oneindig dag?
En onze bond het aardisch gezag?
Neen, reeds raakt 't eind los van 't begin,

En een verborgen donder doelt
Op de afgunstgen, in den geest
Deelnemend aan ons eenzaam feest.
Ach, had hun meegaan niet geduld!
'k Zie weer hun zwerm, die aankrioelt,
'k Voel hoe hun kabbling om ons spoelt.

Maar 'k haat hun schare in jou het meest.

Begeleiding

Deze dag zweeft in het grijze
Leven tusschen nu en later,
Als een schip op zinkenswijze
Schommelt tusschen wind en water.

(Ook de top der groote mast
Boort niet meer door de oppervlakte,
Terwijl de romp, hoe zwaar belast,
Nog niet vergeten gronde' inzakte.)

Deze dag bereikt een oever
Wel van ver - geen haven meer,
Zinkende aan den last van vroeger
Naar verleden toch niet neer.

[Hoe dieper in het leven,]

HOE dieper in het leven,
Hoe meer gevaar;
Hoe verder van den dood,
Des te nader aan de baar.
't Schip het dichtste bij
Een bekende kust gebleven,
Komt het eerst in nood;
Niet die houden vaart,
Altijd landuit, immer zeewaarts -
Eindelijk voor eeuwig vlot,
Volgen zij een levenslot:
Vaderlandsloos, vogelvrij,
Oceanisch en onaardsch.

[Voor de kust liggen smalle prauwen]

VOOR de kust liggen smalle prauwen
Langs de oppervlakte gevlijd
Over hun spiegelbeelden.
De stille zee drinkt de deining
Die badende vrouwen,
In haar gewaagd vertrouwen
Op eenzaamheid,
Niet schromen te laten ontkomen
Uit de denkbeeldige omheining
Rondom haar zachtzinnige spelen,
Aan welke al haar leden
Deelnemen, zelf streelend en ook zelf geveleid.

Zij schijnen bijeen te hooren,
Aaneengesloten
Tegen allen die begeerend storen,
Vrouwen, golven en booten,
Bondgenooten,
Door een verlangen vertrouwlijk:
Het mannelijke geweerd -
Al wat, veroverd, bezwijkt,
Welks schoon ontvliedt zoodra bereikt,
Over een stilte gemeerd -
En de heele schepping vrouwlijk.

De Zee

De zee, het eenige leven dat strekt
Van begin tot einde
- Terwijl alle andre, voor kort gewekt,
Gedwee en weerloos verdwijnen -
Geeft in. eeuwige breking
De groote, zachte verzeekring
Dat, wanneer allen versterven, verstijven,
Zij bevallig zal blijven.

En als ik ga gehaast,
Genaderd en genaast
Door den jagenden dood,
Hoor ik den troost
Van 't eendre golfgeruisch,
Dat is als het vermengd gejuich
Van al haar schipbreuklingen, al haar meeuwen,
Aanbreken over de eeuwen,
Die mij verzwijgen en verteren.

Zij heeft geen andre vormen
Dan de borsten van haar golven,
En geen andre woorden dan de volle
Koren van haar branding en haar stormen.
Maar sidderend belijdt
Elk leven, hoe verfijnd
En schoon 't in 't licht verschijnt,

De wankle kortstondigheid
Van zijn bekoorlijkheid
Voor de geweldige eentonigheid van 't grootsche
En de onsterflijke lieflijkheid van 't doodsche.

Archipel

*I am haunted by numberless islands, and many a
Danaan shore - (Yeats)*

I

Het Boegbeeld: de Ziel

Dit is mijn lot: gebeeldhouwd voor den boeg,
Den scheepsromp achter mij te moeten volgen;
Mijn zegetocht over knielende golven
Aan 't schip te moeten danken dat mij droeg.

Wel leef ik 't zwerven liever dan het vaster
Landlijk geluk, dat wortelt als een boom
In één trouw, voor één einder; mijn driemaster
Draagt me in de drift van iedren wereldstroom.

Liefkoozingen van alle golven schuimen
Over mijn borst en bevleken mij niet.
Volgende reinigen van voorge, zij ontruimen
Mij snel, mijn vreugd blijft vrij van hun verdriet.

Ik zal nooit van een houden, zij zijn alle
Even witwoedend, even snel weer grijs.
Ik lok, zij streelen, laat ze los, zij vallen
In met het koor, dat sterft achter mijn reis.

Geen vrouw leed liefde zoo gelijk bewogen
In drift, als ik de zee: zijn ademtocht
Houdt mij beurtlings bukkend en opgetogen,
Geen man heeft machtiger zijn bruid bezocht.

Uit zoo groot omhelzen zoo zuiver zelf
Behield geen vrouw; over zijn diepte zwevend
Bleef mijn beeld in zijn borst begrensd en bevend.
Ik overleefde hem - tot des einders gewelf.

Geen bruid huwt met haar vorst gebied als ik
Met 't schip, dat mij meetroont, vorstlijk vrijgevig...
Máár 'k leef ook zeer bekrompen, onderhevig
Aan koers en vrachtvaart van de onvrije brik.

'k Lig met mijn romp in 't vuile dok verankerd
En duld de lading van smaadtijke vracht;
't Gelaat vertrokken, 't verre lijf verkracht
Voelt gevangen vrouw zich weerloos bezwangerd.

En houd ik mij hardnekkig in extase
Bóven gesternten, diep in zee gezonken,
Dan hoor 'k 't aanklevend schuim der aarde razen:
Vlak achter mij liggen matrozen dronken.

Zoo dronk ik schoon en schande in één teug.
Stijgt mij de roes der reine hemeldriften,
Dan werkt besef van laag bestaan als gift en
Proef ik zoo wrang dat 'k niet voor engel deug.

Dit zal het eind zijn: op een slordige helling
Van 't schurftig schip te worden afgesloopt.
Ik zal stom smeeken om een nieuwe stelling,
Laf, als een hoer die zich voor 't laatst verkoopt.

Men nagelt mij misschien als laatste gunst
Nog op de stomtheid van een oude kof.
Wij passen bij elkaar: zijn molmge vunst'
En mijn geschonden schoon, verfloos en dof!

Dan weer berouw 'k, naakt in mijn schaamle schaamte,
Dat ik niet eer, als waardloos wrakhout stierf:
Liever nog lang met een roestig geraamte
Over 't geluksgebied van vroeger zwierf.

Bespottingen van alle golven botsen
Tegen mij op. Mijn leed wordt staag verbrijzeld.
Zij schenden mij, als de scherpkantige schotsen
Van vroegre liefde het onmeetlijk ijsveld.

Wie leed zoo fel, zoo laf, voordat hij stierf;
Met zooveel smaad gekroond, zoo laag gekruisigd
Over 't weleer bekoord gebied? Wie zwierf
Zoo lang rampzalig, voor hoogst Heil 't vooruitzicht

Van mijn wanhoop: dat na dit overwintren
Voorbij mijn dood eenmaal een storm, een hoos
Mij zal vernietigen, zoo vormeloos,
Dat 'k mij niet meer herinner in mijn splintren?

Nimfen

Natuur erkennen wij niet,
Te leven met drift en bloed.
Boomen zijn ons stervende
Grijsaards, stokoud en stram,
Bloemen zijn zachte sieraden
Voor borst, haarwring en voet -
Maar zij verkleuren spoedig.
Niet de groene steenen,
Door dwergen die voor ons werken
Diep uit den grond geplukt;
Deze vonklen altijd,
Ook in den angst van den nacht
Wanneer de bloemen krimpen,
De boomen in doodstrijd reutelen.

Wel leeft het water: het stroomt
En lacht, vangt licht en lacht,
Maar alleen bij de bergen neer.
Den rietomranden vliet
Vinden wij alleen goed
Voor een zomermiddagspel,
Als andre ons verveelden.
Zijn loomheid ontstellen wij
En maken zijn water dol,
Dat gekweld langs onze huid
Afglijdt en ons niet koelt.

Wreevlig om loome weelde
Stijgen wij aan den oever;
Daar vinden wij ander genot,
Van stengels en stroeve zwaarden:
Na de weeke een scherpe streeling
Langs onze voorbijgaande lijven.
Dit zijn alleen maar spelen
Die wij uit medelijden
Met bijna-dooden doen,
Maar dan zijn wij niet ernstig
En denken niet aan elkaar.

Zijn wij niet tenger? Toch wordt 's nachts
Ons felst ervaren zinnensbaar,
Iets ongehoords, iets ongedachts.
Leven siddert tot in ons haar.
Stil, eindelijk snikt een onverwachts,
En wij omhelzen haar.

Maar zonder troost voor wat haar schreien doet,
Wat ieder onzer alleen lijdt:
Wij het uitzinnigst, 't verst bevrijd,
Zijn weerloos, weten niet meer waar.
Gift sluipt verheimlijkt in ons bloed.
Wij moeten strijden, in geen paar

Kunnen wij rusten zacht en goed,
Geen vreugde, houden altijd moed;
Wat andren zacht verblijven doet,
Is ons reeds doodsgevaar.

Catastrophe

Hun vijver werd moeras,
Rust werd gevaar,
En nimfen zonken
Zwaar toen zij niet
Meer zwemmen konden.

Het bleekgroen riet
Week, door zwart poelgewas
Verstikt en overwoekerd,
Van de verwischte oevers.

Toen enklen bovendreven,
Gezwellen als verworgden,
De haren los,
Doken die overleefden
Dieper in 't bosch.

Maar steeds naar de ramp getrokken,
Zagen zij andere dooden
Die niet verdronken:
Zij die niet vloten,

Liggend in 't slib, de voeten
Domplend in drabbig water,
Een prooi voor iedren sater,
Wiens bronst hen komt bezoeken.

Sirenen

I. *Lied der Schepelingen*

Blanke rust in 't golvend blauwe
En de stilte zingende,
Met de macht van verre vrouwen
't Schip onzichtbaar omringende;
Voor den boeg en hoog door de touwen
Woei haar bekoring, ons tot vertrouwen,
Vergeten en liefde dwingende.

Reeds waren er die zich niet konden
Tegenhouden; zich overgeven
Werd een genot, als geen veilge zonde
Waar lijf en ziel in overbleven;
De diepte begon waar zij zwevend stonden,
Half uit de golven zichtbaar, of wonden
Uit blauw geheim zich opendeden.

Het schip lag stil en overhellend:
Luisterde het, voor 't eerst ontroerd?
Haar lied welde aldoor, weelden voorspellend.
Wij wilden over, lichaam niet tellend -
Hoe heeft hij ons bewaard, ontvoerd?

De slaven op de banken hielden
De riemen in: hun eerst verzet.
Naar 't eiland de matrozen knielden.
Hij bond ze, maar ze beten met
Hun tanden 't want, de zeilen vielen.
Wij vluchtten toch, hoezeer de zielen
Weerstreefden; hij heeft ons gered,
Gerukt uit het geluk, den dood
Bij het onmogelijke: haar te tillen
Geheel uit geheim en golven bloot.

Zijn wij gered, die dit verloren?
Wij haten hem die ons behield.
Geen hardstee waar wij meer behooren,
Wij liggen waar nog vleugen trillen
Van haar onheugelijke koren,
Aan steile stilten neergeknield.

II. *Lied der Sirenen*

Eene:

Vriendinnen, wie van bei was méér Sirene:
 Die zich blootgaven, toen dit niet genoeg
 Bekoorde, nòg hen riepen, en wier weenen,
 Machtlooze branding, aan hun stilte sloeg -
 Of die aan slaven 't roeien overdroeg,
 Weerspannigen aan den mast bond der trireme
 En zelf vrijstond op den open boeg?

Het Lot liet hen voor 't Eiland overnachten.
 Wij snelden aan, hij is niet eer ontwaakt.
 De zon kwam op, wij trilden van verwachten
 En hieven ons zoover wij konden, naakt.
 Hij zag. Hij zwichtte niet voor onze machten,
 Zijn blik heeft ons niet verder aangeraakt.

Het anker wond zich los. Wij hieven armen
 En borsten op, gaven al 't vrouwlijk' prijs.
 Ons machtig lied werd smeeken om erbarmen,
 Als onze felle blankheid toonloos grijs.

Wij, die nu willoos in hun koers meevaren,
 Die de verleidelijksten der zeeën waren,
 Werden wegschuimend zog achter hun reis.

III. *Metamorphose*

Zij sluipen beschaamd langs 't eigen strand,
Bukkende als getuchtigde honden.
't Lied breekt nooit weer uit zwijgen, want
Er waren voor 't eerst die het weerstonden

En verder voeren: de stemmen stokten,
Lieflijkheid leed de nederlaag.
Hun tocht trok langs, een stugge vlaag,
Waartegen de zachte zang vervlokte.

Het eigen Eiland stiet haar uit;
De rotsen wonden, plumpe doornen,
De van geheim ontdane huid.
Tot rampzalig bestaan geboornen,

Sleepen zij zware geschubde staarten
Het land door ter laatste toevlucht: Zee.
Voortaan, in weleer gestremde vaarten,
Zwemmen zij stom als aasvisschen mee.

Verschijning

Ongegrond en kustenloos
Waren de zeeën die ik bevoer:
Vale wateren, golven noch kroos,
Die ik spooksgewijze en rusteloos
Doorkruiste zonder zeil of roer.

De hoogste wensch is vervuld
Dien mijn leven heeft afgesmeekt:
Ik zwerf in scheepsgedaante.
Maar zijt gij levend of dood,
Gezonken of aangespoeld?
Mijn vrees is u ergens aan te
Varen, misvormd en verweekt,
Tot op 't gebeente ontbloot.

Dan moet ik weer vergaan;
En 't schip, mij toegedaan,
Ontzinkt.
Naar leegten voortgewenkt,
Verliest mijn geest zich aan
Stormen naar voortbestaan,
Ontredderd en verminkt.

Oceaannacht I

Aan 't eind der ruimte zonk het zonnewrak
In wolkenhorden, barstte achter dampen.
Het schuim van langgeleên voltrokken rampen
Brak weer naar 't donker golvend oppervlak.

En onophoudlijk droeg de branding aan
Den doodsstrijdzang, de laatste reuteligen
Der langzaam afgezonken schipbreuklingen,
Oog-open in groene afgronden vergaan.

Onkenbre drenkelingen dreven boven,
Gezwoollen, dichtomwoeld met slijmge wieren,
Gelijkend op de afgrijslijke weekdieren
Waaraan zijzelve in leven niet geloofden.

Zij werden talrijk, brachten de besmetting
Over, dier nooit gestorven angst: dat leven
Niet is gegrond, alleen bovengedreven
Uit diepzee grenzende aan dood. Ontzetting

Vraagt of geen eiland de' eindvloed weerstaat,
En alle vastelanden raken vlot;
Met zieltogende ellendigen op een vlot
De laatste kiem van leven ondergaat.

II

Een afgedreevne wankelde op de nok
Van een basalten doodkist, door de baren
Half blootgewoeld, waar groenlicht wier langs trok:
Na den dood lang diep doorgegroeiide haren.

De steenwand beefde onder de bestorming
Van golven, die den nacht dreunend doordrongen;
Dan lichtte 't over handen, in misvorming
Uit draaikolken en scheepsramp opgewrongen,

En stijgen zij in wanhoops spits verstijfd,
Grijpt doodsverlangen aan wat overleeft,
Neersleurend al wat op bestaansgrond drijft,
Wat zelfbehoud als laatste noodzeil reeft.

Boven het vloedgeraas dreef een zacht schreeuwen.
Wel wilde het geloof in des doods rust
Het wijten aan den witten kreet der meeuwen -
Hùn menigt' sliep, verdoken in de kust.

Toen week het vasteland achter 't verschiet.
In duizlingwekkend zinken eerst bezwijmend,
Ontwaakte hij bevrijd in 't diepst gebied
Van de' oceaen, en vroeg al zijn geheimen.

In onafzienbare slagorden stegen
De horden drenkelingen voor zijn staren:
Eerst die denzelfden nacht geronseld waren,
Dan de oudverdronknen die al jaren zweven.

Schepen, in vroegre zeeslagen gezonken,
Dwaalden nog immer groene diepten door, en
Het water stroomde in en uit de poren
Van de gebarsten en doorschoten rompen.

Nog lager stonden zachte grauwe bosschen
Steeds als van hoogen ouderdom te beven;
Er boven dreven uitgestulpte losse
Slijmwolken van nog vormloos plantdierleven.

In breede, uiterst flauwe flikkeringen
Kwam het gezonken leven stijgen, glijden
Uit alle diepten: de verwickelingen
Van oudste, nauwlijks aangebroken tijden.

Chineesche Dans

Door tromdonder bliksmen cymbelslagen.
Zij, naakt omwaad door een roodzijden lap,
Golft onder den storm van doffe toonvlagen.
Armen en beenen houdt zij slap.

't Hoofdje op den halsstengel zwevend,
De knieën wijd, dan weer dicht bij elkaar;
De kleine borsten zijn een bevend,
De smalle voetjes een dansend paar.

Zij wervelt sneller, het roode gewaad
Ontbloot haar, in breede baan opvloeiend,
En schroeft zich, omsnoert haar hals, zij staat
Stil op de teenen, hijgend, witgloeiend.

En de dood der dans wordt aangekondigd
Door een tromslag, één fellen bekkenstoot.
Als een nachtwolk hoog op 't bloed der zon ligt,
Blijft zij over 't doek, smalblank op breed rood.

Onderzeesch Bosch

Onderzeesch bosch staat flauw en breed te golven.
Van onder, op gezwollen blauwe kolven:
Geknotste hoofden van een reuzenhorde
Gezonken en gebleven in slagorde,
Zoekt woekrend roodwier voedingsbron en stoeling.

Doodemansharen houden onbeholpen voeling,
In alle richtingen slijmraden spillend.
Een zwaardvisch vaart er hevig tusschendoor,
Verdwijnt in 't diep van 't bosch, verscheurd voorttrillend.

Een donkre wolk zinkt in, schaduwend eerst, steeds vaster
Van omtrek: een gekantelde driemaster
Strijkt op de weeke toppen van het bosch
Scheef neer. Tuig, zeilen vallen; luiken laten los.
Onder lijkwaden, zware deksels komen bloot
Lichamen, blank en nog verwonderd van den dood.

Laagstaande plantengroei en 't klompgediert
Dat in de holen van de diepzee tiert,
Vreet aan met gulzige slingers, snel ontspruitend,
Met meterlang-gelede vingers vast omsluitend.

Het Tempeleiland Philae

Het ligt stroomopwaarts
(Hoevele golven zijn voorbijgegaan
In iedren dag en hoevele van deze vergaan?)
Achter hoog riet, ver van het voortbestaan,
Bijna onaardsch.

Wel haast alle zuilen zijn gebroken;
Er staan nog twee over,
Ver van elkaar.
Het heiligdom ligt open
En lijdt gevaar
Verstikt te worden onder aanwoekrend loover.

De haven waar de aankomende geloovigen
Hun barken meerden
Verzandde. En zij allen verteerden
In de grafheuvelen die tegenoverliggen.

Verloren gingen de tooverspreuken,
Verwaaid de offerreuken,
En 't rituaal vergeten...

Zooals een ringrifeiland in zijn binnenmeer
Wat leven van voorwereldlijke zee,
Hield het Verleden.

Neger-offerfeest

Het staag versterkt gedreun der oorlogstrommen,
Geroerd door krijgers, krijschend en bloeddronken,
Woedt over 't dal en slaat, de lucht doorronkend,
Van 't randgebergt weerom in klippenkommen.

Doet ook in nacht gedompeld oerwoud snakken
Naar 't oud geruisch, reeds diep in 't hout gezonken,
Vruchtrossen ploffen in de plassen, takken
Stuiptrekken krakend om gespleten tronken.

Het gierende geweeklaag der slachtoffers,
De martelende reuk van sissend vleesch
Doen aap en boomdwerg, spartelend van vrees,
Te pletter vallen op steenharde wortels.

Voortrazend raakt de roffel evenwichten,
Van onweer wankel, broedend op den trans;
Het slaat naar binnen, bliksemschichten lichten
Op roode plassen, dwars door zwarten dans,

Omslingren sperenbundels en ontsteken
Een vlam die kamp en folterfeest verdelgt
En bloeit totdat een zondvloed los komt breken
Die alles uitbluscht, voortzweept en verzwelgt.

Het Doodeneiland

Geen ankerplaats, geen monding van een beek.
De sloep bleef steken in een modderkreek.

De bosschen dorren, leven op vergane
Uit eigen vroeger loof gevallen blaren.

Hun takken storten afgestorven boomen
In beddingen van uitgedroogde stroomen,

Waar de oevers uit gebleekte beendren steken,
Die bij een windvlaag (of bij 't langsgaan) breken.

Wind gaat lijkkleurig van het zerkenstof,
Kan niet van 't eiland af, een doodenhof,

Dat diep den bodem van de zee doortrekt
En deze ver-om aandoet met bederf.

Aasvogels blijven mijlen uit de kust;
Alleen de albatros, die enkel rust

Op raas van schepen, varend naar hun schipbreuk,
Strijkt neer en krijst, zijn doodsroep maakt geen inbreuk

Voorwereldlijk Landschap

Door 't slikmeer breken smalle steenkoollagen
Als zwart ijs, bovenop met asch beslagen.
Het glanst op versche breuken en verbrokkelt snel.
Verre springbronnen sissen hoog en fel,
Het dieptegas welt op, dampbellen bersten.
Een mastodont, verdwaald van 't grondig land,
Plonst door een zware laan moerascypressen,
Zakt af in 't dras, opstekend slurf en tanden:
Twee spitse blaren bij een kronkelende plant.
Zaagtandige bekken gapen uit het drab.
Over schubstammen beent een monsterkrab.
Boomvarens groeien sterk op lage randen.
De zon staat groot en vaag, een ronde damp, te branden.

Voorwereld I

Zon velt uit eeuwenoude wolkenlagen
Speren in de scheemringlooze dagen.
't Strak schroeiend zwerk vindt nergens welbehagen
In meren - 't spieglen - onder nevelwazen.
Nergens vermeetele of schuchtre oasen
Van diepverborgen bronnen uitgelekt.

Zandzeeën liggen kustloos uitgestrekt.
Alom wordt de geduldige vacht der vlaktes
Doorstoken, overwoekerd: stekelcactus
Bestrijdt met spitse lansen, zwaarden, trossen
Het stralenleger dat haar sappen trekt.

Met reeds versteenend lof bezwaarde bosschen
Staan op krimpene kuststrook saamgedrongen,
Stikkend geblaart in wanhoop opgewrongen,
Kniewortels néér, den bodem ingeboord.

Uit 't wouddiep wordt geen vogelroep gehoord,
Waar dikschildige plumpe torren ronken,
Soms plotsling grondwaarts ploffend, hittedronken.

II

Op tengre stenglen stegen varenplanten
In de ijsfeer. Dampgedragen kronen dreven
Naar de oppervlakte van het stilstaand leven,
Breed overschaduwend; dierkiemen bleven
In weekdierstaat door warme diepzee zweven.

In steenkooldonker starden diamanten.
Alleen door donder werd de stilt' gestoord;
De groote regen die zich somtijds strekte
Zette zijn zwijgen even ruischend voort.

Geen rotsgrond stuitte de' onbegonnen val.
Zee onderwierp haar zwalpen 't leeg heelal,
Waardoor slechts scharen vleugelvingers sprongen.
Waar plantendood in stilstand land verwekte
Werd 't ongegrond-gebrugde dra verwrongen
Onder de aandrift van een heeten stroom.

Bergen ontstonden en vergingen, weeker
Dan wolken. Zonnen bleven nog onzeker,
De sterren neevlig en het leven droom.
Wel zweven vlinders vogelgroot, zwaarmoedig,
En weven spinnen, traag en zwart volbloedig,
Sombere webben tusschen hooge stammen
In 't grijsrood kruisvuur van lianenstammen.

Alles ligt onderdrukt in looden dommel,
Steeds slapeloos door 't slepende gerommel
Achter de steenen kim, waar 't kernvuur, staag
Onder bezwijkende aarde woelend, traag
Landtongen lava laaiend uit doet puilen,
Over de kammen kruipend naar de kuilen
Waar monsters: pootloos, vleugelloos geslacht,
Tot roerloosheid gedoemd, verdelging wacht.

Ratanui¹ I

Naar 't midden van de wijdste wereldzee
 Verloren afgedreven,
 Vervreemd en even ver ontvoerd
 Van de drie vastelanden,
 Gelukt het eenmaal nog te landen
 Aan 't Eiland afgelegen:
 De golven die er tegen breken
 Hebben geen andre kusten aangeroord.

Alle eenzamen
 Worden van verre nog bevrucht,
 Door drijvende of gepluimde zaden,
 Aanspoelende op diepe driften,
 Of vallend uit de overgaande vlucht
 Van stormvogelen of vaste winden.

Dit Eiland wordt gemedan,
 Omzeild, omstroomd met wijden boog,
 Onaangedaan door drijfzaad, zeestroom, schepen.
 Geen bloei van later heeft met voos gewas:
 Op grave' ontlukend loof
 Of resten van gewoekerd ras -
 De oudheid aangevreten
 Van de eenige rots voor het geloof
 Aan het Verleden.

1 27.8 Z.B., 109.28 W.L. - *Laatste top van een gezonken continent.*

II

Van eeuwenlang overleven aschgrauw,
Houdt het tegen verlatenheid strakke aanklacht,
Onder de overmacht
Van hemellicht, dat uit de Zuidzee aanlacht;
Tusschen diep golvengroen, hoog wolkenblauw,
Boven gezonken gronden in aandacht.

Op de drie hoeken staan, geknotte torens,
Vulkanen af van binnenlanden vol grafheuvlen;
Inwendig uitgedoofd,
Als teekenen terstond geloofd
Door wie van de verloornen
Nog aanvaart onder zeilen of op vleuglen.

Verdwenen gingen diep in asch begraavnen;
Langzaam verteert de tufsteen en de lava
Van 't Eiland, dat naar de oude diepte daalt,
Wanneer de laatste der te laat geboornen
Ten laatsten ingang keert, teruggedwaald.

III

Alleen na schipbreuk lijden laat het toe te landen.
 Het weert verankring af, met klippen voor de stranden;
 Verbrandt de schepen uit verlaten tijden, landen
 Waarnaar zoo ver verdrevenen hun lot
 Niet meer herleiden - want de levens komen niet meer vlot,
 Die hun Geboorte aanstaart uit lavabeeld of beendergrot!

De wegen inwaarts kronkelen door verstuipte struiken,
 Verscherpt met scherven van uiteengevallen kruiken.
 Soms stort de bodem in - over bedolven luiken.
 Maar op de randgebergten, waar vergrijsde grassen
 De steenen splijten, varens uit de kloven wassen,
 Staan beelden, het gezicht naar zee, op machtige terrassen:
 De drempels naar verweggevaagde tempels.

... Verlangen naar verleden laat verdwenen eeuwen
 In snellen vlokkenval langs zijn terugtocht sneeuwen.
 Door lavaregens glooit een bergland vuurbelopen,
 Vulkanen breken ongeschonden gronden open,
 Neerstortende opgeworpen blokken kneuzen
 In pletterenden val veegwankelende reuzen

Die grondstof in den stortgloed uit de kraters delven,
 Met rampspoed beelden houwend van zichzelfe,
 Stompe gelaten met het ééne weten ladend,
 Dat zij bestonden, dit door allen tijd verradend.

De oude gebieden zijn verbrijzeld afgezonken,
In diepzee opgelost hun halfverkoelde schonken
En traag in lagen waar het niet meer golft, vergaan.
Maar boven 't uitgeroeide ras bestaan
Honderden beelden: bakens voor verloomen in den tijd.

Zij overzien de zee, waaronder de verkrachting
Van 't Oude zich voltrok, onmeetlijke minachting
Wanstaltig achterhoudend, sedert nooit meer grootsch
Een rijk afsomberde in de overmacht des doods.
Maar door hen brult Verleden laatren, die desnoods
Om 't leven komen om te komen, zijn verwachting.

II
Uit het leven van Tristan Corbière

Een Avond

Voos-rood talmt de zon ter kim te dalen,
 Als een vrouw met veertig worden. Zuur
 Lacht uit leedvermaak de maan, een schrale.
 Als een mouche in de horizontale
 Laatste stralen (stervend blikkenvuur),
 Vaart hij op de waatren van La Manche.
 'Zes mijl uit de kust in 't avonduur,'
 Peinst hij droef, 'er is geen enkel kansje
 Op een schipbreuk of een avontuur.'
 Achteroverliggend in zijn kotter,
 Diep geschokt - door 't golfslagkort gestotter
 Van een boot, die slordig wordt bestuurd,
 Leest hij vroom de boeken van zijn vader,
 Wiens geest scheepging met den boekanier,
 En verzaakt ze weer. 'Ook dit brevier
 Laaft mijn ziele niet. Mij staat het nader,
 Uitvlucht zoeken met de kamenier
 Der Comtess' die zich mij heeft ontsloten,
 Toen verstooten. Ik heb haar *Je t'aime*
 Lang in stilte à la Musset genoten;
 Dan, vóór de overgaaf: moment suprême,
 (Aangedaan?) mijn (krommen!) neus gesnoten.
 Toen geen liefdenacht. Ook nu is 't laat,
 Voor verhaal te laat...' Hij wendt gedwee
 Zijn voorstevan naar 't land, dat hij haat,
 En verzaakt zijn liefde. Hij spuwt in zee,

Troost zich met een grafschrift bij 't aanvaarden
Van den aftocht: 'De gewijde aarde,
Stierf ik ter stonde, werd ontzeild; dan is 't,
Stervling, sta stil: Ci-gît Corbière,
Wiens aardsch lot door baren werd beslist,
Die zijn lijkbaar dragen; ongekist
Ligt hij in zijn boot: comme dans sa bière.'

Scène au Crépuscule (d'une Veilleuse)

Personen: Comtesse X., schoon.

Corbière Tristan, leelijk.

Tooneel: een groote kamer, laag van zoldering met zware balken. Avond.

Zij toeven aan een der breede ramen.

Comtesse:

't Wordt avond...

Tristan:

Dat is soms dageraad,
Bijvoorbeeld wanneer een schip vergaat,
Naar fakkellicht - strandvonders-verraad -
Gelokt tegen rotsen te pletter stort;
Wanneer 'k in de zon slaap en wakker word
Bij maanlicht...

Comtesse:

Nú kiemt Venus, de ster der
Liefde, en brengt ons...

Tristan:

Waartoe? En verder?

Comtesse:

Als je 't niet weet, kan ik het niet noemen.

Tristan:

Maar toonen wel. Waarom 't verbloemen?
Mij, onervarene, die je toch doorziet,
Wil je verleiden. Is het waar of niet?

Comtesse:

Waarom maak je mij zoo beschaamd?

Tristan:

Om tegen te houden wat jij beraamt.

Comtesse:

Je weert mij altijd af. Wat ben je ruw!

Tristan:

Weer ik je af? Was je vanzelf niet schuw?

Comtesse:

Geloof me, ik vergeet h e je bent.

Tristan:

Van mijn geboorte af werd ik miskend.

Comtesse:

Maar nooit door mij.

Tristan:

Dan ben je gedwongen
Te erkennen, dat mijn gestalte verwrongen,
Mijn gewrichten misvormd...

Comtesse:

Tristan, genade!
Maak mij niet ziende!

Tristan:

Jij was 't die mij vroeg.
Aanvaard 't gevolg van je liefdedaden,
Zooals ik die mijner ouders droeg:
Dat mijn vader, bijna tot zijn vaadren vergaderd,
Nog een twintigjarige maagd heeft benaderd;
En deze baarde...

Comtesse:

(haar handje op zijn mond) Stil, nu is 't genoeg.
Even stilte. Comtesse liefkoost hem schuchter. Neigt naar de diepte der kamer, waar een bed met rooskleurigen hemel schemert.)

Comtesse:

(neuriënd) Mignonne, allons voir si la rose...

Tristan:

(dito, valsch) Prends garde, elle a beaucoup d'épines!

Comtesse:

O, ik zie alles nu in teederroze.
Alles voelt zacht aan...

Tristan:

Ook het onvoorziene?

Comtesse:

Ik wil niets dan je gelukkig maken.

Tristan:

En ik wil niet van mijn levenswijs raken.

Comtesse:

Neem het toch licht, kan ik je dat niet geven?
Neem... mij ...

Tristan:

Dan wordt het zwaarder!

Comtesse:

Neen!

Tristan:

Hoe wil jij leven?

Comtesse:

Niet alleen blij. Misschien... als een chrysaant,
Die schoon weet te bloeien en te verwijnen.

Tristan:

En ik... wilde sterven, door een brisant
Die mij, afzichtlijke, totaal deed verdwijnen.

Comtesse:

Mijn arme Tristan, geef mij je spot
En neem mijn liefde.

Tristan:

Een hooger bod
Voor mijn eenige vesting, mijn toeverlaat!
Denk je dat ik mij daaruit laat lokken?
Dan ben ik weerloos, als je mij verlaat,
En heengaan zul je, vroeg of laat.
Op een goeden morgen ben je vertrokken,
Een haastigen, wanhoop veinzenden brief
Heb ik dan levenslang voor lief.
Eenmaal vind je mij toch weer mismaakt
En krijgt berouw, en dan neem je wraak
Op mij, verstooteling, voor je vergissing.
Ik waarschuw voor overijlde beslissing.

Comtesse:

Ik weet, je bent leelijk. Toch heb ik je lief.
Verweer je niet langer - als ik mij wil geven.

Tristan:

(hijgend) 't Invoerverbod wordt niet opgeheven.
Levenslang ben ik gesloten gebleven,
Nooit nog heb ik mij blootgegeven.

Comtesse:

Doe het dan nu. Als ik mij ook verwaardig...
Vind je mij schaamtloos?

Tristan:

Neen, betreurenswaardig;
Je loopt regelrecht in je ongeluk.

Comtesse:

Houd mij niet tegen. Gun mij dit geluk.

Tristan:

Heb je nooit mijn harde knoken gevoeld?

Comtesse:

Hield ik je niet omhelsd?

Tristan:

Heeft dat je niet verkoeld?

Comtesse:

Als ik je aanraak, huiver ik verrukt.

Tristan:

Dan heb je mij nooit vast aan 't hart gedrukt.

Comtesse:

Je bent geen minnaar. Een weerbarstige klip!
Houd je meer van je hond, de zee en je schip?

Tristan:

Mijn hond ziet mij aan met bewondering,
De andre twee dienen voor afzondering.

Comtesse:

En mag ik die niet met je delen?
Voorgoed alleen...

Tristan:

Zou je je gaan vervelen,
En kwalen krijgen die ik niet kan heelen.
Ik zoek den storm, geen kalme kustvaart en
Je kunt niet rooken, je kunt ook niet kaarten.

Comtesse:

Ik zal het leeren.

Tristan:

Hoe? Door godlijke genade?
Aan boord kun je niet doorgaan voor mijn gade,
Ik werd toch overspelig met de zee,
'k Zou altijd twijflen tusschen jullie twee.
Bovendien is de équipage voltallig,
't Vaarwater gevaarlijk, de schuit bouwvallig.

Comtesse:

Wil je mij tegen mijn liefde verdedigen?

Of alleen je eigen spotlust bevredigen?
Je hebt mijn schaamte, mijn trots gewond,
Gedaan of mijn schoonheid niet bestond.
Als ik dan nu nog vraag, nòg smeeek en je zeg:
Doe dien angst voor mijn teleurstelling weg -
Nu nog. Geloof je dan, dat ik in één lot saam
Met jou wil zijn, voorgoed alles wil wagen
En niet voor later vrees... Moet ik nog vragen?

Tristan:

Maak het dan donker, één twee drie, in Godsnaam.

(La veilleuse délicate s'éteint.)

Sentimental Journey

De brieven die ik je van verre zend
 - Uit havens vaak van naam zelfs onbekend -
 Je soms teleurstellend, soms niet bereikend,
 Zijn om je te bevreedgen ontoereikend.
 'k Weet: hedenavond zoek je een liefdeblijk,
 Meer tastbaar, minder vaag. Je hebt gelijk,
 En niet de minste kans mij te ontmoeten.
 Ik kan je nu niet naadren - zie mijn route.
 Wel je gedrag benaderen: balans
 Tusschen jouw mingenot, mijn schipbreuuskans
 Opmaken; volgen eenige klippen, banken,
 Waar velen afscheid nemen van de planken,
 Met de vertaling: je kent weinig Fransch.

Ik was tweehonderd zeemijl van je af
 Toen je 'herwaarts' ging, ter hoogte van 't Ile d'Yeu ..
 Dus onschaaadlijk als aan gene zij van 't graf,
 Op eerbiedigen afstand. Faites votre jeu.

Een vaart vol gevaren is ons bereid:
 Chemin des Pierres Noires. (Straat der Zwarte Steenen.)
 De andre bewandelt nu, terzelfdertijd,
 Een minder moeitevollen weg die leidt
 Van vluchtig liefkoozen naar bruto vereenen
 Binnen het uur: 'Denn alle Lust will Ewigkeit.'

De zon daalt in de golven - het wordt nacht -
 Jouw hoofd zinkt op zijn borst. (Les beaux jours sont passés.)
 De wind slaakt in de Baie des Trépassés
 (Baai der Verdronkenen) een donkre jammerklacht.

Ik vorder langzaam: kindren, bemint elkander,
 De storm steekt op, 't schip slaat weer uit den koers;
 Geen medeminnaar, geen tegenstander
 Ben ik, vreest niet: drijfhout blijft 'hors concours'.

Bemint elkander. Ik ben niet jaloersch.
 Ik zie je omhelzing niet. Mijzelf niet eens.
 Fluister maar niet. 'k Ben stokdoof: 't nevelfloers
 Verdooft zelfs het geweeklaag der sirenes.

Bemint elkander! Ik bemin de zee,
 Beminnelijker dan iedre aardsche vrouw
 En onstuimiger, vooral hier: Baie de Guarnenez.
 (Dit beteekent niets. Evenals ware trouw.)

Beklaag mij niet. 'k Ben niet in 't minst misdeeld:
 Een zoute stormwind die mij bijtend streelt,
 'n Stortvloed als 't schip over een breker rijdt,
 'n Pijpstomp, je lief portret, een blijde zekerheid...

Volop emotie. 't Schip beeft, ik zit vast-
Gebonden met een kabel aan den mast
En overpeins elk mogelijk contrast.
Aldus: ik ben doornat, de zee gaat hoog,
Jij laat je liefkoozen, loom, laag en droog.
Je staat met muiltjes aan in 't slaapvertrek,
Ik in zeelaarzen, 't water op het dek.

't Is mogelijk dat je 'n wijnkelk heft en klinkt,
Terwijl mijn schip onder stortzeeën worstelt,
De boeg steeds moeder stijgt, steeds dieper zinkt,
Ook: dat je neuriënd je haren borstelt,
Je hoed schikt voor den spiegel, of je schminkt,

Terwijl ik zieltoog, bewustloos, verminkt;
Mooglijk geniet je hevig en volmaakt,
Terwijl een die je nimmermeer genaakt
Zijn dood in eindelooze teugen drinkt.

Détroit de La Corbière: Zeeëngte van Corbière,
Naar mij genoemd, toepasselijk: zit ik niet in 't nauw?
Ik heb de ruimte en peins nog van een vrouw,
Een hier wel wat denkbeeldige barrière.

Een steile rots doemt op. 't Is 't Ile Maîtresse:
Het Minnaressen-eiland, niet naar jou geheeten.
Onwrikbaar ben jij niet, ook niet in mij, vergeten
Als ik de haven haal: Le Jardin des Caresses.

Een zachte straal komt door den mist gegleeën.
Welkom heet mij de vuurtoren van Ouessant
In zijn gebied, mij, Chevalier errant
Des hautes mers, mij, Don Quichot der zeeën.

(Golf van Biskaje)

L'Archi-belle

Ik zag haar vaak, maar altijd verdwijnen
Om den hoek van de straat of met den schoonen droom
Waarin ze voorkwam, want ik had nooit veine:
Steeds was zij te ver, of ik te loom.

Toch zag ik haar ééns, aan de' oeverzoom
Van den Cocytus - o engelreine -
Mijn laatste kans, maar de trage stroom
Was er eerder bij: ach! ieder het zijne.

En ik nooit het mijne, want de onthulling
Van wat ik helderziend, zonneklaar
Eenmaal mocht aanschouwen, werd bij de vervulling
Meteen verzwolgen door de gulzige baar.

Nu is mijn Schoone een verrotte bark,
Daarop zocht ik mijn laatste toevlucht;
Zij draagt toch háár naam en lijkt het boegbeeld
Niet meer op háár dan een lier op een hark?

Nachtelijk Parijs

't Is ebbe. Bladstil. De krioelende vloed
Trok af, als grommend om kortstondigen tegenspoed,
Om op te komen vóór het grauwe dagen.
Hooft in 't verval nachtkrabben haastig knagen.

't Is Styx-strand. Diogeen, de voddenraper, gaat er
Achter zijn lamp zonder hoop langs troebelst water,
Poëten visschen er al wat is murw en voos.
Hun holle schedel dient voor verze'- en wurmendoos.

't Is slagveld, waar harpijen strijken neer en rooien
Den aan den nacht gebrachten oogst van vette prooien.
In een taveerne krijscht een krankzinnige viool.
Hoeren loeren uit sloppen als ratten uit 't riool.

't Is de dood. 't Leven is veil. Verborgten bronst
Bezit halfslappend vleesch, waar reeds een bromvlieg gons
Kussen brandmerken het, trachtend naar eeuwigheid,
Maar slaap verliest den droom in bodemloozen tijd.

Maar hoor het leven, weer opwellend, plassen,
Diep zingend over de bezoedelde moerassen
Waar de stroomgod zijn groene leden rekt
En zijn rivier uit slijk en stilstand wekt.

(Corbière)

Mirliton

Slaap, kleine slampamper, jou slimme rekel,
Slechts distels groeien over je steen;
Die weren met hun nijdigen stekel
Iedereen af, zoo lig je alleen.

In doodsche stilte: de onzichtbare krekel
Zingt zijn schel liedje voor jou alleen.
Aan zachte gezangen had je een hekel,
Nu hoor je als een gesmoord geweest
De hevigste stormen. Weerspannige rekel!
Mijn Muze bemint je, al ben je enkel been.

Al mocht je haar niet lijden, Mene Tekel!
Jij wilde een wulpsch lijf en zij had er geen.
Maar de vrouwen zijn heen en zij alleen
Bekreunt zich nog om je en zweeft om je heen
En kust je zwart mondje dwars door den steen,
En haar smart gaat mij door merg en been...
Berouw komt te laat, kleine roeklooze rekel!

(Corbière)

In Memoriam Kapitein Bambine

Nu rust je onder groene zoden, Bambine,
 In leven kapitein van de *Lieve Proserpine*,
 En den Parijzenaars die met vakantie gaan
 Vertoonde je à twee francs: 'De Atlantische Oceaan!'

De sleepboot vaart plezier, tot berstens volgeladen,
 De reede is wat woelig, de zee kent geen genade
 En de lading in doodsangst gilt luidkeels: 'Wij vergaan
 Voor ons goede geld, kapitein! God, doe ons dat niet aan!'

Bambine zegt geen stom woord. 'n Golf spoelt hun de voeten.
 'O, kapitein! Heb meelij met ons! O, wij moeten
 Terug!' - 'Hebben de dames, heeren al
 Hun bekomst? 't Is mij goed. Dan gaan we weer naar stal.
 Klaar om te wenden!' - De schavuit van een schuit
 Loopt full speed op een bank. De pleziertocht heeft uit.

De lading geeft een gil, geeft zich over, geeft over.
 Bambine bewandelt zijn brug. Een dame, betoovrend
 Schoon, valt hem te voet: 'Halt, conducteur! ik wil
 Er uit. Ik wil aan land. Het koste wat het wil!'

Bambine ziet haar aan, zoo recht in het gemoed.
 'Aan land, hebt gij gezegd? Heb ik het goed gehoord?
 Aan land wilt gij terstond? Nu, op mijn zeemanswoord,
 Ik wou ook wel. Als de opkomende vloed

Ons straks niet vlot maakt, dan, Uw Edelheid,
Hebben we gratis bain mixte tot in de Eeuwigheid.’

(Corbière)

Kapitein Ledoux

Bij Wed. Galmiche Sailor Home (Familiedrama in zes regels)

‘Goedenmorgen, Ledoux. 't Is haast vier jaar geleden.
Hoe kom je hier verzeild?’ - ‘Niet zonder reden:
We hebben zware averij, 'n kapotte steng...
Klein ongeluk, je klimt niet zoo maar op de knie
Van een kaptein!’ - ‘Laat hem maar. Vader, zie
Uw zoon. Lijkt hij niet sprekend?’ - ‘Wat! Dat kleine krenge?’

(Corbière)

Uitreis van het Kaperschip

Tachtig kapers sloegen hun hangmat aan de balken
Van 't tusschendek - gereed voor jaren zwalken.
Het was een mooie brik, de *Rooie Miesje*.
Men maakte zeilree, een lichtzinnig briesje
Omspeelde Aurora's rozig hemd, haar soms onthullend.
De laatsten verlieten de havenkroegen brullend.
Als apen nestlend in hun hoge palmen,
Klommen ze in de raas, hun afscheidslied te galmen.
Met slapen onder tafel en op de vriendinnen
Raakten drie nachten zoek - klaar om weer te beginnen.
Maar: eeuwiggeliefde, voor eeuwig het beste!
Rooie Miesje brast vol, Zuidwest ten Zuidwesten.
De branding blanket haar hoge borst met schuim;
Dan verdwijnt ze, een schim in het diepblauwe ruim.

(*Corbière*)

III

De Vazal

Liever dan te heerschen over velen,
Welke een wil die machtig op hen stroomt
In hun almacht breken en verdeelen,
Zooals water 't licht verdiept, verdroomt -
Bleef hij glorieloos, in zich verzonken,
Ging eerst dienen, donker en devoot.
Jaren stond hij achter bij de edelen
Die hem hoonden of geen aandacht schonken,
Tot hij, doorgedrongen, kon bevelen,
Zeetlend in de ziel van den despoot,
En genoot, wanneer de ongenade
Trof de hovelingen die hij koos.

Vrouwen zocht hij niet te naadren, zelf te vrouwlijk;
Zij verachtten hem als machteloos,
Maar ontstelden, voelden zich verraden,
Als zijn zwijgen streek langs haar vertrouwlijk
Onderhoud, dat zij doorzochten
Plotsling angstig naar een roekloos woord,
Dat haar schandvlekte en doodlijk schaadde...
Want 't was mogelijk dat hij 't had gehoord,
Zelf nog zalen ver, om gangenbochten:
Hij wiens denken dwingen kon tot moord.

En zooals de steen der wijzen
Iedren bloei verstijven zou tot goud,
Kwam zijn macht over de lustpaleizen,
Zingenot verkeerde in afgrijzen,
Trouwe lieven zochten schuldbe wijzen,
Angst tastte aan met dood verzoende wijzen
En de stoutste achtte op lijfsbehoud.

Een Kind een Koning

De gouden kroon boeit om mijn tengre slapen;
Een rand van pijn, geen aureool van macht
Breidt ze om mijn hoofd, mij in haar ronde macht
Beklemmend nacht en dag. Ik kan niet slapen.

Ben ik vorst over vorstlijke satrapen?
Ik merk, hoe hunner elk verholen lacht,
Wanneer ik naar een heerschershouding tracht.
Hun spot neemt de overmacht, mij helpt geen wapen.

In mijn greep wankelt de topzware scepter,
Mijn hand laaft zich aan 't lichten van een jachtspeer;
's Mantels omhelzing schuw ik elken nacht weer,
Mijn lijf voelt zich in linnen ongerepter.

Machtig zijn zij. 'k Tuur door een kleurig koorraam
En huiver soms van lust om heen te snellen,
Mij op te sluiten in mijn torencel en
Te spelen met twee leeuwen, mij gehoorzaam.

De Vluchteling

Soms weent zij uit: dat zij niet meer kan blijven
Onbevleete in verblijven, waar bedreigen
Haar offerpijn en floers, waaronder lijven
Den Dienst der wreede liefkoozing bedrijven.

'k Geloof haar niet, maar neem haar lijfsgewaden.
Nog naakt vernederd, smeekt zij de genade
Te mogen gaan. Ik spot: 'Ga zoo, mijn gade!'
En sliep in zekerheid... Zij is gaan waden

Door diepe sneeuw en zich aan kuisch ijs wonden.
Zij dacht rechtuit te vluchten, liep een ronde:
Des morgens aan een muur is zij gevonden,

Teruggedragen binnen mijn verblijven,
Waar maagden haar bevrozen leden wrijven,
Hervoorbereiden voor het feest der lijven.

Sardanapalus

In een liefkoozing, machtig en barbaarsch,
Wil ik u overreden om uw leven,
Als iets te langgedragens en te zwaars,
Gewillig mij die het ontvangt, te geven.

Wel droegt gij 't los en wijd en weinig jaren,
Maar hoe vaak liet gij vallen uw gewaden?
Laat zoo het leven van uw lichaam varen,
Als gingt gij in den dood - om u te baden,

En kunt gij stijgen uit zijn diep alnachtlijk,
Naar willekeur machtswellust mij omstrenglen.
Dood zult gij mijn weerloos bestaan doorzengen,
Als de samoen heetademend ontzaglijk.

En blijft ge leven, dan zult ge verbleeken.
Ik zal getuige zijn van uw verval,
U toch vroeg leiden naar het ondiep dal,
U zien zooals gij 't laatst waart, en ik zal
Tot andren ingaan, dan zijt gij verstreken.

Maar gij wilt mij behouden, kiest den dood,
Legt alle sluiers af en geeft u bloot,
Richt zelf den dolk onder de linkerborst.
Onze gevouwen handen doen den stoot.
En wees gerust, dat bloed u niet bemorst:

Mijn kus omsluit de kleine, zuivre wonde.
Gij overleeft, zoo blank en fier en groot.
En onverwoestbaar blijven wij verbonden.

Een baak, geboeid aan een korten ketting,

EEN baak, geboeid aan een korten ketting,
Belt over de donkre zee alarm,
Boven de ondiepe gemeden plaatsen.

De staak die de klok houdt, steekt als een arm
Omhoog, als de ontvleesde van een melaatsche
Uit zijn ellende troost weert van besmetting.

Het waarschuwt, het smeekt: laat nu het anker
Vallen in groot vertrouwen; geen wonder
Wanneer het diep in ontvangen zonk.

Een¹ zocht den geschuwde in zijn spelonk
En raakte zijn hand aan - vlucht, of ga onder! -
En raakte aan 't verderf, verrotte in kanker.

1 *Duke of Portland (Villiers de l'Isle-Adam)*

Schijndood begraven?

In de verlaten kamer was het stil,
Of de aarde er al meters hoog op lag,
Haar zwarte evening van nacht en dag
Over de ingeslootten bracht. Met geen verschil
In trilling of geruisch lieten hen de minuten,
Vervuld van ergens, hooren
Dat ze andre waren
Dan die te voren
Gingen in de geleedren
Van langgeleden verslagen jaren
Verloren.

Was deze kamer een gesloten kist,
Die dreef in ondergrondschen vloed
Over in 't donker vallende golven
Met nooit geschokten spoed,
Als in een weeken vollen mist
Eeuwigzinkend bedolven?

Er waren wezens die nog leefden;
Een vlinder
Zocht spleten in den gaven wand:
Wieksidderend gezang;
Maar dit werd minder.
Er lag een vrouw
Wier wimpers op de wangen beefden.

Was het van leven,
Van zenuwtrillingen die zich begeven?
Of lag zij hoonlachend er tusschendoor te turen?
Maar 'k heb haar fel gefolterd - zij heeft niet geschreid.
Wie weet wie nu nog lijdt?
De kamer, pijnkristal gestold uit vage vuren?
Die wezens op de martelbank der tijd?

De stilte?
Die wachtte ademloos,
Die gaf zich over weerloos broos;
De stilte stond te smeeken
Om het geweld dat haar ten leest zou breken.
Het kon nog een seconde duren,
En ook wel... eeuwigheid.

De Zonnesteek

Hij maaide zich door de ombuigende landen,
En dacht dat het nooit een einde nam:
Dat hij tegen de zon als een slaande vlam
Staalblauw boven 't koren kon blijven branden.
Hij seinde haar dat hij won, dat hij kwam
En feller den bloei van 't seizoen aan zou randen,
Als man met de zeis verminken tot oogst,
De halmen met stompe sneden vermorzlen
En uit de aren de korrels dorschen
En het sap uit het kaf tot het zemeligst droogst.

Maar toen trok hem 't graf van den horizon
Met een draad die zich naar zijn oogen spon,
Glinsterend, prikkelend en stekend;
Hij ging maar sikkelend, houwend en brekend
De halmen knakten.
De akkervlakten
Lagen tot aan den einder kaal...
Toen lag hij voorover gekruisigd, plat
In de stekende stoppels,
Als martlaar gekoppeld
Aan zijn zegepraal.

Toen kwamen de wagens -
De velden wentelden
Onder hen voort.
Toen kwamen de wagens -
Zijn handen tintelden,
De spieren trokken,
Hij greep een groote, gele
En slingerde ze de zon in 't gezicht.
Deze bloosde - een schicht
Spleet haar in tweeën:
Eén stuk viel naar beneden,
Het andere sprong in zijn zwellend hoofd.
Hij stierf, hij had de Grootste gekloofd
En strekte zich uit, moe van zijn macht.
Het was volbracht...
Hij nam zich voor met zonnestelsels te gaan keeglen
En 't heelal voortaan van zijn navel uit te reeglen.

Ontherseningslied

Ik fabriceerde al jaren lang lijkkasten
 - Allerheiligenparochie, Marsveldstraat -,
 Mijn vrouw was een hoogst bekwame modiste:
 We verdienden op leven en dood, dat ging niet kwaad.
 Als 't mooi weer was op een Zondagmorgen,
 Dan trokken we onze beste spullen aan,
 Om te gaan zien naar het hangen en worgen
 En onthersenen al op de galgenbaan.

Onze vieze wurmpjes gooiden met dadelpitten
 En zwaaiden geestdriftig poppetjes van karton;
 Wij gingen deftig in ons rijtuig zitten
 En rolden naar de baan zoo vlug als 't kon.
 Daar begon 't gedrang, we sloegen ons er doorhenen
 En stonden met eksterooogen op goeden voet;
 Ik klom altijd boven op een hoop steenen,
 Anders kreeg ik mijn bottines vol bloed.

Weldra zijn wij met hersenbrij bespat,
 Mijn gade, ikzelf en onze stumpertjes;
 Die juichen: de Justitie zwaait zijn lat
 Tegen de lui met de looden nummertjes. -
 Daar zie 'k, haast aan de beurt, bij de machien'
 Een paap die collecteerde aan kerkeuren;
 Jou ouwe schurk, jou heb ik meer gezien,
 Je hebt me afgezet, dat zal niet weer gebeuren!

Zie, de machine gaat van tiereliere,
De hersenbrij kronkelt als een hoop pieren!
Zie, hoe verbleeken de rentenieren!

Hoera! Roept luidkeels uit: Leve Vader Ubu!

Mijn vrouw trekt me aan de mouw, ik snauw: verrek!
Zij: dooie pier, nu kun je onsterfelijk worden,
Gooi hem een vuilnishoop voor zijn bek! -
De Justitie draait zich om, nu is 't aan de orde.
Die uitstekende raad stijgt mij naar 't hoofd,
En ik grijp heldenmoed en nog wat met
Beide handen aan - 't was den burger beloofd,
Maar 't ploft de Justitie op zijn platte pet.

Zie, de machine gaat van tiereliere,
De hersenbrij spat door de schedelkieren!
Zie, hoe verbleeken de rentenieren!

Hoera! Roept luidkeels uit: Leve Vader Ubu!

Al daadlijk word ik over 't hek gesmeten;
't Geëerd publiek, verstoord om de euvle daad,
Slingert mij, met het hoofd naar beneden,
't Groot gat in dat je levenslang niet weer verlaat.

Dat komt er van als fatsoenlijke luiden
Op Zondag wandlen al naar de galgenbaan,
Om te zien naar 't scalpeeren, kophakken, onthuiden:
Je gaat levend heen, je komt er dood vandaan.

(Jarry)

Het Kanonnenlied

Zooals gij 't mij nog steeds kunt aanzien,
Kwam ik door roof en moord tot aanzien;
Mijn rijkdom klom tot 7½ ton;
Maar 'k eindigde aan de galg te Galveston.
Daar hing ik jaren lang te benglen
Onder den kreeftskeerkring, meestal in de zon.
Ik werd al zwart, toen hielp me een blanke engel,
Die het niet langer aanzien kon.

Maar voor den hemel ging 't niet glad;
De engel die mij niet vergat
Werd daadlijk zelf daarvoor verdoemd.
Nu word 'k gekielhaald in de hel,
Driemaal per dag, door gloeiend fel
Koolteer. Ai mij, dat schroeit verdoemd!

Dus allen hier aanwezig, bidt
Voor de arme ziel van kaptein Kidd.
Hij heeft 't op de' ouwen dag te kwaad.
Ieder die voor piraten voelt
Ga in gebed, want dit slechts koelt
Een geest op Godes toorn gebraad.

Uit dankbaarheid zal 'k u vermaken
Twee nuttige en aangename zaken,
Maar waar de schat ligt zeg ik niet.

Rijkdom verkrijgt men slechts door ijver.
Stal ik mijn leven lang niet nijver?
De avond valt 's winters lang: ontcijfer
Dan 't document dat ik naliet.

Een papegaai dien 'k op mocht kweken
Tot eerzaam vloeken (niet tot spreken,
Want wie niet spreekt, vertelt geen kwaad) -
Hij heeft het beste deel gekozen:
Daar zit hij al met Kate te koozen,
'k Betrapte hem meer op heeterdaad.

Ten tweede dan dit bronzen wonder:
Het rolt met meer rumoer dan donder
En het slaat in op elk niveau.
Een roofschip kon niet varen zonder
Dien bondgenoot, den achttienponder
En achterlader à pivot.

'n Piraat met dit stuk op het dek
Wordt slechts veroordeeld bij verstek
En is tot elk gevecht bekwaam.
Dus brengt voor mij een zielemis die
Besta uit 7 liter whisky,
En smijt dan de bokaal uit 't raam;
Daarmee verlicht gij mij onnoemlijk,

Ik rooster niet meer zoo verdoemlijk,
En met kanonsalvo benoem ik
U hier op aarde tot mijn erfgenaam.

IV

Aan Astarte

Waarom heeft Zij in Haar gunst gekozen
Zusters, die wel grooter maar niet blanker
Zijn dan wij, veel lieflijker en slanker?
Houdt Zij niet van knoppen, meer van rozen?

Meer van rozen, bijna oud, hoogrood,
Die niet meer van vreugde of schaamte blozen
Kunne' als wij, nog oovral blank. Zoo groot
Willen wij niet worden, blijven brozen.

Waarom heeft Zij hen het hoogst gekozen,
Die zich rukten uit Haar Vrees?
Waarom geeft Zij niet aan vruchteloze
Bloesems voorkeur boven vruchtevlesch?

Offerande

Wijvocht uit lichtgeheven handen sprenklen
Zij wijd, en wachten: hoe hoog zal het stijgen?

En voelen 't langs hun wangen, lijven zijgen,
Ebbe' op den vloer, vernederd, aan hun enklen.

De handen dalen lager, zwaar van schamen
Gevouwen voor den schoot, een leege urn...

En de gebeden slaan in golven samen
Over hun hoofden en verweldgen hen.

Maagdenlied

De meisjes hebben zoo lang gespeeld
Alleen met elkander,
Dagen en nachten,
Droomen, gedachten,
Spelen en sponde gedeeld;
Levende alsof het andere
Moeilijk geluk haar bleef verheeld.

Een avond komt eindelijk traag en droef
Vragen: Is het nu nòg te vroeg? -
En noemt onhoorbaar haar namen.
Wel zijn zij samen,
Maar van elkaar niet meer genoeg
En weten niet of 't ook de andre vroeg,
Voor het eerst alleen, in angst,
Of zij al afscheid namen.
En eene, het moedigst en 't bangst:

‘Waarom blijven wij niet
Waar wij zuiver en zorgloos zijn,
Bij elkaar en dicht bij geboorte?
Waarom lijden wij verdriet
Om het gemis van pijn,
Om genot dat we ontberen konden?
Is het begeerenswaard
Te worden geschonden;

Daarna bewaakt en bewaard
In een paleis, in tombe of toren,
Zonder een lied van elkaar te hooren;
En na te hebben gebaad
Weer te worden geschonden?’

Avonden

Avonden zijn er
Die over hen komen:
Vol angst verlangde
Veroveraars,
Lieflijk en barbaarsch;
Zij worden kleiner
Om al 't geheim, van hen genomen.

En zij kunnen niet weerhouden
Zich nog trachten te behouden,
Tot zij liggen onverwacht
Alleen gelaten, en eenzamer
In hun door den grooten schemer
Langzaam ingenomen kamer,
Dan een vrouw in vijandsmacht;
Zinken neer, elkaar omvangend,
Naar 't voorbij gevaar verlangend,
Weenende in den leegen nacht.

[Uit angstge afzondering]

UIT angstge afzondering
Zoeken wij dicht bijeen behoud;
Ieder woord wordt als een woud
Voor wankle verwondering.
Ons zoeken is een wervelwind
Die ons verwacht en jaagt,
Terwijl elk bang zich in hartstocht vindt
Die te bloeien waagt

(Rilke)

[Eer de tuin 't vertrouwen vindt]

EER de tuin 't vertrouwen vindt
Zich den vollen bloei te geven,
Staan de meisjes er in, beven,
Willen wel, neen nog niet leven,
En uit enge angsten streven
Tengre handen tegen wind.

En zij gaan met schuwe voeten,
Als door zwaar gewaad gedrukt,
Traag, bevreesd en toch verrukt,
Houdingen zoekend die zij moeten
Vinden om hun droom te ontmoeten.

(Rilke)

Ochtend

Bij het omhooggaand gebaar
Van de armen, om het haar
De schouders te doen bemantlen,
Voelt zij zich, zelf streelend, ontstellen
Om de beide die voor haar zwellen,
Als bij het kantlen
Van wanklende bekers,
Dat zich herstelt.
Het is niets zekers,
Toch weet ze: dit wijkt niet meer
En: brengt haar zonder verweer
In een groot zacht geweld.
Zij denkt:

‘Het wordt geheimer,
Hoe meer ik mijmer;
Weten is een gevaar
Dat ik verlang en wil wagen:
Mij geven, zonder vragen
Of ik mij wel bewaar?’

Provinciale

De regen laat niet af
Zich op 't stadje uit te storten,
Als een Lied ohne Worte,
Uit den treuren gespeeld.

Een vrouw, nog ver van 't graf,
Vindt den Zondag ondraaglijk,
Maakt 't zich lijflijk behaaglijk,
Vroeg in bed: haar bezit - onverdeeld.

En lang als 't regenruischen
- Slepde begeleiding -
Houdt de klacht van de kuische
Aan, om ontwijding
Waar de ziel niet in deelt.

Zij overweegt: 'Zoek ik smaadlijk
In omhelzing bevrijding?
Of behoud ik mij, maagdlijk
Ongerept, ongestreeld?'

Pastorale

Ik weet het: een Zondag als deze
Gewekt in weemoed van wind door regen,
Weet zij naar geluk geen wegen,
En zit aan een raam te lezen
Den vroegen morgen.

Om tien uur luidt het kerktijd.
Ze slaat een doek om, zij gaat
Loom met geloken gelaat
Den korten weg die naar de kerk leidt:
Hun hof grenst aan het kerkhof.

Haar vader spreekt zijn Amen.
Zij loopt weer in den tuin
Langs de smalle zwarte paden
Te huiveren. Door de dunne gewaden
Schendt haar wind. Haar smalle voetjes waden
In het bloemenpuin.

's Middags geen uitweg dan een wandeling
Door de weiden. Zij moet ontmoeten
Zweremde boeren, die haar groeten,
In geheiligde handeling:
De dochter van hun herder.

's Avonds zit zij stil met haar ouders,
Haar moeder moe, haar vader dor.
Zij mijmert over ouder worden
En trekt òp de schouders.
Even trillen haar borsten.

Later, in het holle slaapvertrek,
Maakt zij 't haar los voor een donkre spiegelbres
En brengt haar lichaam over
Van het dag- in het nachtgewaad.
Even staat zij naakt,
En gelooft ergens een vage kramp
Te voelen; het gaat over.
Zij dooft de lage lamp.

De Dienstmaagd

Niet uitgestooten en niet opgenomen,
 Geen vreemdeling en toch niet een der hunnen,
 En niets haar eigen, alles gunst of leen.
 Zij zijn de meesters en zij kunnen
 Altijd haar leven binnenkomen,
 Dat zij, zoo altijd eenzaam, nooit alleen,
 Niets houden kan voor zich en om zich heen.

Waar zou zij heen gaan? Midden op de vliering
 Heeft men een kleine ruimte afgeschoten,
 Haar kamer genoemd;
 Verschoten doeken dienen voor versiering,
 De wapperende deur kan niet gesloten
 En het behang is grof gebloemd.

Zij heeft zoo naar een fijn gewaad verlangd,
 Een hemdje van batist, dat 't eigne teedre
 Afhouden kon van de gehate kleedren,
 Waarin het klam, aanklevend hangt
 Als geur: dat zij een deel zijn van haar loon.
 Eerst als zij alle afwerpt, wordt zij zuiver
 Zelf en bevrijd, maar dan drijft haar een huiver
 In 't kille bed, dat haar als vreemde ontvangt.
 Wat geeft haar dan het weten: ik ben schoon.
 Vreugde niet meer, alleen een niet vergeten
 Verloren rijkdom, lang geleên bezeten.

Er is geen avond, waar zij na haar dagen
Als bij vertrouwde liefde, bijna onbemerkt
Kan toeven, want haar arbeidsjaren vragen
Waarom zij leeft als zij niet werkt;
Als meesters die niet dan aan hen verschulde,
Door hun gunst toegestane vreugden dulden.

Haar zijn ligt open. In vele eenzaamheden
Had zij 't verstrooide leven nog bijeengewonnen...
Uit een verlatenheid die elk kan overtreden
Wordt dit teer weefsel niet gereedgesponnen,
En anders weten zij wel met getoond verachten
En hoon voor haar doorwaaktheid te verkrachten
Den nauwlijks opgerichten trots uit nauwe nachten
En de bevrijding die begon.

De Gouvernante

Morgenwind verkilt den warmen nacht.
Zij huivert, blootgewoeld, door losse haren
Niet togedekt. Voor 't bed in witte vacht
Liggen een paar natte groene blaren.

Onder 't raam, over de vensterbank
Hangen takken naar binnen; door het tochten
Bewegen gewaden, vreemd grijs in de' ochtend.
Zij keert zich naar den nog donkren wand.

Doorsluimrend voelt zij zich al gewekt,
In angstdroom van vallende trappen, blinde
Muren, en kleeren die niet zijn te vinden ...
Ontwaakt, en weet terstond dat zij vertrekt.

't Soobre leven wordt nu warm wel eer.
Waarom heengaan? Er was toch geen reden.
't Leek eentonig, maar nu, vreemd, niet meer.
Moe en traag begint zij zich te kleeden,

Blootstaand aan den mistroostigen morgen.
Als 't heel laat is, gaat zij naar beneden,
Haakt haar blouse dicht, de laatste treden,
En zegt schor, niet opziend, goedenmorgen.

Ontbijtend bepeinst zij, hoe ze verloofd
Geweest is, niet lang, zij zelf verstoorde 't.
Velen verzekerden: 't was goed geworden
Na de' eersten tijd. Zij heeft het nooit geloofd.

Reeds ingescheept, voelt zij 't medelijden
Van haar naasten nog in 't uitgeleide
Dat zij doen duren met aanhoudend wuiven;
Zakdoeken zijn lang zichtbaar: witte duiven

Van het afscheid, fladdrend in de onzichtbre vlagen
Die haar wegvoeren. Nu gaat het later open,
Het rosse dorp verbleekt in 't eerste dagen:
Als een plaat waarover water loopt.

Onder veege sterren, walmende lantarens
Hangt de landingssteiger over 't wad;
Voor het einde ligt de veerboot - en de stad
Aan de' overkant, na een paar uur varens.

De Vriendinnen I

't Begon een zomernacht, bijna toevallig:
Terwijl zij zich aan het venster koelde,
Droomde haar lieveling bang en woelde
Zich bloot. Zij vond haar, omziend, bevallig:

De handen naast 't hoofd geperst in 't kussen,
't Dek afgegleden, de knieën hoog
En zelve in zachten boog. Zij wilde kussen,
Zacht, dat ze niet ontwaakte, maar ze bewoog

Toch, en kreunde als in een droom gevallen,
Ontstellender nog; zij heeft haar toen gewekt,
En de leden die zij lijden zag in fellen
Angst met haar grooter lichaam togedekt.

't Was niet haar schuld, zij had het niet bedoeld.
Wanhopige verrukkingen ontstonden.
Zij wist niet meer hoe ze vroeger bestonden,
Zoo dicht bijeen. Had geen dit ooit gevoeld?
Nu werden ze anderen in één hevige stonde.

Zij voelden zich ineengevlijd, een kus, en
Tegelijk geschokt in bevredigd snikken.
Vergeefs hielden zij een sluier tusschen
Beiden, in te overstelpende oogenblikken.

In 't licht, vervreemd, zag zij haar lievling weer:
Zij lag achterover en sloeg haar gade,
Die overeind stond, mijmerend na den
Eersten nacht, de armen hoog, 't hoofdje beschouwend neer.

II

Zij waren liefst bijeen onder het koele linnen
Der ruwe lakens over de breede sponde
Zoo dat zij omhelzende zich nog in een
Tweevoudig gewaad, een legertent bevonden.

Door de gordijnen woei dan de avond binnen,
Een zachtzwoele die goedvond dat zij zich vonden,
Maar eindelijk koel werd en week. Meestal begon de
Nacht tegelijk met de insluimring van haar zinnen

En met 't ontwaken eener niet te overwinnen
Vertwijfling waar geen liefde meer tegen streed.
Haar verrukkingen konden zij zich niet meer te binnen
Brenge. Haastig begaf elk zich in 't eigen kleed.

III. *Afscheid*

Zuster, zie, wij zijn te zeer gelijkend;
Nooit zullen wij zalig zijn: een paar -
Hoe 't geluk, vermeerdring te bereiken,
Altijd zelf ontmoetend in elkaar.

Voel hoe zuiver wij zijn evenhoogen,
't Teederst van mijn borst jou treft en streelt.
Onze nadering komt toebewogen
Geen gestalte, steeds een spiegelbeeld.

Voel, hoe 't steeds bevestigd vergelijken
Onzer leden reeds tot waanzin stijgt;
Wij, die éénvoud wilden, moeten wijken
Voor iets in ons, dat naar scheiding hijgt,

En dat, ingetogen, zich vergroot
Over liefde, en ons zal doen haten.
Ga, geloof niet dat ik je verstoot,
Want uit welk vereenen? Wij verlaten,

Of wij niet uit maagdelijkheid ontwaakt,
Rein voor elk begin zijn, ongeschonden.
Die volledig, tot de haarwring naakt,
Elkaar vonden, eenzaam in haar zonde,

Kunnen eer niet bij elkander komen
Dan verwijderd en vervreemd voorgoed;
Dàn, vernederd en met macht genomen,
Ons ontrukkend, wadende door 't bloed
Onzer vele ineengevloeide droomen,
Door een verte die te fellen gloed
Dooft, wordt onze omhelzing ééns volkomen.

De Prinsessen

Golven roepen, kort, onder aan den oever.

Zij trillen tegelijk, in het verlangen
 Alleen te zijn, diep in den goeden nacht.
 Zij wanklen, leunend in elkanders armen,
 De marmertrap af, vocht van warmen dauw.
 Een sloep meert, dobberend van ongeduld,
 Neemt dezen op, omdat zij haar bevrijden,
 En drijft stroomafwaarts, niet diep liggende.
 Zij rusten in de kleine ronde ruimte
 Als in een schelp, zoo innig en zoo ruischend.

Dan spreekt een harer, wel de jeugdigste:
 'Vriendin, ik voel mij heet en droef, onzuiver,
 Want de gehate dag hangt mij nog aan;
 'k Wil hem verdrinken in den donkren stroom.'

Zij legt de engsluitende gewaden af,
 Bevrijdt zich uit het kostbaar web, dat keizers
 Gesponnen hebben om arglooze schoonen;
 Zij rekt zich rank over den rand der boot,
 Laat zich afglijden, huivrend van genot.
 Haar leden voelen 't zachte water niet
 Meer dan de omwademing der zomerlucht.
 Haar wit gelaat drijft in den harenkrans
 Ten spiegel: een ontloken lotosknop

In het zachtzinnig terughoudend maanlicht,
Dat door het scherm der oeverboomen zinkt.
Zelf blijft ze zwevend, door geen licht geraakt,
Gelukkig lichaamloos, tot de ander roept.

Zij stijgt weer op de boot: twee zachte armen
Ontvangen haar en doen haar liggen aan
Den boezem, in den schoot van de geliefde.
't Water dat meeging, van haar lichaam warm,
Valt tusschen beide' als parelen van liefde,
Als regen uit een hemel deze' alleen
Geopend, door geen vorstenreeks bevolkt,
Terwijl de stroom heur liefde begeleidt,
Eentonig, als de stem der Eeuwigheid.

Elegie

Laat mij nog eens in eenzaamheid bezinnen
 Op het rampzalig lot van de vriendinnen,
 Liefde- en leedvol als van weinigen,
 Die tusschen aarde en hemelmuur zich pijnigen,
 Verstooten door natuur, menschen en goden
 Uit hun herinnering; zij waren dood en
 Voorgoed vergaan als zij niet voortbestonden
 In mij, het levendigst ter sombre stonde
 Wanneer de zon in grauwe golven sterft,
 Haar rood tot in de diepste verten zwerft.
 Zooals het licht in purper en azuur
 Gebroken wordt, daarna in nacht gebluscht,
 Kwamen zij eerst uiteengescheurd tot rust,
 Zochten een eind, vervreemd van de natuur,
 Elkaar vijandiger dan zee en vuur.

Zij waren tot den steilen rand gekomen
 Waar liefde en dood in duister samenstroomen,
 Waanzin verraderlijk als rukwind vlaagt,
 Het uiterst van liefkoozing was gewaagd.
 Daar zijn ze in 't meer gedaald dat elk verdelgt
 Die al te lang in zijn geheimen zwelgt;
 Ook 't laaiendst levensvuur tot asch verteert,
 Tot niets doet keeren, - zij zijn ongedeerd
 Ontstegen, voortgedoold langs de oeverrotsen,
 Doodsbleek en wankelend, maar met het trotsche

Van schepen, doodsbedreigd, die nog een wijle
Den ondergang weerstaan, met volle zeilen.

De storm wrong de gewaden om haar leden;
Zij schrijden op de steilten, waar beneden
Spelonken, diep door 't golf geweld gedolven,
Aldoor weergalmen van den dood der golven,
Alsof ze een uitweg door hun wanhoop zochten
En deze' op steilte en wervelwind bevochten.

Waar 't einde van de wereld haar weerhield,
Zijn ze op een smalle rotskaap neergekniel;
Zij die de zachtste was heeft smeekende armen
Geheven om herroeping, om erbarmen.
Zij dorst niet opzien, kreunde slechts: 'Niet dood...'
En bracht haar borst verteederd aan den schoot
Der grootste, die haar woest heeft losgescheurd
En haar voorover naar den rand gesleurd.
Traag breidde 't bloed zijn stroom over de blanke
Schouders en borst, tot op de breede flanken.
De wreede liefste weende om de wonde
Die ze toch weer voor 't einde heeft verbonden,
Daar liefde in pijniging hervonden wordt -
En in omhelzing zijn zij neergestort.

Aphrodite werd uit diep schuim geboren.
Nu ging 't door haar gemarteld paar verloren
In plotsling opslaand, snel verdwenen schuim:
Afscheid aan 't star en onbewogen ruim.

Zij zijn, door heur omstrengeld haar omwonden,
Ineens gezonken, zacht aaneen gebonden
In een omhelzing door den dood bestendig;
Door geen onmogelijkheden meer gepijnigd,
Vrij zwevend en vereenigd in één lot,
Zalig verdronken, diepgelegen grot
Op een zacht stroomgeleide ingedreven.
Sindsdien heeft zich de zee zoover geheven
Dat de ingang onder de oppervlakte daalde,
En 't diep geheim beveiligd van het praalbed
Waarover de aarde zich bewondrend bukt
Met zacht smaragdgewelf; de zee verrukt
Zich in de houdingen der slanke lijven,
Die nu vol eeuwig welbehagen drijven...

Zoo vieren aarde en zee en zij de zachte
Donkre verzoening van vijandge machten.

[Hoe lief heb ik haar die den dood verviel]

HOE lief heb ik haar die den dood verviel;
'k Wilde mijn armen wel niet meer ontstrenglen,
Aan haar koud mondje warme borsten brengen.
(Zijn zij bloesem gebleven,
Dat ik haar eens kon geven
Drinken, niet uit mijn lichaam, maar uit mijn ziel?)

O, dat zij dorste! Maar den dorst der englen
Stelp ik toch niet, als ik borstbiedend kniel;
Want ik weet niet, of zij ook maar herdenken
Uit onze liefde overhield
Aan mij, die niets meer hield dan rouw om haar,
Niets won dan tranen' uit oogen altijd doffer,
Doorweende nachten, en die nog zal offren
Op hare tombe mijn volle wrong van levend haar.

Weet ik of haar bereikt wat 'k mij ontroof
En of zij zich mij niet al heeft ontwonden,
't Onze begeeft in liefelijker bonden?
Ik wil haar houden, maar met welk geloof?

'k Heb het gevoel, dat op den grooten stroom
Mijn offers drijven naar ik weet niet waar
En eindelijk langs haar stilte heen,

Dat zij niet neerbuigt, ze niet neemt tot haar,
Meelijdend glimlacht en dit nog alleen
Gehoorzaam aan mijn hoogstgespannen droom.

Endymion

Eens mocht ik naar mijn gemoed beminnen:
 Lang geleên omhelsde ik 's nachts Selene,
 Wel te kuisch, te machtig voor mijn zinnen;
 In een zwoelen nacht is zij verdwenen,
 Toen 'k haar naakt wou zien, geheel wou winnen,
 Maar nog gaat haar trilling door mij henen,

Nu ik eenzaam zwerf door diepe bosschen
 Waar de takken eeuwigen nacht hoeden;
 'k Zoek haar evenbeeld in donkre vloeden,
 Vind het nimmer - wèl, in weeke mossen,
 Indrukken van lijven, boezems, voeten -
 Jaag gedaanten om mij te verlossen
 Van den glans dien 'k nooit meer zal ontmoeten.

Eenmaal zag ik nachtelijk nimfen dansen:
 Zij zijn aardsche zusters van Selene -
 'k Naderde, zij vluchtten te allen kante,
 Nauwlijks raakten de aard' hun angstge teenen.
 Later zag 'k, door fakkels rosbeschenen,
 Naakt en wulpsch zich wentlende bacchanten,

Die niet vluchtten, maar met wilde kreten
 Mij aanriepen, noodden tot hun feest.
 Eén bezat ik kort - het is geweest,
 Selene, om mij op u te wreken;

Maar bij 't woelen van die heete leest,
't Aadmen van den walm die haar ontrees,
Lag ik heimlijk om uw glans te smeeken.

Toen 't gedaan was ben ik heengegaan en
Heb me eerst in ver bosch teruggevonden:
In een donker water stond Diane,
Nog een sluier om haar borst gewonden,
Nu omdreven door een snoer van zwanen,
Zelfs verlaten door haar trouwe honden.

En ik dacht: ze is als Selene ook
Kuisch en ver, al moet ze 't soms verhelen -
En aanbad haar stil; uit 't water dook
Toen een ruige faun, zij liet zich streelen.
Waar zooeven weer mijn droom ontlook,
Stond niet meer Diana maar Cybele.

O Selene, ik zal niet meer begeeren,
Nimmermeer geloove' in blanke lijven,
Donker leven en steeds eenzaam blijven,
Enkel uw herinnering vereeren
En, waar 't zijn kon dat uw glans zou keeren,
Iedre andre van die plek verdrijven. -
Enkel uw herinnering vereeren!

Kwatrijnen

Het rozenrijk Iram is weggebrand
En Jamsheds gouden beker zoek in 't zand,
Maar purper gloeit onbluschbaar in den wijn,
Nog menige tuin bloeit aan den waterrand.

*

Met een boek verzen onder lommerschaâuw,
Wijn in een koele kruik, mijn lieblingsvrouw:
Deze drie naast mij en de wildernis
Is 't paradijs waar 'k om geen ander rouw.

(Omar Khayyam)

Saturnus

I

Chlotarius

I. Kloostertijd

Voor 't spitsboogvenster lag de wereld wijd
 In den blauwronde einder uitgespreid:
 Een groote waaier, dien hij kon ontvouwen
 Uit diepste mijmring met een oogopslag;
 En sluiten weer, als hij vergeten wou en,
 De oogen geloken, weggaan uit den dag.
 't Was door hun toedoen dat hij snel voorbijging
 't Gezichtsveld, blind en ongedeerd; de neiging
 Naar 't lichtschuwe en onzichtbre bracht hem ver.
 Hij stond, zoo weinig storend als een ster,
 Bij 't elfenspel, dat op 't geheim vertrouwend
 Zich wiegt en waagt in weelden zinsverstoring,
 Maar, als hij 't reeds voor immer wou behooren,
 Vervloog voor 't plotsling opgeschokt aanschouwen
 Van bosch- en stedenbranden, woestbewogen
 Praal van in doodsche stilt' voltrokken slagen,
 Gedoofd in eeuwen, indrukloos vervlogen,
 Als uren van een godenkinderspel.

't Verleden tastte hem aan in zware vlagen,
 Tot hij doodmoe herleefde en door zijn oogen
 't Licht inriep om verlossing, en zijn cel
 Hem weer tot machtloos, roerloos mijmren bande,
 Zoo eng, dat op drie witgekalkte wanden
 Zijn door de zon gestreken schaduw brak.

Zijn jeugd was snel ontmoedigd, nog te zwak
Voor droomgeloof, er bleef toch geen bewijs;
't Veroverde trok weg, van hem vervreemdend...
Zijn vreugd verstijfde onder stiltes ijs.
Wel bleef het raam een smal, geellichtend wak,
Open naar 't ruim; 's avonds werd dit ook grijs,
Alsof de scheemring 't dicht besneeuwde.

II. *Knapentijd*

Nooit lachte een kind, nooit zong een vrouw, een veël
 Door de gewelven van het kil kasteel.
 't Jaar wentelde geruischloos, slechts ten tijde
 Des rijksdags trok een groot rumoer ten strijde
 Tegen de stilte en 't krachteloos verstarren;
 Als verre donder rolden plumpe karren
 Het plein op, daavrend; boersche landbaronnen
 Kwamen van hunne verre woeste goedren
 Zich met zijn tengren vader ruw verbroedren.
 Wel knielden ze aan den troon, bewezen eer -
 Hun needrigheid fleemde ten eigen bate.
 Er waren die het gastgeschenk vergaten;
 De opbrengst der schatting daalde meer en meer.

Hij haatte zwakken vader, lompen adel
 Even fel met een tegenstrijdgen hoon:
 'Zij groeiden naar den rit in 't harde zadel,
 Hij naar 't onmachtig mijmren in zijn troon.'

't Hoogst steeg de prille prinselijke haat
 Tegen de norsche noordlijke vazallen,
 Wier baarden op hun harnas dalen, hard en
 Ruig als vuilzwartbevroren watervallen.

Zij leken op de oude Longobarden
Die hangen, sluw en somber afgeschilderd,
In 'n zaal waar 't zonlicht vleermuisschuw verwildert,
Waar de avond daalt als nauw de noen begonnen.

Hij wist hoe zij, gijzlaars en krijgsgevangnen,
Ambten verwierven, waardigheden wonnen,
Zich langzaam drongen in de hoogste rangen,
De lage aard nog op 't gelaat geronnen.

Somtjids verliet hij 't plein, waar werd geoefend
In wapenhandel, dans en krijgsbedrijf,
Sloop stil die zaal in en beschoot de schijf
Van 'n barsch gelaat, in de' avond nog verstroevend.

III. *Jongelingstijd*

De edelvrouwen vonden hem boosaardig,
 Want hij werd in haar bijzijn niet beschroomd-
 Begeerig; zijn gebaar niet ingetoomd,
 Maar hevig zonder ooit het vleiensvaardige
 Van minnaars - scheen veeleer bereid te tuchtigen.

Zij haatten hem, die niet met haar wou dwepen,
 Den knaap die liefkoozend zijn degen greep en
 Zich nooit steelsblikkend neerboog tot haar borst
 Noch acht sloeg op een woord dat nooden dorst
 Of op een lach, wulpsch-schaatrend, valsch-luidruchtig.

Zij haatten hem, die trapte op hun slepen
 Zoodat 't gewaad afvallig werd: hij zag
 Minachtend veil in 't vaal licht van den dag
 't Verleidlijke, dat zij zich voorbehielden
 Af te doen smeeken in geheimen nacht,
 Niet langer ongenaakbaar dan hij knielde.

Soms voelden enklen die hij minder hoonde
 Zich uitverkoren, hoopten hem te winnen
 En, haar bekoorlijkheid ten deele toonend,
 Het eerst zijn sluimerend gewaande zinnen
 Te doen ontwaken en hem te behouden
 Om met zijn gunst de heerschappij te ontginnen.

Zoo zag hij in gangdonker blanke schouders
Blootkomen boven afgeleden keursen,
Als een agraphe hoogsttoevallig brak;
Vaak zag hij schoonen voor een spiegelvlak
In kamerdiep door openstaande deuren,
Als hij voorbijging - maar hij ging nooit binnen

Zij wisten niet, hoe hij soms stond te smeeken
Waar takken 't donker bonden voor zijn raam
Om één weerstrevende die bleef ontbreken,
Die niet terstond bereid was op zijn teeken,
Maar hem afwees, als wist zij niet zijn naam,
En zich oprecht verweerde als hij wou dwingen;
Die zich niet overgaf in worstelingen,
Voordat hij overheerschte, om dan saam
Te zwijmen in vereende duizelingen.

Hij wist wel, dat zij niet ter wereld was.
Toch zag hij haar eens stijgen uit den nacht,
Volmaakt doch vaag; nog niet tot zijn besloten.
Hij kon niet roepen, door het brijzlend glas
Wierp hij zijn armen, in hun vlucht gewond;
Bloed droop den muur langs, op den grond - de wacht
Besprong de wenteltrap in dolle jacht
En bonsde op een deur die bleef gesloten.

IV. *Frédégonde*

Hij dacht vaak aan de wreede Frédégonde,
 In Saint-Germain-des-Prés' abdij begraven;
 In de granietzerk stond haar épitaphe
 Voor eeuwig vast: *en meurtres estoit féconde*.

Haar lichaam lag slank op het graf gebeiteld,
 Maar onder steenen plooi bleef haar gelaat
 Onuitgebeeld, als had vazallenhaat
 't Behoud van hoe ze in wezen was verijdeld.

Hij had van de gevreesde een miniatuur
 In een reliekschrijn onder stof gevonden.
 't Aanschouwen was zijn jeugd een avontuur,
 Het kussen later een geheime zonde.

't Bleef een verborgen trots, dat hij verstond
 Wat haar tot waanzin, wreedheid had bewogen.
 Het had hem aangestaard uit felle oogen
 En toegebeten uit den smallen mond.

Zij had alleen gemarteld en gemoord
 Om Gods lankmoedigheid tot toorn te tergen,
 Zij moest een machtsbewijs steeds driester vergen:
 't Weerlicht zijn blik, den donder van zijn woord.

Een ander lief stiet zij na iedren nacht,
Nog van haar sponde warm, in grauwen kelder.
De hemel scheurde niet, 't azuur bleef helder,
En het werd zekerheid: God had geen macht.

Zij minde niet meer; 's avonds na een slag
Reed zij vaak waar de roode heuvels lagen,
Als over 't lijk van weer een dooden dag,
En schiep in 't groote sterven welbehagen.

En eindelijk in haar eigen dood; verblijd
Liet zij oproerigen leven en regeering.
Die haar ombrachten hebben haar bevrijd;
Zij zocht geen voortbestaan dan zijn vereering.

Hij was niet rijp nog voor 't verlangd geweld.
Nòg was hij schuw, besluiteloos en teeder
Tot eigen wrevel; - later des te wreeder
Woedend; haar schim was nooit tevreêgesteld.

Louis XI

Een groote vrouw, naakt in verwarde haren,
 Kroop voor zijn troon, hij trad haar met den voet.
 Zij weende: 't Was mijn schuld, o, word weer goed!'

Hij bleef, al draaiend met zijn poorterschoed,
 Nadenkend naar zijn spitse knieën staren,
 Al momplend: 'Afstand doe 'k voorgoed, voorgoed.'

Er stonden hoofsche eedlen voor zijn geest,
 En schoonen, die zij met een blik bekoorden
 Tot overgaaf, hem slechts uit angst behoorden.

Dan zag hij dorpers, door hem opgejaagd,
 Aan hoogeroste ridders zich vergrijpen:
 Om fiere kelen gore klauwen nijpen.

En, of een zware sneeuw was weggevaagd,
 Zijn schoone' aartsvijand¹, eindelijk verloren,
 Als een geschonden lijk in ijs bevroren.

1 *Karel de Stoutte*

Ys

De zee drong troebel door den voozen grond,
 Als onafveegbaar schuim naar veegen mond.
 De stad zieltoogde, koningsvrouwen lieten
 Zich varen door de volgestroomde straten;
 De vensters zagen uit onder hun booten.
 Geen hoogepriesters toornden meer verwaten.
 Zij konden Nieuw-Venetië genieten,
 Zooals zij vorst of slaapvertrek verlieten,
 Ontblooting spiegelend in de donkre sont.
 De heilige stad leed tuchtelooze vloten,
 Als hoon gekust op machteloizen mond.

Geen klacht viel voor den troon, totdat de dijkbreuk
 Dreef uit 't moeras de drenkelingen samen,
 't Paleis belegerend met lijkenreuk.
 De vorst bezweek achter gesloten ramen;
 Hij riep om 't sacrament, kon niet heraadmen,
 Voordat zijn deernen, voor het eerst vereenigd,
 Den steeds betwiste in hun midden namen,
 Hem met hun machtig lijfsaroom verdedgend.

Hij leefde als op hen vlot, omkrampte hun vlechten,
 Tot 't water vond de hoogstegelegen hal.
 Gradlon, gedachtig Assoerbanipal,
 Wilde met 't vuur den tragen dood bevechten,
 Die wachtte en weer terugtrok als verraad.

Gloed weigerden de walmende flambouwen,
En ook de vroeger 't lichtst onvlambre vrouwen
Brandden niet verder dan 't gedrenkt gewaad
En vielen halfverkoold en kermend neer.
Dan klom het water op de vloeren weer;
Maar Gradlon bleef op eindelijk vuur vertrouwen,
Tot eene, smeulend stervend, hem: 'Vlucht, heer!'
Zuchtte in 't gelaat als laatste liefdedaad.

Toen wierp hij zich op een hoogschonkig paard,
Reeds lang als reddingsboot gereedgehouden
Bij den ringmuur der buitenste gebouwen.
't Ontsprong zoodra met haastgen slag het zwaard
Van den voortvluchtge hem had losgehouden.
't Vlood licht en vlot, ondanks de lievlingsvrouwe
Die in het zadel lag, machtloos en zwaar.

Toen werd den vorst in hoogen storm bevolen:
'Werp uwen demon af, verstoot Gwennole!
Hij wilde niet, vloed steeg tot de stijgbeugels.
Hij spoorde 't paard, een golf nam hem de teugels.
En toen beval 't nog een keer: 'Laat haar los!'
Zij drukte zich tegen zijn borstkuras
Haar borst ten bloede; plots wies slangig gras,
Trok om haar knieën en zij viel van 't ros.

Toen stond de vloed. Hij bleef, verlost van 't kwade,
Zoo vreemd en leeggelaten als een schelp,
Terug in rotskust droog en dichtbeboscht.
Zijn grondgebied lag diep en opgelost,
Hij rook ontbindingsgeur - door wier en kelp
Getrokken van getrouwen, vrouwen, gade.

Uitvaart *(Funérailles de Philippe le Bon)*

Meer monniken zijn neergekniel
In rouw rondom
De omfloerste vorstelijke baar,
Dan in Sint-Peters dom
Wanneer de paus ten hemel hield
't Misoffer, rijzend voor het hoogaltaar.

Want vier voltallige kloosterorden bidden.
Onder kruitdamp, walmend door wierookmist,
Richt elk zich op een wand der koningskist,
Opgebaard in hun midden;
Dat hij gekruisigd worde
Op aller aandacht,
Alleen hem toegebracht
Door ieder van vier scherpgeschaarde horden.

Geen trotsche kerkvorst houdt zich staande,
Boven de grauwe pijen
Prijkt geen borduursel van prelaten:
Allen gelijk, Doods onderdanen,
Nauwlijks lichamen in lompvallende soutanen,
En de gelaten
Zijn uit de vlekkelooze diepten van hun rijen
Als weggelaten.

Daarachter en rondom liggen geledren
Krijgsknechten, wapendragers in hun leedren
Kolders, ijzeren rustingen, geschubde jakken;
En velen hunner die voor 't eerst
Binnen een kerk tot knielen zich verneedren.
Achter zwartspiegelende vlakken
Der beukelaars, spits in den grond geboord,
Is er een grimmig traliehek gesticht:
Lansknechten houden speren opgericht,
Waarvan de vanen somtijds wapperen. Waardoor?

Bazuingeschal steekt op, houdt aan
Als haangekraai in de' ochtendstond,
Totdat dichtdrommend binnenkomt
De gansche ridderschap,
Van helm en borstkuras ontdaan:
In pij en kap
Rouwend vermomd.
Door de reeds neergeknielden scharen,
Als donkre stormwind door geknakte aren,
Breekt hunne breede optocht baan.
Terwijl hun ommegang
Votrokken wordt, woedt klaaggezing
Over den doode, bang als een orkaan.

De vrouwen schuilen in de zuilengang.
Zij, 't verst van 't vorstlijk lichaam af,
Voelen het sterkst verwantschap met het graf,
Bij 't mijmren dat dezelfde die nu dood,
Van alle levens-, strijdlust is vervallen,
Eens heeft gelegen in hun schoot;
Dat zij eens streefden om hem te gevallen.
Zij huivren
In afschuw, reeds doortrokken van 't verlangen
Zich van vergane omhelzingen te zuivren
Door levenden haastig te ontvangen
In hun besmetgewaanden schoot.
Meer dan het dreunend rouwmisbaar,
Dan 't psalmengalmen voor 't altaar,
Verricht deze afkeer der beminden,
In stil verscheuren, snel ontbinden,
Afscheid en dood.

De Chimaeren *(Notre-Dame)*

Zij leegren onder de luifels,
Om de diepliggende ramen,
Gebannen sinds eeuwen een duivelsch
Verdelgingsplan te beramen.

Steeds stom, slechts in stormnachten krassen
Zij mee in de gierende koren
En snijden macabre grimassen
Die verdoemden bekoren.

Door de verlichte ramen
Scheemren heiligenbeelden
En heel de gewijde weelde
Van de oude Notre-Dame.

Door de gewelven dreunen
Zware, orglende koren,
Die zich slepend bekreunen
Om een God die niet hooren

Wil, om een maagd die in staat van
Onbevleete ontvangnis
Smacht naar een woesten Satan
In een wulpsch De Profundis.

Onder de machtige stormen
Verliest het schip zijn zwaarte,
Drukkende orkanen worden
Te hevig voor 't gevaarte.

Verlokte bliksemflitsen
Omspelen de steenen spoken,
Verlichten even hun spitse
Gezichten, grillig gebroken.

En de rots der eeuwen wordt
Eens brandend opgelicht
En als steen des aanstoots gestort
In den dag van het laatst gericht.

Le Passé vivant¹

Ook 't donker van de lanen gloeide;
Zij gingen als wadend door den poel
Der hitte waarin de zielen schroeiden,
Alleen de vliet stond diep en koel.

Ze zei zacht: 'Als ik mij ging baden...'
Bevrijding zoekend, vond zij zich weer
Gevangener. Hij kon niet meer laten
Haar zoo te denken, zonder verweer.

Zij waren een langen zomer samen,
Haar gade ver; zij naderden niet.
Hij zag haar 's avonds soms achter ramen
Die zij vertrouwend open liet.

Zij voelden bijna geen verzoeking,
Tot dezen middag hen onweer en regen
Naar een jachtslot dreven, 't afgelegen
Onderkomen van vroegre ontmoeting.

Een oud bureau doorzoekend, vonden
Ze eenige gele oudgeurige brieven,
Die weleer even strenge gelieven
Elkander omzichtig en heimlijk zonden.

Het waren weinige: hij stierf vroeg,
Bij een Spaansch dorp in kort gevecht,
Geen omhelzingen, kussen niet genoeg
Om aan te denken met eenig recht.

Zij voelden de dooden in het enge
Vertrek hun rustige liefde verwoesten
En konden zich niet weerhouden, moesten
Hun ongestild verlangen volbrengen.

Hij hoorde haar zich ontkleeden, ruischend,
Liefkoosde in het donker haar leden...
Toen toonde het weerlicht haar onkuisch in 't
Schijnsel van aangewakkerd Verleden. -

Dien avond keerde haar echtgenoot
En lag rechtmatig met haar samen;
Zij voelde in de sponde haar lichaam rood
Branden van verneedring en schaamte,
Zij hief zich, toen slaap zijn oogen sloot
En snikte aan de gesloten ramen.

Hij die haar eens maar, haastig behoorde
En het Verleden waren vergaan;
Maar 't was of zij met hem verloor de
Reden van gansch haar vruchtloos bestaan.

Eindnoten:

- 1 *Het gegeven van dit gedicht is ontleend aan den gelijknamigen roman van Henri de Régnier.*

II
Egypte

Hathor

Als dauw haar schoot ontzigt
Worden de velden zwanger,
Als ze haar voorhoofd neigt
De schaduwen langer.

Haar zoon de zon draagt zij
Hoog tusschen de hoornen,
Als moeders eerstgeboornen,
Hinden hun gewei.

Zij houdt zich, bovenmate
Groot, over de aard gebogen,
Meedoogenloos 't gelaat en
Afwezig de oogen.

Ra I

Mij volgt het leger van het licht; mijn dagen
Gaan rechtstreeks glanzend door den ronden nacht,
En naar de hoogte van mijn zonblos vragen
Zij hoe te rijzen: hevig of zeer zacht.

Ik voer hun reien aan, regeer hun rythme;
Aan 't heffen van mijn hoofd zijn ze onderhevig,
En zij vereeuwgen mij - ik ben niet eeuwig,
Niet mateloos, een machtiger maat bezit me.

Ik ben gebonden op een baan; ik peil
Het midden niet, waarom zij is gewonden.
Ik weet niet of ik in gesloten ronden
Wentel, of één lijn zonder einde naijl.

II

Dwars door de nachtwoestijn, overal uitgestrekt,
Drijf ik den zuilengang der zonnetijd:
Naar voor mijzelf verborgen doel en einde leidt
Mijn glans geloovgen, die mijn opgang wekt.

Ik weet: voor hen, voor mij, voor hen met mij
Gaat eens het Einde als een afgrond open;
Maar als ik, omziend, van hun lichte rij
't Begin verdwenen vind, kan ik soms hopen
Te bouwen aan de eeuwigheid voorbij.

De Pelgrim

Ik trok jaren
Met gelijken tred
Over de verstarde baren
Van de zandzee, traag gedwee
Aan de wet
Dat elk lichaam moet begaan
Door de leegte een zeeke baan.

Jaren zijn vergeelde blaren,
Vage sneeuw in
Herfst van eeuwen.
Mijn ramspoedig leven werd
Toch niet meer dan een onzekere schrede
Voor de spanninglooze vert',
Gapende van rotsengraf naar sterrenbeelden.

In een lichtloos schimmenrijk weleer,
Dat voor de oudste dynastie bestaat,
Dreef een naar 't zwerk open tempelruim
Den verstootne uit - als schuim
Met een bergstroom door een steile kust
Zee ingaat.

Ik bezweek naar de' ondergang en dreef
Langs haar die het eerst,
Lang voor alle goden heeft geheerscht:

Hemelgodin,
Doodsvijandin
Van de leegte, door geen schepping te bedwingen,
Die geen horizonnen gunde haar te omringen.
- 'k Weet nog hoe mijn schedel onder hare enkels bleef;
Zij zat steenstrak zegevierend starend over den verslagen dag,
Die verbloed en uitgebluscht
Op het oostlijk doodenleger lag.

Sedert
De gestrekte tocht,
Lippen leder,
Oogen brandend,
Armen hangend,
Drijfkracht 't worgende verlangen
Van getergden dorst,
Steeds door spaarzaam vocht
Tot het uiterste gespannen.

Zon reeds ochtends
Boven de geschoren kruin;
Schaduw slaafsch en klein
Naar het midden kruipend,
Over 't vlak van den geblaakten dag.

Avond was het eindeloos,
Zonne-asch doorgloeide 't Oosten;
Heete winden roostten
Den krimpenden nacht.

Wie dreef mij dezen weg?
Wat heeft mijn baan gebogen,
Die ik heb afgelegd,
Geloovend altijd recht
Voort te schrijden onder 't vallen
Van de voeten, de' een voor de' ander,
Altijd verder van het oude weg?

Ik moet teruggekeerd
Zijn: zie de zuilenwouden, alle
Even grauw en brokkelig vervallen;
Barken aan den vijverrand gemeerd,
Scheef gezakt in 't zwarte oeverslijk.
Alles stil en gelijk
Onzichtbaar van binnen verteerd.

Ik sta voor de zware poort
Als voor de' ingang, als voor mijn geboort'.
Binnen treed ik en verwacht mijn lijk
Te zien liggen aan 't begin.
Onder de godin,

Die hier heerscht,
Sta ik nu niet meer zoo diep als eerst;
Door den afstand groot: ik ging het verst,
Zij stond stil
Voor ik heenging, wjl ik kwam,
Nu ik keer.
Als een vlam
Sla ik haar tegemoet
En bevind mij reikend tot haar schoot;
Zij verroert zich niet.
Ik zal blijven tot mijn dood;
Daarna zijn wij even oud, voorgoed
Even stil, even groot.

Priesteres

Haar huis is een groote vierkante vaas.
 Over den rand reiken welige palmen;
 Winden, gereisd door woestijnen, talmen,
 Ruischen om rust.

Achter de kust
 Liggen de lage zwarte barken
 Onder scheeve zeilen voor anker,
 Tegen den stroom gekant,
 Door de bekoorlijke bocht geboeid.
 De breede blauwe rivier vloeit
 Trager langs de trappen van 't terras.
 De rotsgraven der monarchen
 Zien uit de heete eeuwigheid naar het huis,
 Of daar de koele zaligheid was.

Ze leeft ongenaakbaar, geen is van haar ras.
 Meestal naakt en bijna altijd kuisch;
 Het eenige wat zij doet is dansen
 Op de eenzelve maat der harpen.

Haar lijf heeft ivoren glanzen
 En het hoovaardige
 Van godinnen die zich verwaardigen
 Op aardsche melodieën te dansen.

Haar voeten schetsen gewijde figuren;
Haar borsten staan op de kim gericht,
Welbewust meer te zijn
Dan bronnen van natuur.
In haar oogen smeult weerschijn
Van het eeuwige avondlicht.

Ik zit in de schaduw van mijn harp verscholen
En zie mijn droomen langs den hemel dolen:
Mijn grootst verlangen is een lied
Mijn harp te ontrukken, dat haar kon bewegen
Dansend te uiten wat ik houd verzwegen;
Maar het gelukt mij niet.

Pharao's Minne

Bijna verheugde hij zich dat zij jong doodging,
Voor allen maagd, een onvermoede vrouw
Die in geen nagedachtinis leven zou
Van andren, neen, alleen voor zijn vergoding.

Tot eeuwigheid wies de eene vluchtge nacht
Dat hij haar bevend in zijn armen had.
Tot op een nauwe spleet sloot hij de schacht;
Er bleef geen toegang over naar den schat,

Dan voor zijn geest, die later door de engte
In de gedaante van een kleinen valk
Bezweven kwam de zware katafalk
Waar zij diep in lag, slank, in volle lengte:

Bloesemgeblevene, de smalle borst
Zwellende onder 't strakgezwachteld gaas;
Hij vond altijd tot aan den rand der vaas
Het water staan: haar schaduw leed geen dorst.

Steeds vlood hij 't praalgraf waar hij lag en heerschte,
Door zinrijke muurschildering omschoofd,
De zware roode en witte kroon op 't hoofd,
Bezeten door 't verlangen naar de teerste,

Zoo koel in heel de heete eeuwigheid
Alsof ze een lelie was, in ijs bevroren.
Háár graf behield zijn stilte, diep, altijd
Dezelfde, en ging haar meer en meer behooren.

Grafbeeld van Nôfrit (Louvre)

Was 't waar dat uit het balsemend Verleden
Lichamen wel, geen levens komen bloot,
Waart gij dan zoo gebleven:
Uw lieflijkheden
Als ingehouden adem door uw leden?
Gij zijt niet dood
En zult, als ik vertrouw, bewegen!

Begint uw borst te beven?
Worden uw trekken zachter,
Uw oogen groot?
Uw armen weren uw gewaden achter
Uw tenger lijf, gij komt naar voren
Alsof ge een diep gevaar ontvloodt.

Is het dan mogelijk naar elkaar te leven,
Zoover uiteen geboren,
Over een tijd die mij van u verstoot?
Een vloedgolf gaat door alle eeuwenzeeën,
Een baar bewoog ons tweeën...
Als leefde ik vroeger en waart gij niet dood.

III

In den ouden Koningstuin

In den ouden koningstuin
Wandlen wij, droef en vermoeid,
Alle beelden werden puin,
Alle rozen uitgeroeid.

En de vijver, stil en grijs,
Ligt als langzaam toegevroren,
Ingestort is het paleis
En de sleutels zijn verloren.

't Paviljoen waar de beminden
Zich voor 't felle licht verscholen,
Ligt met gesloten poort en blinden
Als een lijkenhuis. Wij dolen

Langs de halfverwischte paden,
Rusten op een steenen bank,
Voelen ons door het verleden
Dat ons beschermen kon verraden,
Zoeken bij elkander vrede,
Liefkoozen tegen wil en dank.

Avondvaart

De boot drijft, moe van het varen.
Lucht, wolken, alles wordt stiller;
Aan lustloos verstooten gitaren
Ontspringt een laatste triller.

De vrouwen laten de handen
Langs zij in 't water vlieten;
Hun witte wrevele handen
Van donkere koelte genieten.

Zoekende monden kussen,
Smeekend om wellusts genade;
Handen dwalen tusschen
Gewillige gewaden.

Zij laten hun verovering
Varen na 't eerst beginnen,
Vertwijflend aan de betoovring
Van hun versleten zinnen.

Leven heeft alle geheimen
Met de liefde gesloopt;
Niets kan hen meer bezwijmen,
Geen wonder wordt gehoopt

Door hunne jeugd, van oud
Verlangen vroeg versmacht. -
De maan schenkt, wit en koud,
Den goeden nacht.

Fête galante

Zij die serenades brachten
En hun lieve luisteraarsters
Wisslen speelsche minneklachten
Onder 't zangerig geblaarte.

Dat 's Thyriss en Rosalinde,
Daar de eeuwige Leander
Altijd smachtend aan een andren
Oever dan zijn welbeminde.

Hun korte zijden vesten,
Hun lange sleepgewaden,
Hun gracieuze gesten
En vage liefdedaden

Weemlen in de tooverglanzen
Van een maan grijs en rooskleurig,
En de mandolien raakt van z'n
Wijs door 't waaien, nachtelijk treurig.

(Verlaine)

Colloque sentimental

Door het verlaten park, verstijfd, bevroren,
 Volgden straks twee gestalten oude sporen.

Hun lippen zijn machtloos, hun oogen gebroken,
 Nauwelijks worden hun woorden gesproken.

In het verlaten park, verstijfd, bevroren,
 Roepen twee schimmen op 't verleên verloren.

- Herdenk je onze vroegere verrukking?
 - Waarom nog denken over die mislukking?

- Klopt je hart sneller bij mijn naam alleen?
 Zie je mijn ziel in droom nog altijd? - Neen.

- O lieve tijd van vreugden onuitspreeklijk!
 Was onze zoen niet een verbond? - Wat weet ik!

- Wat stond de hemel blauw; de hoop, hoe hoog!
 - Hoop die verteerd naar 't zwarte zwerk vervloog.

Zoo door de holle halmen doolde 't paar,
 En alleen de nacht werd hun gesprek gewaar.

(Verlaine)

[De mane blank]

DE mane blank
Licht in het bosch;
Van iedre rank
Geruisch vaart los
Door 't loof te weenen...

O lieve Eene.

De vijverspiegel
Vangt diep-gewillig
Den zachten kegel
Der zwarte wilg,
Waarrond wind schreit...

Droom nu: 't is tijd.

Een groote en teedre
Geruststelling
Daalt zich verneedren
Uit hemelkring;
'n Ster kiemt te velde...

Dit uur stijgt zelden.

(Verlaine)

Dame seule

Zij voelt zich onder 't donker van de boomen
Zoo eenzaam, dat zij zelf haar schouder liefkoost.
Haar handje, met de ronding ingenomen,
Die over 't zomerkleed is bloot gekomen,
Daalt af, dwaalt af; zij richt zich op en bloost,
Gaat dan weer voort een kleedingstuk te zoomen.

Aan de Fontein

Zij spant haar boezem, achteroverhellend.
Een dubbele straal ontspringt den borstkorale
En valt, uiteengespreide bogen welvend,
Doeltreffend in de ontvangende bokalen,

Over wier randen witte kransen wellen.
Er onder zit een nimf bij het ovale
Bassin de droppen - één moment opalen! -
Aandachtig door haar holle hand te tellen.

Over haar beeld, in donker water deinend,
Tintlen goudvisschen, rooden gloed rondschijsnend,
Als diepgezonken vonken van de zon.

Stil onder 't looverruischen, droppelklaatren,
't Hoofd hoog als overzag ze verre waatren,
Zit de godin bij haar beperkte bron.

Fontaine de Médicis
(Jardin du Luxembourg)

De wanden, stijgend tot waar 't water welt,
 Doen schijnen dat 't bassin er tusschen helt
 En toch niet stroomt, voor zuivre spiegling stilligt.

De schuchtre Nimf ontvlucht niet meer, bewilligt
 In Fauns omarming, blijft toch ver; zij vouwt
 Zich in zijn schoot, dien hij wijd openhoudt.

(Alleen haar borst raakt even zijn gezicht.)

Hoe vreemd elkander, kunnen ze in omhelzing
 Vertoeven, evenals in evenwicht
 De waterhelling en de bronopwelling.

Zon schuift haar zachte schaduwen niet voort.
 Zij liggen glanzend voor de donkre poort
 (Waar rondom dropplen weenen, als voor 't laatst),
 Verheven voor de diepte en diep weerkaatst.

Wij gaan uiteen, hoezeer wij ons vereenden;
 Wij zullen eenzaam zijn, en waren samen.
 Was 't geen geluk, wanneer wij zoo versteenden
 En niet meer aan de dingen denken konden,
 Die in het teerste tusschenbeide kwamen,
 Niet de eerste waren en toch overwonnen?

Menuet

De oude levens liggen niet voorgoed
In 't praalgraf, bij de stilt' daar ingebalsemd;
Zij breken steeds weer als een vreemde vloed
In 't laatste, dit vernielend of vervalschend.

Moe van een martling moet ik nu met een
Ragfijne markiezin, die ik niet ken,
Dansen naar de ingewikkelde menuetten
Van een vreemd hof waar ik niet ben.

En toch gebeurt het: ik maak de passen
En voltooi feilloos de dansfiguur.
Er geuren bloemen in wijde kassen,
Bedwelmender dan de natuur.

Waar palmen schaduwen, donker en groot,
Spreiden, weet ik mijn danseres te winnen.
Wij brengen liefde voor een leven binnen
Een oogenblik teeder tot bloei, wreed ter dood.

Ik weet niet wie ik was en waar ik ben,
Alleen dat alles plotseling kan veranderen;
Dat voor deze dierbare vertrouwde een andre
Kan komen, een demon dien ik niet ken.

Wel voel ik bloed voortspoeden in mijn aadren...
Toch kan ik wel een offer uit een droom
Zijn, die zich afspeelt in den smallen zoom
Tusschen twee rotsen die elkander naadren.

Ik zie niets meer - een grauwe zandverstuiving.
Ik tast nog eens in 't donker naar een mond
En sidder langs een lijf, een aardverschuiving
Schudt de paleizen, woelend in hun grond.

Versailles

Niet enkel de paleizen en de breede
Trappen die naar den verren vijver schrijden,
Ook de avonden, verteederd van verleden,
Zijn onvergankelijk hier, want heimlijk vlijden

Zij zich in 't lommer; als 't vertrouwlijk ruischen
Van robe en sleep en 't woord dat hovelingen
Elkander gaven door het avondduister,
Waarin zij innig saamgeschoven gingen.

Zij overschreden, statig ingetogen,
Terrassen, étiquettes tooverkring;
Gingen, zoodra de laan was omgebogen,
Al dartler om met hun verovering.

Eerst leidden ze haar langs streng gesnoeide hagen,
In hoofsch gesprek, vertragend hunnen tred;
Dan, onder 't spel van immer driester vragen
En schuchter antwoord, naar een rozenbed.

Nu en dan geeft een donkre Grieksche God
Aanleiding tot zinspelingen te over...
Het is niet ver van nooden naar genot,
Van maagd tot vrouw, van smeekeling tot roover.

En in de rust na 't minnen speelt hun spot
Met meenge mythologische vergissing:
Men hield Diana wel voor liefdegod
In overijlde minnelijke schikking.

De Goden, die omhelzingen 't snelst zagen
Voltrokken zonder noodlots minnedrank,
Zijn nog dezelfde als in hun felle dagen,
Alleen wat meer bemost en minder blank.

Apollo hoorde bloemrijke gesprekken;
Zijn lier ontlokt alleen de wind geruisch.
Diana kon van meer 't geheim ontdekken
Dan maagden mogen, maar bleef even kuisch.

In dezen hof, schijnbaar alleen geschikt
Om wulpsche scènes tot décor te dienen,
Waar schuchtre psyche oovral wordt omstrikt
Door zingenot, klaarlicht of 'en sourdine',

Waar liefde trouw verloochent en spitsvondig
Alle onschuld overhaalt, de deugd ten spijt,
Is niets, als waar de deugd woont, duf, kortstondig:
Alles staat hier in reuk van eeuwigheid.

Fin de Siècle

Voor een woordspeling werd levensgeluk
Lachend op spel gezet. De trouwe gade
Werd trouwens zeldzaam en zeldzamer na de
Opvoering van zoo menig overspelig stuk.

Men zond overmoedig een pamflet in druk,
Dat 's konings maîtresse in aanzien schaadde,
Werd levenslang gekerkerd, en weer door een nuk
Des vorsten ontslagen, met eerbewijs beladen.

Men speelde en waagde; verloor alles en won
't Denzelfden nacht terug. De vrede telde
Niet meer dan een siësta. Als de krijg begon,
Werd men, bevrijd uit verveling, helden.

Sterven in 't praalbed, op 't slagveld of op zee,
Wat doet het er toe? 't Einde is eender. Men ging
Altijd meer over tot een grootsch laïsser-aller
Dat liefde en geloof terugschoof en verving.

'n Wuft uur bloeit voller dan een doormijmerd jaar.
De bekenntnis, de vervulling van een wensch
Vallen samen. Oneindigheid binnen de grens
Van slaapvertrek of schemerrijk boudoir.

Ijdelheid? Eeuwigheid? Treft de wraak der goden
De verwaatnen niet die, wrevel, frivool,
Knielen voor het verderflijk veil idool
Vrouw, en om harentwil het heiligst dooden!

Toch, is het niet de verhevenste ernst
Loszinnig te leven, veeleer dan nijver handlen,
Wetend hoe raaklings wij langs de' afgrond wandlen,
Hoe dra onze zomer heenspoedt in eeuwigen herfst?

Oraison célèbre

Zonde werd in bedekten cultus vereerd.
Soms hield een galante abbé een scherpe rede,
Zeer schoon van bouw, tegen 't bederf der zeden:
'Parijs dat meer dan Babylon boeleert.'

Uit dames bestond zijn aandachtig gehoor;
Zij moesten in kanten zakdoekjes snikken,
Hij genoot in stilte zoolang hij niet door
Kon gaan. In de vochtige vurige blikken

Op zijn zegening gericht, las hij reeds 't dankbetoon
Van het na de mis verzonden epistel:
'Monseigneur, uw woorden waren zeer schoon,
Maar liefkoos ons liever zooals eergister.'

Zij vreesden niet met godsvrucht in strijd
Den gloed der aardsche lusten te zien tanen,
Na oprechte biecht boetvaardig gevlijd,
In zelfbewondering, blank tegen de soutane.

Is 't onverstandig, na goddeloos minnen
Te zoeken overgaaf vol plechtigheid?
Een machtig, medeplichtig bondgenoot te winnen
Tegen den toorn der gerechtigheid!

Pauvre Lélian

De middag daagt hem uit, hij houdt zich slapend
Als een bedreigd zacht dier, in angst schijndood,
Want schampre Schaamte en Wroeging, zwaargewapend,
Vazallen, door 't verval zijns aanziens groot,

Wachten hem op. Met hoon: was hij misschien
Genóód op 't avondfeest der parvenueu?
De goedigsten veinsden hem niet te zien.
Een bedelaar bij marmeren statuen,

Sloop hij langs rijen ongenaakbre schoonen.
Naar 't onbereikbre van haar naakte borst
Hunkerde een paria, die zich niet kon toonen,
De buiten zijn gebied getreden vorst.

Toen week hij naar een onbewaakt buffet
En heeft hun wijn tersluiks zich ingeschonken,
Totdat hij weggevoerd werd, dierlijk dronken,
Door vrienden van lakeienschimp gered.

Daarna de aftocht door de holle straten,
Door galm van eigen stappen nagelopen,
Het smaadlijk ondersteund spitsroeden loopen
Langs de hôtels, die hem gesloten haten.

Zij zetten hem tegen de steile trappen
En drukken in zijn slappe hand den sleutel;
Hij dankt de vrienden met een rauw gereutel
En zoekt het pad met stotterende stappen.

Zich niet van 't lijf de klamme kleeren trekkend,
Zonk hij op zijn matras bezwijmend neer;
Vindt zich nu in den laten middag weer
Verward in 't warme licht en weerzinwekkend.

Hij schuwt zijn schuilplaats: te bekende ellende,
Maakt geen toilet, vlucht in de volle menigt',
Die élégance, tegen hem vereenigd.
Lachen zij? Weer zijn leed, dat zich bekende?

De zon telt goud uit op den boulevard,
Duldt niet den dichter, maakt hem schuw, halfblind;
Hij wijkt al uit, duikt in een donkre bar,
Daalt tot zijn laatsten troost: het gift absinth.

Hij denkt aan Marceline Desbordes-Valmore,
- Dronkemanstranen druppelen in zijn glas, -
Aan haar die even diep in ramp verloren
Als hij, maar niet zoo laag vernederd was.

Is dit ook troost? Dat hij nog medelijden
Mag geven, zich nog niet behoeft van allen,
Als laatste in de keten van het lijden,
De som van deernis laten welgevallen?

Hij strompelt weg. Misschien gelukt een lied,
Dat zinnenstreelend, zingend hem veroverd
Een langbegeerde, die hij zelve niet,
Van manlijk schoon vervallen, meer betovert.

Maar liedren worden schaarsch (niet meer zoovele
Kan hij op machtge ellende nog behalen)
Als de liefkoozingen: wie zal hem streelen,
Die nooit schoon was en niet meer kan betalen!

Waarom, waarom moest hij rampzalig leven?
Gij zwijgt, of mompelt: 't Was zijn eigen schuld.
Waarom heeft hij des daags niet met geduld
Een ambt vervuld en 's avonds wat geschreven?'

Hij werkte wel bij den gemeente-ontvanger,
Maar werd vervallen van zijn kruk verklaard,
Toen hij, o schande, van meer liedren zwanger
Bleek dan 't bureau aan documenten baart.

Wat kon hij anders doen dan ze voldragen!
Zoo onbevlekt was geen ontvangenis,
Kon hij zich weren. - 'Maar hij werd ontslagen
En zat driemaal in de gevangenis,

Door eigen schuld.' - Neen, door uw schuld, vervloekten,
Die slechts wat gij betasten kondt bezat,
Die woekerende niets dan winsten boekte'
En uwen hoogsten post, Verlaine, vergat.

'Maar nu geniet hij de onsterfelijkheid.'
Is hem daardoor één smart bespaard gebleven?
Bezaten velen haar niet 'bij hun leven'
En vele anderen 'door erfelijkheid'?

Zijn Werk ligt nu in marokijn gebonden
Bij jonge vrouwen in lauw-warm boudoir
Of onder haar kussen: hij vond vaak geen sponde
Dan kille banken langs het triest trottoir.

Zijn tener lichaam huiverde in lompen,
Zocht warmte aan de 'calorifère des pauvres'¹,
Angstig voor lotgenooten, die hem stompen
In het geniep, een plaats op hem veroovren.

'Hij is nu uit zijn lijden.' - Neen! Herboren,
En weer door u verzwegen en vermoord,
In zingende eenzamen die gaan verloren,
Verstooten, onerkend en ongehoord.

Waar gij hem maar vermoedt, vervolgt hem smaadlijk,
Vermeerdert u en laat voor hem geen plaats,
Eischt zijn nalatenschap op als onschadlijk
En schuwt hem zelve' als erger dan melaatsch.

Eindnoten:

- 1 *Museum Louvre in den winter*

Ballade

Villon, Rimbaud, Verlaine, Du Plessys,
 Verstooten, rein van roem, alleen behorend
 In 't heilloos gilde der Poètes Maudits,
 Sinds uitgeroeid, verstrooid, welhaast verloren -
 Vergeeft dat een, door rampspoed achterhaald,
 Om hulp roept, radeloos uw naam doet hooren,
 Terwijl zijn leven zinkt, zijn zingen faalt,
 Tot troost uw grooter lijden heeft bezworen.

Villon, clerc, vagebond, in stage veete
 Met 't burgerdom, benard door zijn gebod,
 Met boeven, lichtekooien saamgerot,
 Alleen op 't punt van rijmen vol geweten,
 Hij stierf van dorst bij klatrende fonteinen,
 Vond voor liefde ontucht, voor paleis een krot.
 Zijn leven kende uitdagende refreinen:
 Hij keerde de aard den rug toe van 't schavot.

Verlaine sleepte voort zijn lijdensketen
 Van zonde aan straf geschakeld zonder slot,
 Heeft den hem toegewezen tijd gesleten
 In beurtgezang van lust en zucht naar God.
 In de gevangenis, bij 't stomp verkwijnen
 In 't dranklokaal, of op een kil terras,
 Voelde hij als wroeging vol verwondring schrijven
 Waarom voor hem geen plaats op aarde was.

Rimbaud, op allen, ook zichzelf gebeten
Als op de' aartsvijand, strijdend tegen 't lot
Van den met spot gekroonden, smaad gesmeten,
Tusschen de menschen wild verdwaalden God,
Liep storm door steppen, steden en woestijnen,
Gevloekt, geschuwd door 't rechtgeaarde ras,
Leerde in verlatenheid en helsche pijnen
Dat er voor hem geen plaats op aarde was.

Du Plessys, door zijn oud verbond vergeten,
Verzwegen, onderdrukt door 't plomp complot
Van intriganten, door de hunkring tot
Luidruchtge' en lucratieven roem bezeten,
Ontbeerde stoisch en verteerde in 't reine
Heimwee naar 't onbereikbare Hellas.
Hij wist op hooge rhythmten weg te deinen
Vanwaar geen plaats voor hem op aarde was.

Weet, gij die in hun geest nog moet verschijnen,
Voor ramp te zijn geboren. Neemt dit lot
Niet op u! Breekt de lier! Weet te verdwijnen.
Maakt uw bestaan dat nergens hoort, weer vlot,
Stroomafwaarts drijvend met de goede Lethe.
Geen lied meer. Geeft gehoor aan haar refrein.
Over uw leven spoelt de vloed. Vergeten
Zult ge eer dan echo's van nachtrengens zijn.

Sépulture d'un Poète Maudit

Wanneer, een zwaren sombren nacht,
Een christenziel uit chariteit
Achter een oude vuilnismijt
Uw lichaam grafwaarts heeft gebracht

En alle sterren rein en zoet
Het vaakrig oog geloken hebben,
Kweekt daar de adder haar gebroed,
Weeft de grafspin er haar webben.

Gij hoort er het godgansche jaar
Boven uw hoofd het rauw misbaar
Van wolven hunkrend naar hun prooi,

't Gekal van grijsaards zonder sekse
Met ribauden van slecht allooi
En het gekrijsch van krolsche heksen.

(Baudelaire)

Voor den Meestbiedende

Voor den meestbiedende mijn dame is veil:
Zij geeft om bloed noch moed, alleen om geld,
Geen eer heb ik meer in haar gunst gesteld,
Toch lag nog lang in haar mijn heil.

Ik dacht: 'De hartstocht voert het hoogst geweld
Over de zinnen.' Zij is enkel geil
Bij den meestbiedende.

Ik spilde haar alles; onderwijl
Slonken haar gunsten met mijn geld.
Verslagen ga ik onder zeil,
Berooid, maar ruim verlicht het veld
Voor den meestbiedende.

(Villon)

Rondeel

Jonkvrouw, ik kende niet uw staat,
Zoo zinsverrukkend als verheven;
Wreek u met wroeging die mij slaat
Uit alle havens mij gebleven.

Hoe kon 'k u schenden in uw staat?
Gij zeidet: 't Is u gansch gegeven
En enkel bij u veilig; laat
't Nu nooit alleen meer.' - Metterdaad
Ben ik naar verten voortgedreven
En gij zijt onbeschermd gebleven,
Jonkvrouw, geschaad in uwen staat.

Ik ben teruggekeerd: te laat.
Waar gij zoo alles hebt gegeven,
Heb ik u levensgroot gesmaad;
Er bleef geen heul meer van vergeven.
Ik ben voorgoed van 't heil verdreven,
En gij verlaten in uw staat,
Jonkvrouw.

IV

Het Paviljoen

Het paviljoen voor den vierkanten vijver
Geniet de diepte die 't altijd behoeft;
Zooals een vrouw die voor haar spiegel toeft,
In hevig toezien en bedwelmend zwijgen,

Niet meer kan scheiden van haar spiegelbeeld,
Dat, wel nabij maar steeds toekomstig, door een
Raam in 't geheim haar aanziet en verloren
De diepte intrekt, heel haar leven deelt.

Niets schuift zich tusschen de aandacht van dit turen.
Door witte wolken, over diep azuren
Hemelen zich wijd spreidend, denkt zij niet

Aan wereldruimten, maar aan 't donzen bed
Dat wacht in 't kamerdiep, lichtblauw verschieft,
Vergeefs het eind van 't eindeloos toilet.

In het oude Park

Hier werd verlangen liefde, teerbetooverd,
Diana in ijlen maanglans groenomlooverd,
Blanklevend. Luistrend hoe het woud zoo stil werd,
Jaren geleên, hervind 'k mij hier verwilderd
En afgestompt; ik had nooit moeten keeren.
Ik kan de beken door de bosschen ruischen hooren,
De maan zien toovren, maar wat geeft mij dat?
Op deze plek, waarnaar ik heimwee had,
Een vreemde, die al 't vroegre heeft verloren.

De Vrouw aan het Venster

Nooit opent zich de poort. 't Raam is zoo hoog
Dat zij eerst de aarde ziet in wijde verte:
De stroom omarmt het bosch in blauwen boog;
Door 't groen gaan roode vogels, ranke herten.

Niets weet zij van het levensspel daartusschen;
Maar het moet schoon zijn, want zij mist het zeer.
Zij wil omhelzen, vindt niets om te kussen
Dan de' eigen schouder, rond en koel en teer.

De Bezoeker

Ik zie een huis, hoog als een zwaluwnest
Tegen de helling van de laatste rotsen;
De schaduw valt naar 't land, rood gloeit het West,
Terwijl de golven al in 't donker klotsen.

De man is bruin, de vrouw schijnt schoon en blank,
De landwind wordt al scherp, is soms nog streelend;
De man leest strak, de vrouw trekt van een rank
Wat blaadren af en peinst, er stil mee spelend.

Een man komt, zware netten op zijn nek,
Van zee. Zijn schaduw aan hun voeten
Doet hen opzien; hij staat aan 't hek
En weet niet, zal hij verder gaan of groeten.

Maar even later zit hij naast de vrouw
Als derde, die er altijd is geweest,
Trekt tot zich al haar diepbewaarde trouw,
En de ander zit en bukt, en duldt, en leest.

Na Jaren

Alles heb ik teruggevonden,
Bekoorlijk verwaarloosd als 't vroeger was:
Het groene pad begroeid met spichtig gras,
De zonnebloemen, die toen lager stonden;

Het stille van den hof en het grijsblonde
Van zon laatglanzend door beslagen glas.
Achter in den tuin begon de ondiepe plas,
Waar we elkaar 's avonds onder takken vonden.

Alles: niet 't lief, half landlijk, half mondain,
Wankle bekoorlijkheid die zich verliest
In Engeland, 'k geloof als gouvernante.

Ik stopte een pijp en peinsde en zei: 'Enfin'...
Maar zweeg toen ik haar kamer vond, triest
Als een zoo maar gelaten chapelle ardente.

Landelijke Liefde I

Wij stonden gebogen over den vliet;
Daaronder leken onze gezichten
Ziende uit een toekomst, toen een lichte
Rimpeling ons glimlachen liet:

Ons spiegelen zooals wij niet
Meer konden zijn. Nooit meer? Ik vroeg haar:
'Laat alles worden zooals vroeger.'
Zij gaf geen antwoord. Haar voetje stiet

Een steen in 't water en terstond
Verdwenen we. Zoo was het altijd:
Verschijnen, verdwijnen, weerzien, afscheid,
Zoeken in elkaars oogen en mond.

Een zoen, niet bij machte kortstondige weelde
Te geven, dien alleen het voor gevoel
Van het wellicht voor 't laatst te doen
Een zekeren ernstigen wellust verleende.

II

Op de golven vindt de zon verstrooiing,
Langs basaltblokken en sloepen voor
Anker trekt de vloed een vage voor,
Zacht schuim spoelt tegen de steenen glooiing.

Achter moerbeiboomen ligt haar huis,
Een hardsteenen, hoogbegroeide hoeve.
Door den moestuin naar den lagen oever
Daalt een pad van blinkend schelpengruis.

In de gevelspits heeft zij haar kamer:
Schuins verloopt de zware bruine balk
Naar een muur van schilferende kalk.
Kamerrozen staan voor beide ramen.

'k Weet haar levenswijs: namiddags laat
Ligt zij stil in de omsloten zwoelte
En geniet zich in ontbloote koelte,
Of verwisselt langzaam van gewaad.

Ik hoor tonen, ver, als door een kier;
Zit ze niet van Sylvia te zingen
Met die stem van herfst en schemeringen
Voor het langzaam en ontstemd klavier?

Wonder zou dit zijn: haar weer bezoeken,
'n Andre, of de vroegre weer te vinden:
Grillig droef of innig onverschillig.
Nam ze 't leven, wacht ze nog gewillig?
Ik zal het geluk maar liever zoeken
Achter de' einder, in de verte, in den blinde.

III

Het regende in den avond, zacht en tergend.
Overgebleven bloesems bezwijmden.
Wij gingen samen, verlangens verbergend
Nog niet beleden, niet meer geheim,

Los van elkander, toch gedurig
Toenaadring zoekend - uit de wijde
Onzekerheid ontstond geen vurige
Plotslinge ontroering die ons bevrijdde;

Ingenomen bij 't gaan in den nevel
Door een veege betoovering
Die onervuld bleef en overging
In een verzwegen, verbeter wrevel.

't Was of angstwekkend snel en schril
Liefde in onze zielen dorde.
Zij nam haastig afscheid, dacht: 'Ik wil
Liever nog niet gelukkig worden.'

Nu is het te laat, waarom toen niet door
Onverhoeds aanrakende monden
En armen om bevende schouders gewonden
't Geluk ontbonden, nu voorgoed teloor?

De Terugkeer I

Ik zocht in zeeën, bosschen, bergen, droomen,
Nimmermeer rustig tot de plek gekomen,
Waar zij verborgen als een bloesem was
Onder 't in langen herfst gewoekerd gras.

Hoe kon, in 't ruim teloor, ik ook vermoeden
Dat zij vol zorg de hoeve voort zou hoeden
En stil in stagen vree de weelde won
Die ik wild zwervend nooit bereiken kon?

Bosch, velden, meren liggen dof en grauw
In langen herfst in de' einder, laag en nauw;
Zij bloeit, ondanks den nacht, ondanks den dood
Van bloemen, droomen - welkt ternauwernood.

II

Zij leeft in 't afgelegen, mistig land
Dat ik verliet de wereld om te varen;
Zij woont er nog, ik weet het zeker, want
Een sterke vrede was de hare.

Het maakte haar niet neerslachtig dat de weiden
Groen waren, lente, zomer, herfst en winter.
Zij werkte, en wist altijd iets te vinden
Dat 't grijs bestaan tot een rein wonder wijdde.

Zelfs op het kleine kerkhof zat zij graag,
Er stond een bank onder het schrale loover,
Achter een schrompelende wilgenhaag
Bijna vergeten door den zomer.

Daar kon ze 's avonds na het dagwerk toeven,
Zag van haar boek, 't liefst een dat zij al kende,
De wolken trekken over molens, hoeven,
Tot de avondzon haar weer aan huis deed denken,

Daar wilde ik vóór haar staan, als uit haar dromen
Overgegaan in een warm, waar verhaal.
Maar zij zou mij van verre al aan zien komen:
Het lage land ligt tot den einder kaal.

Serenade

I

Tot mijn Erfgenaam

Volg niet den leergang van de filosofen,
Dit leidt tot ledigheid. En godsdienststichters
Zijn loochenaars. Geniet van schoone strophen,
Maar schuw het leeg gezelschap van hun dichters.

Waarlijk, al deze lieden zijn gelijk:
Zij kunnen over werelden bevelen,
Bezitten paradijzen en kasteelen,
Maar niet op aarde. Stierf één hunner rijk?

Niet dat 'k hun invloed vrees: gij zijt mijn zoon.
Toch konden ze u begoochelen; zij schermen
Met woorden, zij bewijzen: vogelzwermen
Zijn schooner dan een landgoed of een kroon.

Denk niet Gods liefste engel is een vrouw:
Was zij Zijn liefste, Hij zou haar niet zenden.
Zweer haar in dronken nacht geen eeuwge trouw,
Gij zoudt uw eed den andren morgen schenden.

Houd haar niet langer dan zij u behaagt;
Dus tot geen bond geboeid, geen sleur besloten.
Grijp het geluk, en wordt gij weggevaagd,
Dan zij uw laatste zucht: 'Genoeg genoten.'

De Vagebond

Morgenwind wekt mij, blaadrend in den boom
Waaronder ik in droom lag met een vrouw
Zoo wulpsch als lieflijk, maar zelfs in dien droom,
Toch zeer kortstondig, bleef ik haar niet trouw.

De kim woei open. Ik was weer verheugd
En wiesch mijn warm gezicht in morgendauw.
Ik roofde een landmeisje haar melk en deugd
Met volle teugen, en had geen berouw.

Ik leef. Ik vrees alleen dat t web van wegen
Dat zich al nauwer om de wereld spant,
Mij niet meer doorlaat naar het ver gelegen,
Steeds wenkend en steeds wijkend wonderland.

Complainte

Ik leefde ook liever monogaam,
Maar ben veroordeeld als nomade,
Tot geen gestagen echt bekwaam,
Steeds af te wijken van de paden

Door elk van wieg tot graf bewandeld,
Strak afgewend van 't boos instinct:
Hun ziel voor welvaart vlot verhandeld,
Hun drift verdrongen en verminkt.

't Geluk, dit smadelijk verdrag
Toch te vergeten bij een gade:
Een zacht licht in een triesten dag,
Des nachts een donkere genade,

Wordt duur gekocht; die lieve lust
Groeit in een stadje vast en vaster,
Moet luisteren naar regel, rust,
Van klokgelui tot laf gelaster.

Ik zal wel heengaan op een nacht
Met stille trom: een desperado
Die smachtend zoekt als Eldorado
Een land nog niet in kaart gebracht.

Om eindelijk, door elk visioen
Verraden, mij te laten werven
Voor 't vreemdelingenlegioen,
Zoo eervol anoniem te sterven.

Vermaning

Vriend, herzie uw jeugdgezellin:
Eens te tener voor de extase,
Zeg, veranderde zij snel in
Een welvarende bourgeoise?

Zij liet zich leiden door den avond,
Maar niet verleiden tot liefkoozen;
Geloof gij ook, dat zij haar gade
Liefde bewijzen blijft door blozen?

Nu geeft zij feesten vol genade
En baadt zich blank, den morgen lank,
Hult zich daarna in prachtgewaden
Die spannen - is zij nu nog slank?

Zij slaapt in zwaarvergulde bedden,
Levert haar lichaam uit tot dank.
Steek 't huis in brand om haar te redden!
Neen, gij snikt liever op een bank

Of speelt in 't ijle licht van Wega
Zuiver éénsnarig op uw citer.
Zij houdt zich slapend om haar eega
Of geeft u antwoord met een gieter.

Tzigane

Ik wachtte van mijn uitverkoorne
Een hersenschim, een riddertaak:
Jacht op het hert met gouden hoornen,
Beleg van 't slot der duizend toornen,
Of een dolage ver en vaag -
Maar nimmer zoiets alledaagsch
Als zorg voor onzen eerstgeboorne.

'k Geef niet mijn leven om verachte,
Gezeten welvaart te bereiken,
Ik wil het in rumoerge nachten
Op een valsche viool verstrijken,
Terwijl de morgen staat te wachten.

'n Publiek van snobs, veelkoppige draak
Van daadloos, radeloos egoïsme,
Razend met ik weet niet hoe vaak
Herhaalde ragtimes op te hitsen,
Is een verheven levenstaak.

De onvermoeide strijkstok zaagt,
't Gefolterd hout trilt aan mijn wang,
Een thema minder afgezaagd
Dan dat verwijt van jaren lang:
'Waarom heb je mijn hand gevraagd?'

Of men het een of 't ander doet:
In deugd zich oefnen, zich vereedlen,
Of voor wat veile have en goed
Zich daaglijks naarstig te verneeden,
Of met de wanhoop in het bloed
Zijn waardloos leven te verveedlen -
Daar is niet meer of minder moed
Voor noodig, het is al om 't even.

Goed, ik heb haar voorgoed onteerd,
Maar zij mijn liefde geëxploiteerd;
Ik haar verlaten, zij mij getergd.
Wat is het laagst, wat is het ergst? -
Nu laat mij alles ongedeerd.

Pierrot

De maan, volkomen rond,
Rijst in den nacht;
Soms kraken, op den grond,
Wat takken, zacht.

Pierrot beschaduw't in
Gepeins den witten muur;
't Is voor zijn eeuwge min
Weer 't bitterst uur.

Hij lokt een puren toon
Uit zijn gitaar,
Maar eindigt in een schoon
Vergeefschaars gebaar.

Dan komt een fel moment
Van spijt en trots:
Hij zwaait zijn instrument
Als een strijdnoot.

Geen vijand wordt de helm
Op 't hoofd verplet,
Hij tuimelt, half bedwelmd,
In 't rozenbed.

Waar hij, in de' ochtendstond,
Huiwend ontwaakt,
Door vochten meisjesmond
Licht aangeraakt.

Zij lacht, dus opgelet:
O, schande! op witten muur
Staat in zwart silhouet
Zijn droevige figuur,

Geknakt in zielsverdriet:
'Zoo was jij gisternacht.'
- 'O feeks! dat heb jij niet,
Maar Edgar Poe bedacht!

Duivelsche Violet,
'k Ben geen Black Cat,
Jij hebt in houtskool het
Visioen gezet.

Ik ben niet aan den drank,
Geen zwarte moord
Bevekt mijn ziel, die blank
Jou toebehoort.'

Zij zijn omstrengeld dan
De rozen ingezonken,
Gevallen englen van
Verrukking dronken.

's Avonds maakt weer zijn spook
Den maneschijn onveilig,
Verzuchtend: 'Liefde is rook
En de Smart heilig.'

Arcadia

Langzaam kleedt zij zich uit in het loover,
Rilt verrukt en verlangt een roover,
Denkt aan nimfen en faunen.

Nimfen die zich genotvol over-
Gaven aan faunen, naakt onder loover,
Begrijpsd door oude alraunen.

't Rimpelend water spiegelt haar week:
Met haar voetjes in de ondiepe beek
Voeren de golfjes guerilla.

Op een steen zit haar echtgenoot,
Ziet haar spelen, ergert zich dood
En zuigt op zijn manilla.

Cythaera

Heur liefde wist den dood te overvleuglen;
De Lethe stroomde haar toe met welkomsbloesems
Van golfjes, schuimend langs haar ongeduld.
Aan de overzijde toonden al de heuveln
Mollige contouren - evenals haar boezems,
Blank blootgesteld of half in waas verhuld.

Geland op 't eiland der liefkoozing speelden
Ze 't eeuwig treurspel voort in pastoralen,
't Koor of de beurtzang van haar liefde kweelden
Door nachtegalen benijde korallen;
Dolzinnig doorsprongen ze, dronken van weelde,
De webben der afgedane moralen.

Ze zochten, welbewust nu, 't prikkelend contrast:
De prille maagden, blanker dan albast,
Doken in donkerroode rozenbedden,
Brunetten omhelsden in helkristallen wedden.
Maar eindelijk was alle drift verbrast
En in geen roes haar vreugde meer te redden.

Geen slanke gondels meer, maar plompe pramen
Wachtten haar op aan 't morsig veer der Styx.
't Was of ineens haar weelden afscheid namen,
Doodstil, en onwellevend, zonder knicks.
Ritslingen werden welluidende namen,
Een vale schim iedre liefallige dame.
Welke was deze? En die? Ach, allen nu X!

Aan Lethe-oever

Zij hurkten in het glibbrig grauw struweel
 Van de uiterwaard der wereld, 't Ie deel
Commedia Divina onder de' arm,
 De beste Baedeker door 't aardgedarm
 Welke is verschenen sinds de Moyen-Age.
 En dat was ook hun eenigste bagage,
 Afgezien van de luttele obolen,
 Waarvan de gangbaarheid was aanbevolen
 Als niet spookachtiger dan die des roebels.
 Het muntstuk in de klamme hand geklemd,
 De hoop op hellevuur niet hoog gestemd:
 Bestond de hel? De overzij leek troebel,
 Geen spoor van vuurpoel of roodgloeiend rooster,
 Hun in 't cachot van 't inquisitie-klooster,
 Nog op 't schavot met zekerheid voorspeld
 (Het had meer dan de martling hen gekweld).
 De Lethe leek een langzaam gloeiend meer,
 Moe door den druk der zatte atmosfeer,
 En de overkant een zwartbasalten kam
 Met scherpe kanten: nergens vuur of vlam...

Toen zagen ze een gedaante die verrees
 Uit oevermist en zwarte zeilen heesch;
 Een plumpe boot voer af en lag eerst scheef
 En diep in 't drab, maar raakte toch op dreef,

Met trage vaart boegseerend naar het veer
Waaraan zij zaten. Lichter dan een veer
Voelden ze ineens hun aardsch omhulsel worden
En wisten zich daaraan in andre orde
Van leven minder.

De Ochtendzon

De flamboyants ontluiken groen en rood;
Onder hun lommer zal de markt beginnen.
Wijdbeens gaand, balanceeren negerinnen
De vruchten op haar hoofd en van haar schoot.

In het goedkoop hotel van Boabdil
Blijven de blinden dicht, de gangen stil;
Alleen een boy gluurt door gescheurde deuren,
Maar ziet - het is te vroeg - nog niets gebeuren.

Eindelijk, aan 't hoogste raam rekt zich, nog loom en
Voor veertien jaar en een creoolsche, groot,
Dolores, in 't halfdonker, schouderbloot,
En doet haar haren in den ochtend stroomen.

De Argeloozen

Aan alles onttrekken wij ons, niet aan 't verwijt
Dat we ontrouwen zijn en eervergeetnen;
Maar kunnen wij ons vrijwillig keetnen
Waar zooveel verten wachten, zoo wijd?

De nijveraars heeten ons dwazen, verblinden,
En voorspellen: het zal ons berouwen
Dat wij op zeeën en bosschen en winden
Als vrienden en eeuwige vreugden vertrouwen.

't Is waar dat wij roekloos de krachten verspillen
Waaruit zij een veilig leven maken;
Zij noemen ons droomers, maar wij waken
Over andere belangen en willen

Ons niets dat wereldsch is laten verbergen
Zoover als de zeeën de landen kussen,
De gedaanteverwissling van planten, bergen
En de glanzen en geuren daartusschen

Mede te leven, gespannen te trillen,
Geen lichtflits, geen golfslag ons laten ontgaan,
Zoo van ons trage gestaltnis ontdaan
Dat we eindlijk in niets meer van hen verschillen.

De andren gelooven zich het leven te wijden,
Maar scheiden zich er, al wroetend, van af;
Zij denken zich lusthoven te bereiden,
Maar delven zich dagelijks dieper een graf.

Doch 't einde is hen licht: voor wanhoop gevoelloos
Maakt hen het gezin, in welks schoot zij sterven;
Ons wacht geen genademiddel: doelloos
Vergaan wij als wij niet meer kunnen zwerven

En kunnen nimmer vinden die even
Vaderlandsloos zijn om saam mee te wachten;
Wij komen misschien waar zij kort verbleven
Of gaan voorbij waar ze onzichtbaar smachten.

En dan wordt een stad ons toekomstig sterfoord,
In de woestijnen was het niet eenzamer,
Wij kunnen niet heen, denken daaglijks aan zelfmoord,
Maar veroudren in onverschillige kamer.

Vaak dwalen wij langs het aanlokkelijk water,
Waakzaam in een vaag ochtenduur,
Of hunkren met een kleumenden kater
Slapeloos bij een uitgaand vuur.

De dag verschrikt ons, van een terras
Slaan wij 't voorbijgaan wezenloos gade,
Als waren wij van een verloren ras,
Wij blaadren in boeken aan de kaden.

Soms schenkt in 't laatste van den avond
Het toeval ons nog een vage vrouw,
Wij nemen het met geluk niet zoo nauw,
Voor liefdestormen te zeer gehavend.

Van al het schoon, weleer zwerfend verworven,
Kunnen wij niets aan 't hart zoo vast drukken
Dat de dood het ons niet kan ontrukken;
Lang voor zijn komst zijn wij steenarm gestorven.

Announce

Reine jonkvrouwen die mij leest,
Als door mijn zinlijk woord ontroerd,
Aan 't lustloos leven fel ontvoerd,
Ge een streeling gaan voelt langs uw leest,

Denkt eens aan hem die altijd gaf
Tot hij niets overhad, weest lief,
Streelt eens zijn zinnen, schrijft een brief,
Spreekt een ontmoeting met hem af.

Weest voor gevolgen niet bevreesd:
Als 't rendez-vous soms vruchten heeft,
Gij zijt het niet die ze voldraagt.

Wordt in een vers dat hem ontzweeft
Uw schuld onthuld, 't is niets gewaagd,
Jonkvrouwen die mijn verzen leest.

II
Voor kinderen

De Schalmei

Zeven zonen had moeder:
Allen heetten Peter,
Behalve Wanjka die Iwan heette.

Allen konden werken:
Eén was geitenhoeder,
Eén vlocht sandalen,
Eén zelfs bouwde kerken;
Maar Iwan die Wanjka heette
Wilde niet werken.

Op een steen in de zon gezeten
Bespeelde hij zijn schalmei.

‘O, mijn lieve,
Mijn lustige,
Laat mij spelen
In de schaduw van mijn
Korte rustige vallei.
Laat andren werken,
Sandalen maken of kerken.
Wanjka heeft genoeg aan zijn schalmei.’

Scheppingsverhaal

Gods kind had blokken in zijn boezelaar,
Waarmee het in de wolken had gespeeld.
Maar toe zij op wou bergen, moe, verveeld,
Zag ze in de doos en wist niet hoe ze daar

In passen moesten, keurig ingedeeld.
Want God was streng, maar sliep - dus geen gevaar.
Zij liet ze vallen, zag er niet meer naar
Om en ging vlug naar een mooi engelbeeld.

De blokken vielen door een leeg heelal
En kwamen op een leege wereld, waar
Ze bleven zooals ze er heen geworpen.

De meeste sprongen stuk tot berg en dal;
En die heel bleven vormden hier en daar
De groote steden en de kleine dorpen.

De Dooden en de Kinderen

Kom vaak bij ons. Jij die begint te leven
Verstaat ons 't best en bent het dichtste bij.
Een kerkhof vind je, evenals een wei,
Een plaats goed om te draven en te spelen.

Je praat met dingen die geen antwoord geven,
Die enkel lachen, stil, lang, als de zon,
Er schaduwen als glimlachen doen zweven.
Ook grauwe steenen in een dartle bron

Zijn oude watermannen van heel vroeger;
Zij moeten stilstaan en zij lachen goedig
Als je, schoenen en kousen in de hand,
Over hun hoofden springt naar de' overkant

Om tovenaars te zoeken in het woud.
Je gaat stil zitten op een dooden boom,
Wilt blijven kijken, maar slaap maakt je loom.
Dan komen wij en worden even oud.

Sterrenkind

Een sterrennacht op de wereld geworpen,
In sneeuw begraven door den wind,
Houthakkers brachten naar hun verre dorpen
Als een gevonden schat het sterrenkind.

Zij dachten hun vrouwen gelukkig te maken
Omdat zijn mantel van zilver was,
Maar zij moesten hem voeden en bij hem waken
Als was hij een kind van hun eigen ras.

Den mantel konden zij niet verkoopen,
Geen zilversmid geloofde er aan;
De pope wou den vondeling niet doopen,
Dat heidenkind gevallen van de maan.

Geen timmerman wilde hem laten werken,
Dien teeren prins, wat had men er aan?
De koster joegen hem uit hun kerken,
Het heidenkind dat peinzend stil bleef staan.

En op een nacht is hij weer verdwenen;
Het dorp telde vele kindren minder,
Terwijl opeens veel meer sterren schenen.
Het was zeven jaar geleden. En weer winter.

Kindervrage

In den hemel staan de sterren
Als de kudden in de verre
Somber overwolkte heide,
Waar zij grazend zich verspreiden
Voor 't verschiet.

Hoe komt het dat zij niet verdwalen?
Wel is Maan een strenge herder,
Maar de hond die ze, als ze verder
Gaan dan mag, terug moet halen,
Is er niet.

Waarom gaan ze dan niet zoeken
Uit den hemel, in de hoeken
Van 't heelal, wat zich daarachter
Mag verschuilen, waar geen wachter
Hun verbiedt?

Waarom zijn ze bang gehoorzaam,
Blijven ze in kudde' er voor staan?
Als de maan met loome stralen
Hen toch wel niet in kan halen,
Waarom gaan ze dan niet dwalen,
Waarom niet?

Kaspar Hauser

In het halfdonker een kleine kluis
Bij den dood, daar ben ik thuis.

Daaruit ben ik weggenomen,
Hoe weet ik niet verdwaald gekomen,

Waar geen duistere stille wanden
Bestonden in ruimten en harde branden

Van beweging, geluid en lichten,
Waarin bewogen gedaanten, gezichten

Die alle kwamen om mij heen.
Ik, eerst altijd alleen, alleen,

Wilde vluchten in den steen;
Door den muur kon ik niet heen.

Zij grepen, brachten mij ergens in,
Bij mannen met haren om hoofd en kin,

Bij vrouwen die zachte huiden dragen,
Mij met harden spot aanzagen.

Bij twee ben ik ingekeerd,
Heb het leven gejaagd geleerd.

Dag en nacht getallen, woorden,
Hoorde van geboorten en moorden.

Maar niets was van hen en mij samen,
Ik gaf het wel dezelfde namen,

Die kwamen enkel uit mijn mond;
Mijn hoofd waarin het niet bestond,

Toen ik alleen in donker was,
Zonder bloemen, zon en gras,

Was licht en droeg alleen mijn haar.
Nu is er vol angst een wereld zwaar.

Ik wil liever daar weer heen,
Zitten op den hollen steen,

Met het stille paardje spelen,
Met hem dood en duister deelen.

Hij wil niet van water en brood,
Meer dan ik is hij toch dood.

Met hem dood en duister deelen
En zijn stugge manen streelen.

In het halfdonker een kleine kluis
Bij den dood wil ik, naar huis.

III

Herfstlied

Donker bosch wordt grijs-doorzichtig,
Verten komen dichterbij,
Rozen welken snel nabij
Muren, trillend, veeg en schichtig.

Naakte elven trachten neevlen
Om hun huivrend lijf te trekken,
Met den val van 't loof verdreven
Naar des nachts bevroren plekken.

Het eertijds zachtmoedig meer
Dat hun spel en vlucht ontving,
Troost niet meer met spiegeling
Van hun schoon, vertwijfeld teer.

Even weet het hulploos riet
In zijn bevende geleedren
Van den stormloop naar 't verschiet
Wind tot toeven te verteedren.

Hoop is volging van de vooglen
Die zich door de luchten reppen
Naar de milde wilde steppen
Die den stervling steeds ontgoochlen.

Heb ik niets meer te verwachten?
Uit dit land kan ik niet komen.
Mijn steeds trager dagen stroomen
Tusschen smalle trotsche nachten.

Onherroepelijke balling
Op een kuststrook streng begrepen,
In voortdurende versmalling,
Starend naar verbrande schepen.

Wordt voorgoed mijn leven herfstdag?
Drijft het nimmer naar geluk?
Blijft het onveranderlijk
Dor? En ik ben nog geen dertig.

Nog ken ik, voorgoed verbannen,
In ontbering geen berusting.
Zwalkend als een overspannen
Zeil langs stormgestriemde kusten,

Klaag ik om mijn rustloos drijven,
Maar vrees in 't geheim de stilte
Die moet komen na den wilden
Zwerftocht - en wáár moet ik blijven?

Ode

Het leven was dwingend goed.
Ik heb wild genomen
Uit stroomenden overvloed:
Er was geen ontkomen.

Maar eenmaal raak ik vermoeid
Van al deze dingen,
Als 't gebloemt' dat bedwelmend bloeit,
Als de vrouwen die dwingen

Uit liefde, door wellust, om trouw.
Ach, ieder omstrenglen
Is slechts een snikken van rouw
Om 't genot der englen.

Geen troost geeft lichaamspracht;
De volledigste naaktheid
Is niets dan een glanzende klacht
Om grootre volmaaktheid.

Maar 'k zal uit zinnendwang
Mij wel eindelijk bevrijden
En, glimlachend, eeuwen lang
Droomleven leiden.

Ik vond in de leege woestijn
Steeds een fata-morgana
Waar een geluksland moest zijn.
Ontvang mij, Nirwana!

Liefde

Liefde is niets dan daaglijks verder gaan
Door dorre woestenijen,
Om na den nacht saam moe weer op te staan
Uit duistere valleien.

Liefde is niet een wijdverklaard begrijpen,
Een stijgen tot het licht,
En niet oneindig zijn en ook niet rijpen
Tot innerlijk gezicht.

Want leven is geen vast geluk, maar een ramspoedig
Dolen in 't labyrint
Van de gevoelens; wie den weg weet is hoogmoedig,
Als onervaren kind.

Liefde is alleen elkander droef verdragen
Als vrouw en man:
Twee vijanden die toch elkander schragen
Zoo nu en dan,

En, daar God voor hun wanhoop en hun vragen
Geen heul, geen antwoord heeft,
Soms naar de eeuwigheid de zweefvlucht wagen
Die een omhelzing geeft.

Bezinning

Na de schrik en
Begenadiging,
Onder 't snikken
Van verzadiging,

Na de feesten
Van het vleesch
Keert de geest en
Rijst de vrees:

Deze extase
Keert niet weer.
't Licht doet dwaas en
't Leven zeer.

[Morgen rijd ik met bedwelmende bloemen naar je toe]

MORGEN rijd ik met bedwelmende bloemen naar je toe.
Ik wil niet langer wachten, eindelijk weten hoe
Je bent; de bloemen zullen je verraden.
Als je liefdeloos bent, zullen ze kwijnen en treuren;
Als je kwijnt van verlangen, heviger geuren;
Als je brandt van verlangen, hun knoppen scheuren
En jij in een groot gebaar al je gewaden.

Woorden in den Nacht

Voel je hoe ik naar je toe kom?
Je bent naakt in den nacht.

Wacht, ik doe eerst een doek om.
Nog niet, nog niet.

Liefkoos mij, zacht.
Zeg dat je mij mooi vindt
En alleen door te streelen
In 't donker, mij ziet.

Zullen wij spelen,
Dat wie 't eerste licht,
Moet ondergaan
Wat de ander bedacht?

O, laat het doorgaan,
Totdat wij doodgaan.
Alles wat hierna komt
Is niets dan Dood, vermomd
In schijn van Leven.

Neem mij weer, wacht nog even.

Huivering

Het leven verlangt steeds naar den dood.
Bemin je? Weet jij waar vandaan
Wij kwamen en waarheen wij gaan?
Neen? Nu, wat heeft dan blijven nood?

Ik breng je geen geluk, ik kom
Alleen vergeten in je schoot,
Moe van het reizen naar den dood
Die nader komt als ik niet kom.

Het vuur krimpt onder dunne korst,
Nauw sluit de kou van het heelal
Rondom de wereld, sluipt in elk dal.
Hoe kan ik rusten aan je borst?

Birds in the Night

Hij ging al in tot duisternis,
Maar zag naar de verlaten kim
Nog eenmaal om: haar zachte schim
In de verlichte vensternis.

Toen werd het verdergaan te zwaar,
Neer zonk hij op den natten berm
En zong voor 't allerlaatst tot haar
Een kleinen teedren liedrenzwerf,

En heeft een teeken nog gewacht.
Zij hebben haar niet meer bewogen
Dan vogels drijvend door den nacht
Aan hard-licht venster doodgevlogen.

Voor de verre Prinses

Wij komen nooit meer saam:
De wereld drong zich tusschenbeide.
Soms staan wij beiden 's nachts aan 't raam,
Maar andre sterren zien we in andre tijden.

Uw land is zoo ver van mijn land verwijderd:
Van licht tot verste duisternis - dat ik
Op vleuglen van verlangen rustloos reizend,
U zou begroeten met mijn stervenssnik.

Maar als het waar is dat door groote droomen
Het zwaarst verlangen over wordt gebracht
Tot op de verste ster: dan zal ik komen,
Dan zal ik komen, iedren nacht.

Avond

Het huis sliep achter zijn gesloten blinden,
Wij zaten samen op de kille bank,
De dag was als haar oude vader krank,
De blaren fluisterden met moede winden.

Moe van de geuren die zij moeten dragen
Van graven oud en rozen uitgebloeid,
Weemoedig vlagend door verwarde hagen
En 't armlijk loof dat om de zerken groeit.

Je hebt weinig gedacht en veel gezwegen
En stil de handen om mijn hoofd gelegd,
Zoo zeggend: 'Ook de grootste liefde kan niet tegen
Den dood die niets ontziet en alles slecht.'

Verleden

Ik denk aan 't eiland waar 'k niet meer zal komen:

- 't Is bijna niet uit zee te zien, zoo smal;

Het kleine dorp dat ik niet noemen zal

Ligt diep achter den dijk onder zijn boomen -

En aan de vrouw bij wie 'k niet meer zal komen:

Met haar lag ik één stormigen nacht tezaam,

De onrustige nachtwind rukte aan 't oude raam;

Zij lag zeer stil en mompelde een naam

Dien 'k niet meer weet, maar draag in al mijn droomen.

In mijn Leven

In mijn leven, steeds uiteengerukt
Door de vlagen waar 'k aan blootsta,
Daar 'k niet kan hechten aan liefde en geluk
Die mij zullen drijven tot ik doodga,
Ontstaan soms plotsling enkele plekken
Van een stilte zoo onaangedaan,
Dat ik geloof in slaap te zijn gekomen
Bij de diepten waar geen onderstromen
Meer door 't eeuwig stilstaand water gaan.

Ster

Een lange ingespannen blik
Hecht zich soms aan een sterke ster,
Die alleen staat en stralend ver,
Stil als een eeuwig oogenblik.
En 't leed dat nimmer zich kon wreken
Wordt sidderend, alsof het breken
Wil in een eindeloozen snik,
Maar weet terstond van geen verzachting
Der eenzaamheid, in de omnachting
Weer starrer, na dien milden schrik,
In 't graf van 't hart teruggeweken.

De Voorpost

Mijn belegerd leven lijkt soms een voorloopige
Vestiging voor een toekomstig rijk;
Ik moet het houden, doe vaak wanhopige
Pogingen om ontijdig op te breken,
Als ik lijd aan 't heimwee naar de zalige streken
Die ik verdedig en zelf nooit bereik.

À la Rossetti

Steeds ben ik met den vijand in mijzelf
In bangen worstelstrijd op leve' en dood.
Hij wint vaak veld met Afschuw van mijzelf,
Met ziekten en verraad tot bondgenoot.

Totdat mijn Zelfbewustzijn: trotsch gewelf,
Over mij instort; den genadestoot
Verbeid ik lang, woel mij dan langzaam bloot
En kom met tegenzin weer tot mijzelf.

Opnieuw dan strijd: voor immer onbeslist.
Soms tracht, ontwijkend, ik weer één te worden,
Vraag zelfs een vrouw of zij mij steunen wil,
Hoewel ik altijd innig-zeker wist
Dat ik verdoemd ben, al mijn kracht verspil,
Chaos behoer en nimmer raak tot Orde.

[In steeds verlatener verdwaling]

IN steeds verlatener verdwaling
Vond ik een wereld van nog niet gekende
Ellende voor mij, steeds hooghartiger balling,
Hier vagebond, door geen sterveling erkende.

Waarom maak ik mij, worstlend door verwarring,
Niet met een plotsen zwaardhouw vrij,
In plaats van mij te schikken in verstarring
En langzaam stof te worden zooals zij?

Waarom berust ik in een moedeloze
En al verstokter onverschilligheid?
Het lot vergeten, dat ik had gekozen,
En laten varen in onwilligheid,

Tot een geluk dat, groot, nog vol verwachting
Van grooter, zaliger verrukking was.
Vanwaar kwam de verlamrende verachting,
Die mij deed dalen tot dit onedel ras?

Zwanezang

Is 't waar dat ik, in langervlogen dagen,
Geloofde in droomen en een dichter was?
Dat jonge meisjes met mijn verzen lagen
Zich te verzadigen, eenzaam in 't hooge gras?

Waarom wil geen mij, eenzaam nu, hergeven
Wat van de liefde, aan hun bloei verloren?
Nu ik verminderd ben, na zooveel leven
Nog zelfs niet zeggen kan: ik ben geboren.

Is de vervoering in hen opgegaan,
Die, eens een weelde, mij verwoestend was?
Ook de engelen die ijl en ver bestaan
Zijn onbereikbaar voor 't gebannen ras,

Dat ze verwekt heeft in verkeer met geesten
En in volmaakte schoonheid heen liet gaan,
Den goden tot genot. Zij zijn voor ons geweest, en
Nu gelukzalig en zien ons niet aan.

Spleen

Laag hangt een groot en toch gering verdriet.
Het leven is wel mooi en ook wel leelijk.
Men kan elkaar liefhebben en ook niet.
'k Neem wat ik vind en wat ik heb, dat deel ik.

't Beteekent niets. Noem 't regen op de wegen,
Seconde' in 't uur of dagen in de maand.
Waarom ga je niet dood? Daar is niets tegen.
Een stem, nooit zwijgend, steeds om stilte maant.

Ik wil wel geven, ik wil ook wel nemen,
Maar ik verlang te veel en ben niets waard.
De last van steeds aanzwellende problemen
Drukt mij en licht mij op, leeg en bezwaard.

Milde, meedoogenlooze Parcen, schikt me in de
Zinloze weefsels... Ik kan niet kiezen.
'k Heb niets dan angst. Kan ik mij ooit verliezen,
Blijf ik onsterfelijk, steeds stikkende?

[Het leven is mij tot een last geworden]

HET leven is mij tot een last geworden
Dien ik, daar geen heil meer zal komen, haat;
En 't is alleen dat ik het klagen laat
Om niet gehoord te worden door de horde.

Waarom zijn wij, alleen voor vreugd geboren,
Alleen bekwaam daarvan den lof te zingen,
Gedoemd tot dolen en te gaan verloren
In onze kracht te boven gaande worstelingen?

Van klaagzangen bezwijkend zwanger zal
Ik ze niet uiten, zwijgend verder gaan;
Niemand zal mij zien wanklen voor het dal
Waarin ik sterf, door niemand bijgestaan.

Woninglooze

Alleen in mijn gedichten kan ik wonen,
Nooit vond ik ergens anders onderdak;
Voor de' eigen haard gevoelde ik nooit een zwak,
Een tent werd door den stormwind meegenomen.

Alleen in mijn gedichten kan ik wonen.
Zoolang ik weet dat ik in wildernis,
In steppen, stad en woud dat onderkomen
Kan vinden, deert mij geen bekommernis.

Het zal lang duren, maar de tijd zal komen
Dat voor den nacht mij de oude kracht ontbreekt
En tevergeefs om zachte woorden smeekt,
Waarmee 'k weleer kon bouwen, en de aarde
Mij bergen moet en ik mij neerbuig naar de
Plek waar mijn graf in 't donker openbreekt.

Het Einde

Nog zweven liedren op den wind
En gaan van mond tot mond,
Van ouder op kind.

Maar 't speeltuig ligt in 't stof geworpen
En hij die ze er aan ontlokte
Is nu een afgestompte, verstokte
Dronkaard geworden in de laatste dorpen.

Nog zweven liedren op den wind...

Eldorado

I

De Piraat*Todos contra yo. Yo contra todos.***I**

Hij valt schepen aan van allen landaard.
 Door het ruim wappert zijn zwarte standaard;
 't Geel grijnzend doodshoofd boven de witte beendren:
 Dubbel onderkruiste onheilspellende maan,
 Beschrijft niet een verheven, altijd eendre,
 Maar veranderlijke onnavolgbare baan.

Een afgod als geen ander vaartuig droeg,
 Hangt vastgenageld voor den steilen boeg,
 Over den chaos van schuim en golven,
 Steeds druipend, hoogsteigerend of diepbedolven,
 Geen nimfgedaante, dorisch of aeolisch,
 Geen draak, geen diepzeemonster, maar symbolisch
 Het beeld van de Indische doodsgodin,
 Een meerminnenkluwen gelijkende in
 Het verwarde web van schubbige slangen,
 Die haar plomp lichaam kronklend omvangen;
 't Gelaat staat woestverwongen; haar hoofd
 - Door den boegspriet tot den neuswortel gekloofd -
 Heerscht, triomphant afzichtlijk; de Muze
 Van 't doodsgeschrei; een zuster van Meduse,
 Aloud, reeds machtig voordat zij bestond,

En huivringwekkend op den huidigen stond
Voor een ieglijk; haar eigen spiegelbeeld deinst
Steeds terug, haar oogen staren, haar mond grijnst
Gelukzalig over 't onderworpen gebied,
Groot als geen God van 't vasteland geniet,
Heerschend door ontzetting of godsdienstwaan;
Zij, de bloeddorstige, voelt zich voldaan:
Meer menschenoffers zijn haar gebracht
Dan eenige eeuwige absolute macht.

II

Rondom doorboren de bronzen kanonnen
Den donkren romp; steeds openstaande sponnen
Voor plotsling losbarstende kanonnaden,
Naar willekeur ontketend; mededingers
Van oceaen- en steppe- en stedewingers:
Verwoestender dan de toornigste tornaden.
Zijn drie masten winnen, tot den top bezeild,
De hoogste winden; zijn gevaarte overijlt
In dolle vaart de woeste waatren zonder
Te reven ooit; onder scheurenden donder
Verliest hij soms wat bijstond in een slag.
De hemelergende uitdagende vlag,
Hoezeer verreten, doorschoten, verflard,
Waait nooit halfstok, wordt nooit gestreken, tart
Wapperend in den ademtocht des doods
Even hooghartig storm en oorlogsvloot,
Die hem najaagt, maar nimmer achterhaalt,
Steeds in berekende omsingling faalt.
Terwijl het roofschip hen met zijn ver dragend
Geschut bestookt, vaak in zijn vaart vertragend,
Laten de kruisers, machtig aangetrokken,
In blinde drift zich op de ondiepten lokken.
Ten gronde gaat hun statige slagorde.
Zij wenden, stooten hulploos wrak en worden
Door 't roofschip, buiten 't schot van hun granaten,
Gesalueerd en in den nood verlaten.

III

Zoals de eeuwigzwalkende alcyonen,
Die, nergens nestlend, op de golven wonen,
Ruimt hij sinds jaren nimmer 't zwalpend veld.
De zwaarste averij wordt wel hersteld
Onder het varen, hij heeft geen asyl in
Een Zuidzee-eiland of een der Antillen:
Geen dier voor andren ongenaakbre kusten,
Waar de paria's der zeeën soms verankerd rusten,
In een door voorgebergt' verborgen haven,
Waar ze hun schatten in een grot begraven,
Die na hun dood, bij 'n aardchok ingestort,
Door geen goudzoeker meer gevonden wordt.

IV

Door donderwolk noch vloedgolf te overvleuglen,
Hoog onbewogen door de wreedste euvlen
Die het machtig meedoogenloos veroorzaakt,
En de orkanen die 't zachtkrakend doormaakt,
Onwondbaar door den knaagworm: tragen tijd,
Blijft het schip eeuwig zeewaardig; het glijdt
Afschrikwekkend bevallig over den afgrond
(Dien 't niet als de andre peilend wantrouwt),
Of de hellevorst het de Lethe afzond,
Uit kwaden geest en deugdlijk ebbenhout
Bovenaardsch schoon, onverwoestbaar geschapen,
Strekking tot woon en onverwinlijk wapen
Den bannelingen, vogelvrij verklaarden,
Levenslang rustloozen die de moederaarde
Verstooten heeft en niet als kind erkend.
Zij kozen zich 't vijandig element,
Minder verheven, niet inwendig vurig,
Maar even vernielzuchtig-ongedurig
Als de voortvluchtigen, door een drift bezielde,
Die nog geen gade of grondbezit weerhield.

V

Bij 'n kruistocht op den Stillen Oceaan,
 Waar schepen en orkanen schaarsch zijn, gaan
 Dagen voorbij zonder andre ontroering
 Dan bij klaarlichten dag volbrachte ontvoering
 Van watervoorraad en een blanke vrouw;
 Als elk zijn dorst naar liefde heeft verzadigd,
 Wordt zij ten leest, grootmoedig begenadigd,
 Retour gezonden in een ranke prauw.
 Daarna bevredigt hen de oneindigheid,
 Zee en azuur, wetend van uur noch tijd.
 Vertrouwlijk met de vaste winden reeglen
 De zeilen zichzelve. Eenige mannen keeglen
 Met bekkeneelen op het achterdek.
 Sommigen spelen, op een of ander wapen,
 Met hun leven, of kaart, andren drinken en slapen
 Om beurten. Ordellievenden maken bestek
 Van de laatstleden verslagen slachtoffers.
 Heimweelijders woelen onder in hun koffers
 Naar 'n ouden brief of een vergeeld portret,
 Mompelend als gedompeld in gebed,
 Of razende door hun demon bezeten.
 Elk spoor van het verleden is vergeten
 Zoodra ze een zeil of rookkolom ontdekken,
 Dan staan zij hunkrend op hun donkre dekken,
 Gewapend met kromsabel en enterbijl,
 En weten schepen, slapende onder zeil,

Met een geestdriftige begroeting te wekken.
Een hooggaand schot gelast hun bij te draaien,
Zij vluchten, zware kogelhagels maaien
Het uitstaand tuig, de forsche masten teistrend,
Die wanklen, vallen, dreunend en verbijstrend.
Dan, als de entraars onder 't heesche zingen
Van 'n langgeleden doodslied overspringen,
Bieden de opvarenden, verward in 't want,
Verdeeld door wrakhout, weinig tegenstand.
Ze worden gebonden in het ruim gelaten,
't Neerdreunend luik besluit hun levenslot.
Enkelen slechts ontkomen op een vlot.
Hun schip wordt snel geplunderd en verlaten,
De lont in 't kruit, vol diepgeboorde gaten,
'n Ontploffing splijt de golven, diepverbolgen,
En 't wordt in 't plotseling ravijn verzwolgen.

VI

Een albatros die uit de wolken krast,
- Nooit afgematte landvijandige heraut -
Wiens grauwe romp scheepsrampvoorspellend rouwt,
Omfladdert 't roofschip, steeds in schril contrast
Met dag en nacht, spookachtig en ontijdig,
In koers met de windrichting tegenstrijdig;
Zwart als een sarcophaag voor 't hel azuur,
Des nachts omschitterd door het Elmsvuur,
't Windstil gebied snijdt het in volle vaart,
Zwaarstampend en vervaarlijk overhellend.
In 't centrum des cycloons schijnt het bewaard
Door doodsche stilt', de zeilen nauwlijks zwellend.
Wanneer de zon zieltoogt, in 't kopergroen
Der zee zinkt, als een barstende pioen,
En 't zwerk, oververzadigd tot verstikking,
De schepen neerdrukt, brengt zijn schim verschrikking:
't Gevreesd, ineens verwezenlijkt visioen.
De ronde rust des horizons verbrekend,
Scherphoekig, innigdonker afgeteekend,
Met grauwe zeilen, masten, zwarte touwen,
Een dubbele rij van dreigende kartouwen
En steilen boegspriet, wijzend naar den trans,
Omflikkerd door een verren stralenkrans
Van weerlicht saamgetrokken, onspectraal,
Van kleur onaardscher dan de groene straal.
Dan groeit een angst als voor den donderslag,

Die 't zwerk omkronkelend niet door wil breken,
Al machtiger dreigt, elk wacht den oordeelsdag,
Of den verdelgingsstorm die wordt ontketend,
Als de vervloektvereeuwigde zijn toorn
- Gekneveld tusschen Stormkaap en Kaap Hoorn -
Eindelijk bevrijdt en zegevierend strijdt
Met dood verbonden tegen de Eeuwigheid.

VII

Maar de zeeroover is een laagre geest:
Onder geschutvuur viert hij 't schipbreukfeest...
Van de' andre is de verschijning reeds verderflijk.
Wel is hij overoud maar niet onsterflijk,
Zijn tijdgenooten zijn reeds lang vergaan.
Hij torst den deklast van vermolmd bestaan.
Zijn leven is tot wraakzucht ingekrompen;
Een nooit geloste lading in het dompe,
Oovrigens woest en ledig ruim: zijn ziel,
Scheepshol waarin nooit meer een lichtstraal viel
Sinds het beluikt werd voor den laatsten keer.
Bestemming en afkomst bestaan niet meer
Voor 'n vaartuig havens schuwend, doelloos dolend,
Door de onrust van een meester voortbevolen,
Die zijn trouw met hem varend schip beschouwt
Niet als een zielloos ding, een dood stuk hout,
Maar als een wezen met hem saamgegroeid
Op dezen zwerftocht die niets meer vermoeit;
Een bondgenoot, die met hem overleeft,
Met hem de eentonige waatren overzweeft;
En rust zal het hem geven, als graftombe,
Ten einde zwervens samen afgezonken.
Maar van zijn even ramspoedige bemanning,
Hem noodgedwongen totterdood aanhankelijk,
Houdt hij zich streng gescheiden, ontoegankelijk
In een door elk geëerbiedigde verbanning.

Onder in 't schip, in zijn duistere kajuit,
Hangt de sfeer zonder trilling en geluid,
Alsof er reeds voorgoed gesloten was.
Achter den zijwand van geslepen glas
- Een rechtopstaande grijsdoorzichtge zerk -
Trekt de diepzee voorbij, het donkergroene zwerk,
Wolkenloos, door geen sterrenglans verklaard,
In stage stille drift, zoolang hij vaart.
De nacht is bestendig, vuurvisschen verlichten
Het donker met phosphoresceerende schichten.
Verdrinkenen die naar stilstand trachten
Trekken voorbij, knikken hem toe te wachten,
Wachten onveranderlijk. Alleen de vernieling
Van een mailboot geeft een lichte bezieling
Aan zijn bestaan oovrigens reeds doodsch gelaten:
Hij merkt met vreugde dat hij nog kon haten.

Van moordtooneelen is hij nooit getuige.
Het teedre smeeken noch 't barbaarsche juichen;
't Na iedre zege aangeheven koor
Gaat diep teloor, hoog overzongen door
Oceaanharpen in 't scheepsboord aangebracht.
De vloed houdt doorstroomende, dag en nacht,
Een suite aan van onaardsche melodieën:
- Begeleiding zijner macabre fantasieën.
Eindeloos ruischt een bedwelmende Lethe,

Voortvloeiend floers, nimmer uiteengereten,
Van voor geheimen die daaronder zingen,
Zelfs voor geen loodzwaar drenkling te doordringen.

VIII

In een ovalen onderzeeschen krater
Zal hij eenmaal zijn vaarttuig zinken laten.
Alle opvarenden zijn voorgegaan
Naar de onderwereld van den oceaan:
Tot op een zelfde diept' gedaalde spoken,
- Een vredige glimlach op 't verstijfd gelaat -
Zweven zij kalm en zacht, genoeg gewroken
Op medescheepslen, eens zoo fel gehaat.
Zij dobbren rond en velen vinden 't graf:
Het vroeger schip waarin de meester rust.
Zij strijken neer op 't dek en dalen af
In 't ruim, maar nog van zijn gezag bewust,
Blijven zij drijven op eerbiedigen afstand
En zien hem in de diepte als van een grafrand:
Verstootnen, starend naar een zalige kust.

Afrikaansche Elegie

Hij zit op 't platform van zijn factorij.
De gele Congo kabbelt traag voorbij
Met onophoudlijk borrelend rumoer.
Onder de spleten van den bamboevloer
Drijven boomstammen door en krokodillen.
Hij mijmert bitter: 'Dit is mijn idylle.
't Is in Europa Zondag, overal,
In Brest, Bordeaux, aan iedren havenwal.
En in die steden zijn zachtzonnige straten
Nu onbereden en vredigverlaten.
In alle kerken zingen kalme koren,
Ook buitenstaanders kunnen psalmen hooren.
Vanavond danst de dronken varengast
Met zijn barmheid, tot hij is volgebrast,
Terwijl ik hier zit voor een slecht glas toddy,
Moeheid van zes jaar tropen in mijn body.
Ik heb al sinds verleden week geen zin
In de omhelzing van mijn negerin,
Die voor mijn eet- en minnelust moet zorgen,
Mij weldra op een goeden nacht zal worgen
En braden voor haar broer, het opperhoofd;
Zij heeft het hem, toen ik haar kocht, beloofd.
't Woord dat zij krijschte, dat ik heb vergeten,
Maakt me in doorkoortste droomen wild bezeten.'
Hij schiet drie malen zijn revolver af:
Een aap valt uit zijn klapperboom in 't graf

Dat plotsling uit de bruine modder gaapt,
Waar 'n kaaiman sliep - die weldra verder slaapt.
Dan draait een schor geschreeuwde gramfoon;
Een twostep schalt - wanhopig monotoon.

Uit het geboomte aan de' oever snort een pijl:
Een oogenblik hoopt hij zijn dood, zijn heil,
Zooals een kind bij 't vallen van een ster
Een hartewensch snel stamelt; maar 't is ver
Mis, het gevederd moordtuig trilt in 't hout,
Verward gekraak verwijdert zich in 't woud...

De Renegaat

De kans was schoon, maar de équipage, laf,
 Heeft hem, den hoofdman van 't complot, verraden
 Om lijfsbehoud - hij bleef alleen en gaf
 Zich over op genade en ongenade.

Hij kreeg de honderd voor den grooten mast,
 Op een der Carolinen zijn congé,
 Het gage-overschot heeft hij verbrast
 In één losbandigen nacht, met een congai
 Die hem verliet zoodra zij al zijn waarde
 Genoten had - het was zijn laatste liefde op aarde.

Toen trok hij zich terug in het gebergte,
 Dat blauw en zacht uit zee lijkt in de verte,
 Maar slechts begroeid is met hard, leerdroog gras.
 Hij leefde in 't begin van wilde vruchten
 En dieren die niet wisten weg te vluchten;
 Hij leed aan zwaren buikloop, maar genas.
 De wilden achtten hem een witten God
 Omdat hij woonde in een schimmengrot,
 Zich steeds in zachte schapevachten hulde
 En op zijn legerstee geen bijslaap duldde,
 Nooit dronk van gistende, uitgekauwde kawa
 En kleine beelden kapte uit zachte lava;
 Omdat hij tellen kon, en zitten denken
 Zonder geschreeuw. Zij brachten hem geschenken.

Onvruchtbre vrouwen maakte hij magisch zwanger.
Hij werd roemruchtig onvermoeid zanger
Op bloeddronken, tromronkende offerfeesten.
Na lange droogte werd hij regenmaker
En, bij een groote sterft', gewijde waker
Tegen de machtige boosaardige geesten
Die hij verdreef in plechtige bezwering.
Hij was met hun woestkinderlijke vereering
Gelukkig, en gelukkig zonder vrouw,
Die altijd liegt en fleemt van eeuwige trouw,
Leefde hij in het weergevonden Eden,
Zonder gevoel van toekomst en verleden.

Captain Miguel

Zijn leven is mislukt, zijn schaarsche kansen
 Liet hij voorbijgaan, meer uit nonchalance,
 Niet plots ontredderd in een groote ramp,
 Maar door dien steeds herhaalden tegenspoed,
 Dan zit de wanhoop eindelijk diep in 't bloed.
 Hij is, steeds overgaand van tramp op tramp,
 Terechtgekomen op een Chinacoaster,
 Thuis in Foe Sjow, en daarop blijven varen,
 Denkt niet aan heengaan, telt niet meer de jaren,
 Wie wacht? Zijn zuster in het nonnenklooster
 Te Burgos schreef hem vroeger met Nieuwjaar.
 Hij schreef eenmaal: 'Ik houd Chineesch Nieuwjaar.'
 'Dan is hij heiden,' denkt zij vol van smart
 En schrijft niet meer, bidt tot het heilig hart.

Zijn taal vergat hij half, te zeer verloren
 Tusschen een crew van Engelschen en Noren.
 Hij drinkt en kaart met de andren zonder spreken,
 Hij haat het Engelsch, zou zich willen wreken
 Op heel 't stupied, verwaten ras dat heerscht
 Door geld en koopmansgeest, waar zij het eerst
 De' intocht bevochten als veroveraars
 En in een toemellozen overmoed
 Verkwistten roekeloos hun kracht en bloed.
 Maar hij ontmoet ze in alle havenbars
 En moet soms cheers en drinks van hen aanvaarden
 Die hij 't liefst delgen zou van zee en aarde.

Hij denkt niet meer, het is te lang geleden,
Aan 't harde schoon der Castiliaansche steden.
Nu is het Nioe Tse Wang, Ning Po, Foe Sjow,
Twee dagen stilliggen, Amoy, Swatow,
En nergens andere Europeanen
Dan Duitschers, missionaries en douanen.

Zoo slijt het leven op die dorre kust
Tot stompheid af, traint zich op de eeuwge rust.
Soms komt hij, in Manila, tot zichzelf
In 't Intramuros, onder de gewelven,
De eenige rest van wapenroem en praal,
'n Vervallen wal, een poort, een kathedraal
Waar het verleden hangt in walm en rag,
Waardoor hij ronddooft als een schim bij dag,
Stilstaand en mompelend of hij verloor,
Zoekt, vond en weer verloor; hij keert bezeten
Weer tot zichzelf, zonder het te weten,
Op de grafstee van een Conquistador.

De Reiziger

Geen verroerde in slaap; hij stond stil, huivrend,
Gekomen buiten den laatsten muur
Om 't bestaan dat inkromp toen hij ging;
Maar hun klamme adem, walmend vuur
Bleef hem bij totdat, vervolging stuitend,
Een woest dal, achter zijn voetstap sluitend,
Tusschen Stiltes borsten hem ontving.

Sedert zwierf hij voort, niet meer beschouwend
Noch vermoeid, of hij niet verder trok
Maar de landen langs zich stroomden liet,
Of hij overzweefde als een vlok
Die, op vaste driften toevertrouwend,
Onder zich de wereld wentlen ziet.

Ieder Eldorado werd toegankelijk:
Eilanden in steilen klippenkreis
Bloeiend als een scherf van 't paradijs,
Meren in bergbekkens opgehouden
Mijlen boven zee in reine koude,
Vroege steden die de Inca's bouwden,
Zag hij, stonden in hun diepe kom.
De enkele vrouwen die als priesteressen
Van steriele schoonheid zich behouden,
In zelfzucht volleerd geen liefde lesschen,
Waren hem toegeeflijk en aanhankelijk,

Hem, den eenige die niet te houden
Was in haar albasten heiligdom.

Altijd liever vond hij onderkomen
Bij zachtmoedige, ramspoedige rassen,
Naar randen van de aard geweken,
Die in uitgedoofde kraters wonen
Achter onbegaanbare bergpassen,
Ofwel op versmallende strandstreken.
Onder hunne hutten bleef zijn bloed
Lang rustig; daar hoopte hij zijn dood
Over zwarte waatren te zien komen
Als een vrouw, maar blond en goed en groot,
Die, zijn laatsten angstigen levensmoed
Stillende, hem in haar armen sloot,
Overdroeg in veilge wijde droomen.

Leukotheia

Toen hem 't stugge heimwee nog verteerde,
 Eenmaal 't oud geluk terug te vinden
 Op 't eiland waarvan hem tegenwinden
 Jaren lang als godenadem weerden,

Zat hij staag op kimmén, eeuwig dof,
 Hoewel oud-bevaren Argonaut
 Eigenlijk met de golven niet vertrouwd,
 Tot den noodlotsstond toen zij hem trof,

Reeds verdord van 't eeuwig varen zonder
 Ooit een storm, ontmoeting of gevaar.
 Plotsling zag hij haar nabij: blank onder
 't Groen gewelf van hooggeklommen baar,

Scheurend door 't verblindend schuim dat rees
 Door de dwarrelende zwarte haarwring;
 Borst, gelaat een felle openbaring,
 Haar leest nog verheimlijkt onderzeesch.

Hij wou haar opheffen, zij zich bloot-
 Geven, reeds toereikend, maar ging zonder
 Teeken in denzelfden golfslag onder;
 Hij bleef als gebroken in de boot

Over het gesloten water hangen.
Met één golf verscheen en ging voorbij
De ongenaakbre. Hij bleef leeg, tot weer verlangen
Hem vervulde in steeds klimmend tij.

Sinds heeft hij zijn blik niet afgewend
Van de zee; haar wisselvallige golven
Heeft hij een voor een doorgrond,
Als een alziend heerscher zijne volken.

Zij vervulden niet: hij bleef gelooven
Dat een hunner haar opschuimend bracht
Met het zachte donker weer te boven,
Want ook de eerste was door niets verwacht.

Het is zeker dat het machtig diep
Elk geheim zelfzuchtig onderhoudt;
Hij had haar dien nacht alleen aanschouwd
Daar een grooter liefdewezen sliep,

En kon het gebeuren dat het, dronken
Van een luiden en langen orkaan,
Haar niet meer bewaakte, dat zij aan
Zijn boot steun vond, hem voorgoed geschonken?

Hij kon zelfs de' oceaan misleiden,
Turend naar azuur en kimmenronde,
Voor het water hoog, en toch terzijde,
Ook zijn diepste donker fel doorgronden.

En als was hij jager, niet het wild,
Bleef hij dag en nacht 't gebied beloeren
Dat zijn heil hem dorst te ontvoeren,
En zoo werd zijn leven blij verspild:

Huis- en strijdgenooten, kroost en gade
Zocht hij niet meer, waren hem geen reede.
Hij ontving met één slag de genade
Van een golf, en wachtte altijd een tweede.

Zij kwam nimmer. Toch vond hij in haar
Zijn geluk. Hij heeft haar trouw gestreeld
Met zijn aandacht, met de zee gedeeld,
Eigenlijk fier op zijn medeminnaar.

II

Het eeuwige Schip

De zee wint invloed door talloze lekken
Op 't binnenmeer van mijn groen donker hol;
Papyrusdun sleten de eeuwen mijn dekken,
Korstmos omgroeit mijn romp, die als een drenkling zwol.

Op mij onttrok zich werelds grootst verleden
Aan de' ondergang van mijn verzonken rijk:
Diepzee-netels vreten zijn hardsteenen steden,
Mijn vermoldende masten staan nog gelijk.

De eeuwig wisslende alleen is onveranderd
Als ik, die ontelbare schepen sindsdien
- Nooit een dag gezonken, geen nacht stil verankerd -
Als een geestenstroom voorbij heb gezien.

Lompe karveelen, zwaargebouwde brikken
Zag ik wijken voor 't slank, snelzeilend fregat,
En dit als uitstervenden vogel wegschrikken
Voor 't monsterlijk stoomschip, hoogdrijvende stad.

Zijn boeg splijt de breede vloedgolven, tergt de
Cyclonen en orkanen met zijn vaart,
Totdat een horde hoogtoornige ijsbergen
Een kern poolkoude vèr zuidlijk bewaart.

Zij lijken, langs den einder rustend, poolvossen,
Maar glijden traag nader, topzwaar van diepen dooi;
De afstand krimpt...daar wentlen zich blanke kolossen
Op 't stalen gevaarte, uittartende prooi.

't Schip knakt, sloepen kantlen, duizenden verdrinken,
De zon bloedt in bewogen avondzee...
Ik zag het machtigst rijk in één slag zinken,
Zou ik bekommerd zijn om dit klein wee?

Mij deert geen ramp, mijn dekken bleven koud
Al bevoer ik heete petroleumbronnen;
Ook over de zeeën ingestorte zonnen
Zeilde ik koel, zeker van mijn behoud.

Mijn wrakke boeg baande zich breeden doortocht
In ijswoestijnen door geen schip bereikt.
Groenlandsche gletschers heb ik beoorlogd,
Onder wier drukking een dreadnought bezwijkt.

Hoe onder eigen warmte, onvermoed,
Het eeuwig ijsveld wegsmelt aan mijn zijwand,
Behoud ik als een trotsch genot voorgoed.
'k Was onschendbaar gelukkig, zonder één vijand:

Hechte, staagknagende herinnering,
Door 't woeden van mijn lot niet uitgeroeid.
Hoe vaak ik tot mijn toppen onderging,
Toch is die vonk van vroeger doorgeloeid.

Niet als in 't ruim van Atlantische vrachtboot,
Waar katoen getakeld in ligt geperst,
Vlammeloze brand woedt met smeulende kracht, tot
Het vuur ten trans loeit door het dek dat berst;

Maar als een glimworm, die met dor geduld
Kruipgangen in 't vermolmd romphout boort,
Waarin 't nog hoorbaar tikt als 't noodweer brult,
Dat, als de zee licht, geel naargeestig gloort.

Herinnering aan een vroegre goede haven,
Die nu bedolven ligt en volgeslibd,
En aan een ouden Argonaut, begraven
Onder het puin van zijn vergeten crypt.

Want waar ik koers, kent de oceaen geen kusten.
Nergens kan 't blauw wit schuim slaan op een klip,
Slechts aan den boeg van het trouwvarend schip.
En 't is, of zij zoo beter kan berusten

In het azuurgewelf, hoogstrakgespannen.
Zelfs haar werd deze eenzaamheid te machtig.
De zee dankt mij, dat ik mij houd verbannen
In 't wijd gebied, en liefkoost mij stormachtig.

Haar grondeloos gemoed heb ik doorvoeld,
Tot in de golflijnen der zachte trilling,
Die als een snikken door haar diepten woelt
Na de hartstochtelijkste krachtverspilling.

'k Ben een smal vaartuig, murw en diepverkleumd;
Mij streelt het grootst, wulpscht wezen der natuur.
Oneindigheid is 't, die in den maalstroom dreunt.
Zee kent geen grenzen, geen Chineeschen muur.

Waar aardbewoners wandlen in een landschap,
Hun liefde doen leunen aan bemoste ruïnes,
Omhelst mijn leest de tornado vol gramschap
En dompel ik onder in dondrende lawines.

Ontelbare malen gekust is mijn karkas
In driften, die ik diepliggend doorvoer,
Wild koortsig koersend, willoos zonder roer;
Maar als een roerdomp in dompig moeras

Droefgeestig roept naar hooggelegen nest,
Heb ik soms om mijn goede haven gesteund.
De golfstroom heeft zich om mijn kreet bekreund:
Tot de vergetelheid van nieuwen tocht geprest.

Ik raak verzoend met 't zwijmlend, tuimlend dolen.
Poolcirkel noch keerkring noch evenaar
Bestaan voor mij, dol vaartuig, levend naar
Een landverloren tijd, de zee bevolen,

Welhaast almachtig over de planeet.
Diepondermijnde, ingevreten continenten
Zijn niet dan achtergebleven fragmenten
Van 't paradijs, dat in den afgrond gleed.

Waar zenithmetingen mijn tocht niet meer versperren
Vergeet ik de zon, die door een hemel dwaalt,
Noch zie ik op naar de verstrooide sterren
Van 't hemelrijk, dat uit de diepzee straalt.

Van schaamle scheppingswondren vermoeid
Vind ik daar diepbevredigde verrukking.
Wat starre aardkorst doemde tot mislukking
Staat hier tot monsterachtig schoon volbloeid,

Zich onder 't zwaar smaragdgewelf verbergend
Om niet te storen harmonie der sferen.
Heimwee zou 't hart der zaligen verteren
Bij 't zien dier weelde, aarde en hemel tergend.

Oceaniërs wonen er in zachte wouden,
Waar zij zich zwevend welven en omstrenglen,
Door verregaande trilling voeling houden,
Eeuwig genietend, zuivere zinnenenglen.

Over den rand der onderzeesche atollen
Staan groote roode anemonekelken,
Doellooze, fraaigewelfde parasollen,
Die welbehaaglijk wieglen, nooit verwelken.

De groei der bodemboschen is despotisch
Als 't oerwoud aan den Amazone-oorsprong,
Een tooverland, verheimlijkt en exotisch,
Waar peillood noch ontdekkingsreis in doordrong.

't Licht is veelkleurig speelziek, als gemengd
Uit avondrood tot violet verteederd,
Den hevig gelen gloed die prairiën zengt
En 't poollicht, bovenaardsch groot pauwgevedert'.

Ik hoor ontkiemende koraaleilanden
Klimmen met een zacht-knetterend geluid,
Over den ondergang der vastelanden
Doodsklokken, diep en lang vooruitgeluid,

Zondvloed verkondigend, die komen moet.
Moeras-, ijs-, rotstijd, alle gaan voorbij.
Eens springt de dorre maan in hoogen gloed
En zee omsluit de aarde in zwellend tij;

Het poolijs smelt, de waatren brullen, wassen,
Storten zich in vuurmonden van vulkanen,
't Heet hart der aarde blusschend; volkenrassen
Lossen zich op in lange karavanen

Om neer te slaan op verre bergplateau's
Waar lava nooit-gedooit graniet doorzengt,
Bergstortingen, wolkbreuk en waterhoos
Met aarde en levensvuur ten onder brengt,

't Uitschreeuwend voor 't begin der lange stilte,
Die golfgeklots slechts opneemt in haar orde,
Waar, onder wolke- en windelooze kilte,
Gruwgroene heuveln alle einders vordren,

En één dwaalster haar banen blijft begaan,
Licht door den lagen looden schemer zwevend:
't Schip, de eeuwige bloesem van den oceaen,
Vulkanen, flora, fauna overlevend.

Het Einde

I

In de zeeën waar de grijze
 Golven wild ten berge rijzen,
 Vliëgend voordat zij, bevroren,
 't Andre, vaste rijk behooren,
 Weert een wal van eeuwig ijs
 Een schim: een schip op havenlooze reis.

De ongenaakbre gletscherkammen,
 Waardoor poolvulkanen vlammen,
 Hebben hun hooggeschaarden rand
 De zware wolken ingebrand,
 Die neerneevlen, walmen, rooken.
 Geen zon is ooit aangebroken
 Over 't nooit verlicht gebied,
 Waar Nacht ongestoord geniet
 Van zijn almacht; ook de maan
 Tast zijn zwarten wal niet aan;
 Noorderlicht smeedt hem een kroon
 Koudbrandend, afgrijslijk schoon.

't Schip, gebannen in omzeiling,
 Wijt het verblinding, overijling
 Dat geen doortocht is gevonden
 In de machtige rotsenronde.

Onder 't varen zonder vordren
Is het eeuwen oud geworden
En steeds voortgegroeid: te groot
Voor den greep van ramp en dood.
Bij het neerzien van de dekken
Gaan de golven, duizlingwekkend
Diep, schuimbekkend langs den romp,
Alsof de zee in de' afgrond kromp.
Zeilen, dwarrend om de lange
Masten, schijnen saam te hangen
Uit het floers van vroegre zwerken,
Voorwereldlijke vogelvlerken
En het rag van spinnewebben,
Waaronder weg de tijden ebben.
De afgeleefde scheepsbemanning
Staat in nooit verbroken spanning
Op 't dek, in 't want verstard te staren
Naar een straat om in te varen.

II

Langs de einde- en kimmelooze wanden,
Tusschen zee en zwerk geschoven vlakke,
Zweeft het schip, een ster langs harden hemel,
Tot de wanden splijten en terzijde
Wijken, een plotslinge waterval
't Neersleurt in 't verborgene der wereld.

III

In ijlede versnelling
Stort de zee langs de helling
Tusschen wijkende muren;
Golven in zware zwellling
Schuimen als witte vuren.
't Schip weet den zwaren val,
Uit telkens dieper dal
Opzwevend, te verduren.
Een groene schemering
Die licht en donker verving,
Geeft de verzekering
Dat dit eeuwig zal duren.
't Schip dat verschrikking gepeild
Heeft en het leven ontzeild,
Zal zich door de eeuwigheid sturen.

Ultima Thule

Verborgen drift breekt stuur en tegenstand.
De brik drijft 't gapend voorgebergte binnen.
Een kermend gangspil zoekt nog wind te winnen
Naar zee waarin de ankerkabel spant,

Maar knalt losbarstend; snel verslapt het want,
De masten knakken, 't zeil valt in wanorde.
Dan onweerstaanbaar trekt een binnenland,
Zelf ontoegankelijk achter steile fjorden.

Zij werpen lijkenlast uit, leeftocht sparend;
Steeds hooger op het water drijft de brik,
Alle rotsdrempels schurend overvarend.
Met aan verwondring onderworpen schrik

Beklimmen ze een stroomenden waterval;
't Wrak stijgt rechtstandig, wordt terneergeploft,
Een oogwenk wanklend op den kraterwal,
Voordat het afdrijft onder rotsenschoft.

Daar delgt de stilt' na eeuwen 't eerst geraas.
Er volgt een grauwe regen van fossielen,
Een drom ontwaakte pterodactylen
Slaakt steenen slaap en strijkt neer op de raas.

De holle romp valt over, 't tuig slaat neer.
Naar schepelingen grijpen schrille vingren;
De enterbijlen weten geen verweer
Tegen vangarmen die weekvol omslingren.

Als kromme angels krimpand dood te gaan,
Steken scheepssabels in vuilgroene oogen.
Die breed als plassen zijn en flauwbewogen,
Diep in klomplijven van koppootigen.

't Broedsel van holen waar al 't licht vertraagt,
Onder het oppervlak des tijds behouden,
Woedt om de laatren met den haat van oude
Geslachten uit hun jachtgebied verjaagd.

Tot 't diepst gezonken vuur wordt aangeraakt.
De aardkorst opbreekt, door koude lagen schroeiend
En blokken werpend, pleosaurisch loeiend,
De oervulkaan het kronklend kluwen slaakt,
Losbarstend lava, ledematen braakt,
Vernietigend, vereffenend, vervloeiend.

Droomland

Langs een weg geschuwd en eenzaam,
Waar kwade engelen alleen gaan,
De God Nacht, almachtig 't eerst,
Nog zwart hoonend zwijgt en heerscht,
Vond ik na langen, langen tocht,
Van 't uiterst Thule af gezocht,
Het land dat ligt, stil, wild en wijd,
Buiten ruimte, buiten tijd.

Vloeden, wetend van geen oever,
Wouden, stammend uit een droever
Oord dan zich een stervling droomt.
Door den dauw die overstroomt
Onbestendige bergen klimmen,
In ijle zeeën zonder kimmen,
Zeeën, rustloos, schuimloos deinend,
Onder vuurgewelf verdwijnen.
Meren wijden eindloos uit
Waaten doodsch, zonder geluid;
Hun stille kille waaten, soms
Besneeuwd met leliën, drijvend dons.

In de meren die zich uit-
Weenen wijd, zonder geluid
In water donker, droef voor eeuwig
Leeft de lelie dommlend, sneeuwig.

In de bergen, in den vloed
Murmelend: voorgoed, voorgoed,
In 't grauw bosch, in het moeras
Waar nachtschade netelig wast,
Bij de afgrijselijke krekken
Waar de spoken 't hoofd opsteken;

Waar op iedere plek een vloek
Rust, in elk hol, om iedren hoek
Ontmoet de reiziger in doods-
Angst gestorvenen: voetstoots
Schrikt hij schimmen op die zuchten
Als zij gesluierd langs hem vluchten.
In 't doodskleed geliefden gaan,
Aan de aard of 't Andre, afgestaan.

Voor 't hart welks smarten zijn onnoemlijk
Is dit oord troostvol, niet verdoemlijk,
Voor den verstokten Desperado
Is dit, dit het Eldorado.
Maar de reiziger door den dood
Ziet het nooit open en ontbloot;
Nooit brengt hij - terug in 't leven -
Over hen die zijn gebleven,
Wat alleen de dooden mogen
Aanstaren met open oogen.

De ziel die hier verzworven koerst
Ziet alles zwart en zwaar befloerst.

Na bangen, hopeloozen tocht
Door kwade engelen verzocht,
Door kwade engelen weggebracht
Uit het gebied van den God Nacht,
Ben ik door verwarde droomen
Tot Thule teruggekomen.

(Poe)

Uiterste Kust

Aan den oever van een Oceaan
Die geen rots, geen eiland laat ontstaan
Uit zijn diep waarin de zware wrakken
Nergens neerslaan, aldoor verder zakken,
Waar een hooge gordel tegenwinden
Voor de leegte van de kusten instaat,
Die geen schip dat nieuw gebied wil vinden
Door zijn hoogen, nooit verbroken ring laat;

Onder plumpe koepels, scherpe kammen
Van een bergland waar de buitenste ijlte
Van den dampkring op de steilste steilten
Ook het leven dat niet ademt ombrengt,
Waar de rood den rand ontlaaide vlammen
Der vulkanen rooken, aschversomberd,
Naast de door den tijd geduchte tomben
Van de keizers die den dood bedwongen
En den goden macht op macht ontwongen;

Waar draaikolken en spelonken klotsend
Onder gletschers sloopen aan den rotswand,
Staat een tempel, oeroud, onaardsch grootsch,
Maar zoo diep in het gebied des doods
Dat het wordt herdacht als iets verlorems,
Waar ik in een tijdperk lang geleden
Naar een gele wereld leeg beneden
Neergestaard heb van zijn hoogste torens,

Die, tot 't uiterste gespitse roeden,
 Van een ongetemd verstarde woede,
 Boven 't hooggebergte zich verheffen,
 De onbewegelijke wolken treffen,
 Diep het zwerk in, er mee saamgesmolten;
 Bijna barstend uit de wijde holte

(De eenige nis in 't muurvlak dat terzijde
 Wijkt, welks hellingen de kim doorsnijden,
 Welks loodrecht in zee gedaalde wanden
 Grondelooze diepten eens belanden) -

Staat het onaantastbaar heiligdom
 Voor de stiltverstoring, rotsverwarring,
 Door lawines dondrend van rondom
 Grauw en huivringwekkend van verstarring.

Witte vlammen siddren in zijn zalen:
 Door een strengen storm bewogen aren.
 Uit den stroom die kolkt uit zijn portalen,
 Oogen van gestorven goden staren.

Hier geen dof bedwelmden priesters bukken
 Om 't geheim den afgrond te ontrukken.
 't Door geen voeg gerepte muurgelaat,
 Dat de gaping van 't verschiet weerstaat,

Reikt van oeverrand tot hemeltrans,
Schittert neer in schaduwloozen glans,
Diep gebiedend: het oerdonker water moet
Spiegelen, hoe wild de branding woedt,
Spiegelen tot zoover zijn hoogte reikt:
In het water weer in wolken wijkt.

Kon ik machten achter deze orde
Weer vermeesteren, weer heerschend worden;
Uit den ban verachting en vereering
Mij bevrijden. Waar is de bezwering?
Met de woorden is ze mij begeven.
Machtloos ben ik, en moet verder leven.

['t Zwerk ligt terneergeslagen]

'T ZWERK ligt terneergeslagen.
Ik laat geen licht, geen ster meer dagen.
Wel kon ik, met een vleugelreppen,
Werelden uit den chaos scheppen.
Laat' ik het nacht,
Maar wars van iedre wereldorde.
Ik haat de horde
Die, 't slijk ontkropen, zich verheft
Op stof, geen goden meer beseft.
Ik haat de horde,
Ik laat het nacht.

Quelpart

Het onherroepelijk vertrek werd geëischt
En nageléeft, en de leegte bereisd -
Maar nimmer het eiland van 't Einde verrijst.
Hoogten en dalen zijn uitgedoofd,
Het vlak heerscht almachtig; men gelooft,
Het is niets en het is nergens,
Komt toch na duizend dooden zwervens
Ergens in 't afgelegen heelal,
Waar nevelspiraal noch wereldbal
Zich wentelt om een nieuwe kern te
Scheppen voor een komend gesternte -
Voor een witte verheffing die wenkt,
Zoodat men zich eindelijk opschrikkend denkt
Bij de onvindbare aangekomen;
Afscheid neemt de geest van droomen,
Waarachter nooit een leven bestond
En altijd de wind van verlangen
Weer opstak, andere wolken hangen,
Laag voor een kim in geheimen vermomd.

Nu wij langzaam zijn kust bereiken,
Zal deze als zoovele niet ontwijken,
Maar wordt toch geen begrensd gebied:
Het is geen land, ook geen leeg verschiet,
Alleen de plek van samendrijving
Van al de ontelbare grijze lijken

Der roekeloos verrukten, die zochten
Het onaantastbre op sloopende tochten,
Die niet voor het leven daaronder bestonden,
Alleen voor het wonder, en het niet vonden.

Allen naar deze plek gedreven
En tot een drijvend web geweven,
Waarin steeds van het leeg verlangen
Andere belijders worden gevangen.

Eens zal toch een wereld worden
Uit deze onverzade zielen;
Zij zal zich op de oude storten,
Deze omspannen, benarren, vernielen.

Ontmoeting

Onder lichtend vonkgedierte
Komen algen tot bezinking.
Diep is 't stil; langs lange slierten
Wier trekt walm op van ontbinding.

Plots doortrekken van de polen
Alle kringen huiveringen;
Reeds gezonken drenkelingen
Drijven uit hun onderholen

Los en zij bewilligen
In een doodsche farandole,
Tot het schip moet stilliggen
Op hun saamgedrongen scholen.

Daar schokt mij herinnrings schrik!
Gij, gehate, kunt hier dolen:
Voor een maand verging uw brik.
'n Kleine golf grijnslacht verholen

Waar uw gelaat verrees.
't Schip kreunt. Ik ril van afschuw.

De spaak waarmee ik afduw
Boort in 't vermolmde vleesch,

En 't schip zinkt aan een schaduw
Naar verrotting onderzeesch.

Kraka

Bruine zee van traaggolvend kroos.
Onder wierspiegel rijzen en zakken
Platte slijmkelken en fijnvertakte
Zuignappen, bijna bewegingloos,
Bij zeeleegte en windstilte levenloos.

Afgedreven gehavende schepen
Raken diep in de wiermoerassen,
Martlen zich af nog om te brassen,
- Geen anker houdt grond, trekt hen rond -
Varen vast in verraderlijk gras,
Worden gegrepen.
Walgingwekkende monden betasten
Verschansing en masten, zuigen zich vast en
De dekken worden opengescheurd,
De spanten kraken.
Het schip komt in zeestraatwijdte kaken,
Met slierten vergiftig slijm besmeurd.
Vangarmen omkronkelen stag en romp;
Dan wordt het schip, een weerlooze klomp,
In kolkende diepten tenondergesleurd.

De Profundis

Waar de zee zwart wordt van diepte, en wrakken
Niet verder zinken - vaste sterren worden
Over der onderwereld plantenhorden
Die plomp als rotsen kiemen, noch vertakken,

Wacht - onder wijd en angstig ledig zwijgen,
Als dood diep in een geest die zich niet kent,
En drukt een stilt', nooit opgeheven dreigen
Der laatste rampen, steeds weer afgewend,

Den drenkelingen, die zijn afgedaald.
Zij merken helsch herleefd dat zij niet mogen
Vergaan, maar eeuwig met gesperde oogen
Een nacht inzien, die opklaart noch vervaalt.

Spookschip

Nachten waarin het bleek en trillend schuim
Opleeft en fladdert door het donker ruim:
Vergane vogels varende aan op vlagen
Uiteenvallend zoodra niet meer gedragen;
Waarin de schepen waren door de misten,
Als diep gezonken koersverloren kisten,
In deze nachten zweeft het Spookschip aan,
De zee niet rakend: een gedaalde maan.
De golven vallen voor zijn boeg in zwijm;
Hij brengt herinnering aan het geheim
Voor iedren ramspoed zelve heul te weten:
Te kunnen zinken...hoe ging het vergeten?
In deze nachten wordt het weer ervaren,
En doodsverlangen als een stroom bevaren.
Luchtruim en diepzee, dood en leven,
Zijn neevlig en verlokkelijk om het even.
De schim loodst voor, een schemerige koers
Scheef naar beneden, door het golvend floers
Waaronder dood zich voordoeft als een zachte
Verandering, verwacht in deze nachten.

De Vliegende Hollander

I

Velen zijn gebleven, in de golven begraven,
 Velen zijn langzaam in de laatste haven
 Door de wormen geënterd, de Vliegende Hollander
 Vaart nog altijd van de eene pool naar de andre
 Op de eeuwigheid beurt, zwaar bevracht met zijn vloek
 Dien hij nergens kan lossen.
 Geen lichter meert langsij, slechts albatrossen
 Komen soms in zijn want op hoog bezoek.
 (Zij mogen ook niet landen, de genade is schriel.
 Zijn bramsteng verleent lotgenooten asyl.)
 Eeuwen ledigen tijd bracht hij reeds te zoek,
 De baren uit den treuren bevarend aldoor.
 Reeder is de Duivel, God is cargadoor.

In stilte, tegen wind, met den storm, voor den orkaan
 Koerste hij door befloerste nachten zonder maan,
 Voortgezweept of spontaan,
 Op de donkere golven, een monsterlijk dwaallicht,
 Den romp glansrijk, maar zonder top- of boeglicht.
 Hoe kwam die lijkglod 't golfgebied te boven?
 Op welke diepte liggen graven of kerkhoven?
 Geen bronnen wellen hier voor 't glorend gas,
 Tombe, familiegraf noch 't algemeen moeras.

Hij staat boven en onder alle zeevaartwetten.
Niets kan zijn schim de verschijning beletten.
Steekt stoomers de loef af, roerloos, zeilloos,
't Kompas verroestte - houdt alle koersen feilloos,
Wendt geen raas naar den wind, de opvarenden
Zijn geen marsgasten meer, maar starenden;
Alle wachten door steeds alle hens aan dek.
De kapitein ziet eeuwig over 't hek
Van de kampanje in 't onzichtbaar zog,
En lijkt één woord altijd te mompelen: nòg.

Bij 't geraas van zwarte, zwaarlijvige stoomers,
Waarvan één meer laadt dan de gansche zeilvloot,
Die zich niet ophouden met log en peillood,
Bleven de zeilers achter: trage droomers.
Sommige dienden voor huizenbouw;
't Meerendeel ging, der traditie getrouw,
Gedwee zichzelve het golvengraf delven.
Zij liggen in de diepe, lichteloze lagen,
De bruine rompen met grijs mos beslagen,
Als hunnebedden op stille heidevelden.

Hij is een blijvend, drijvend monument;
Zijn scheepsjournaal een zeldzaam document:
't Begint anno 1600, bij 't ankerlichten,
En luidt al eeuwen lang: vandaag niets te berichten.

En als de zee zich siert met schuim en branding,
Orgiën viert van losdrijving en opstanding:
Haar duizenden dooden worden levenden,
Weer van begeerte en verbittering bevenden,
- Ook de vastgeworteldsten raken vlot,
Niet meer te houden in 't diepzeeplantenlot,
Als de overvallende vloedgolven spotten
Met dubbelschroef en waterdichte schotten,
En de verraderlijke korte golven zwalpen,
Hun schuim uitzwaaiend als grijze scalpen;
Wanneer bij 't groote schipbreukfeest de gansche
Zee zich bedekt met stuiptrekkende krijgsdansen,
Dan voert de vervloekte den stormloop aan:
Het admiraalschip van den Grooten Oceaan,
Zacht krakend gepantserde kruisers rammend,
Ver voorbijzeilend ijzeren stoomers ontvlammend,
Die overspoeld zijn en bijna gezonken -
En vaart weer verder, zelve vrij van vonken,
Naar andere, voorgelicht door den albatros,
Boort ze in den grond, brandt niet één lading los:
De groengeroeste koperen kanonnen
Zijn vernageld, maar onuitputtelijke bronnen
Voor 't Sint-Elmsvuur, dat, hun monden ontwellend,
Onderzeesch zoekt, dan opduikt, onheilspellend,
En zich in mastkorven, op hoofden hecht,
Onverschrokkenheid met gluispenden angst bevecht,

Rustige équipages in verwarring brengt
En het koele bloed van krachtige mannen zengt,
Totdat zij redding zoeken uit 't verderf in zich
En overboord slaan, wanhopig waanzinnig,
Of 't zinkend schip hen verlost uit de kwelling
Te leven onder de vreeselijke voorspelling.

Dan - als de boegspriet ten hemel wijst,
't Dek onder staat, 't logies volloopt, verrijst
Aan duistre, rondom ingekrompen kim,
Hoog op de golven, 't Spookschip, vale schim,
Totdat het doodsvuur naar hem overschicht
En 't plotseling in groenen gloed oplicht.
't Verleent convooi, zoolang zij sloepen roeien
Of worstlen op vergeefsche reddingsboeien,
Waarin zij langzaam zakken en verstijven,
Nog levend zinkend zien: de dooden drijven!

De Algoede dwaalde met zijn Vloekvertoon.
In den getroffene werd Satan oceanisch
En onbedwingbaar: zijn verschijning werkt panisch.
Hij is het centrum van een angstcycloon.
Hemel en aarde kan hij niet bewegen,
Maar alle zeeën! Iedren uitvaartzegen
Te niet doen, ook den vurigst afgesmeekten,
Met offers zoo zeker mogelijk gekweekten.

De schepen zijn niet in 't minst te beveiligen
Door hen te noemen naar de beste heiligen;
Ze voldoen des te sneller den storm den cijns.
Bedrogen kwamen uit de kapiteins
't Weekst voor de priesterlijke inheligheid.
Zij zijn voorspoedig in rampzaligheid -
Komen eerst zinkend tot klaarheid. De sterre
Der zee zelve houdt den Gevreesde niet verre.
Geen waslicht, ex voto in kerken helpt,
Geen misoffer dat verre vloedgolven stelt.
De biddagen in de aardsche kathedralen
Vallen samen met zijn grootste zegepralen.
Dàn viert hij, diep in zee, in dom van nevel
Zijn ongeduld en zijn doodstillen wrevel
En zijn streven zooveel wrakken te maken
Dat men de scheepvaart zal moeten staken
Als de Eeuwige 't Verlossingssein niet wil geven.
Dàn heeft hij zijn dood veroverd op 't leven
En wordt voor 't Hemelsch Zeegerecht gedaagd,
Van zeeroof zonder kaperbrief beticht.
Al verweert hij zich niet, lang wordt beraadslaagd,
(Zooals 't Eeuwigheid betaamt de uitspraak vertraagd)
Is hij eindelijk veroordeeld tot een nieuwe tucht,
Dan zinkt hij spoorloos - of wordt weggevaagd,
Plotseling onzichtbaar, zichtbaar opgelucht.

II

Diepliggend, nauwelijks heffend op de baar,
Door onderstroom, kustschuwen koers gedreven,
Van verre omfladderd door een vogelschaar
Die als een schaduwregen na blijft zweven;
En een gestalte steeds op de' achterstevan,
Eenzaamheids priester voor 't wrak hoogaltaar.

Het dek blijft ledig. Soms spint een matroos
In 't warrig want, besluipt de gladde raas,
En tuurt door het steeds dichterblijvend waas
Vanaf de nok, die hij tot rustplaats koos;
En hoort den wind die klaagt aan, het relaas
Van varen, haven-, kust- en eindeloos.

Geduld voor eeuwig eendere gevaren
Leerde in der eeuwen ledigen loop het schip,
Dat eerst den tijd bestreed door woest te varen,
Maar later 't lot benijdde van de klip
Die de' oceaan tergt door hem te overstaren
Naar avondrood of grijze vogelstip.

't Zeil onderhoudt, aschgrauw van ouderdom,
Als laag cypressenlommer op een zerk,
Slagschaduw, zwaar en roerloos over 't dek.
Als een ruwhouten, verfloos, waggelend hek,

De naden gapend, schaars gestopt met werk,
Hangt de doorschoten reeling scheef rondom.

't Vaart als een vlotgemaakt ruwhoekig eiland,
Dat een dood mastbosch wankelkreunend schraagt;
Bij iedre windsterkte, ook bij windstilt' zeilend,
Nooit vordrend, nooit voor anker, nooit vertraagd.
De orkaan vermijdt de holte van zijn zeil, want
Geen drift die deze doode ruimt' verdraagt.

De Piraat en de Vliegende Hollander op de Lethe

De Lethe is niet genoeg,
Dit half vergeten is nog
Kwellender dan vroeger.
Met wroeging voor den boeg
En snikken brekend in zog
Ik vaar, maar 'k zie den oever,
Achter de heuveln gedaanten
Die mij weer willen bekoren.
Ik vrees dat ik nooit bereik,
Aan berouw verloren,
Het afgelegen rijk
Waar onherroepelijk
Het leven gaat verloren.

Het doodschip is zwaar bezeild,
De raas raken 't water aan,
Roekeloos overijlt
Een stervende zwarte zwaan
Deze smorende bedding,
Worstlend naar zijn redding:
Onwereldschen oceaan.

En mijn leven dat alles ontvliedt,
Nesteling, liefkoozing, rust,

Heeft zich uit felbrandend verdriet
Tot dit schip, deze schim gebluscht.

Het drijft door koudschuimende golven
En scheert de verwoede baren
En dalen, uit welks vale
Wanden doodsvensters staren,
Telkens dieper bedolven.

Tot het den eenige ontmoet
Die hier doolt en niet klaagt,
Met den dood in het bloed
Doorleeft, het oordeel draagt,
Onverschillig en zwart.
Zijn slordig tuigage tart
Het vlekkeloos azuur,
Zijn verkalkte romp
Weerstaat water en vuur
En het grondeloos graf
Dat zich telkens opent
Maar deze prooi niet krijgt
En zich wreekt, stilaf
Knagende en staag sloopend.

Eeuwen lang hield het zijn koers,
Nooit door de grilligheid
Der zee verward, of in 't floers
Der aardsche onverschilligheid.

Op de verlaten waatren
Overlevend verleden,
Grafvluchtig, door de laatren
Ongemoeid, gemedend,
Het doorsnijdt alle kimmen,
Deinend, gelijkmoedig,
Ontmoet nooit andre schimmen,
Verlaten en ramspoedig.

En nu ontwaart de eenzame
Een schip dat aan komt ruischen,
Vragende met hem samen
De Lethe op te kruisen.

De zwarte verschoten vlag,
Met roode teekens besponnen,
Bedekt met resten bloed
Lang geleden geronnen,
Waarvan 't strakstaand stag
Wordt neergehaald; hij groet.

De oude heeft geen doek,
De steng is neengerot,
Maar als een verraste vloek
Valt het welkomstschot.

Zoo door den meer ervaarne
Tot tweede ingewijd,
Bevaren zij samen de zee:
Vergetelheid.

Het Narrenschip

Als spookschip werd ons weerloos wrak gemeden,
Sinds 't hout tot molm en 't zeil tot rag verteerde.
Wij wisten dat wij nooit ter reede keerden,
Dat al ons leven lag in het verleden.

Toch waren wij niet dood: wij hadden kaarten
En speelden een verouderd spel steeds weer,
En ook tabak van bovenaardsche zwaarte,
Na één pijp sliepen wij, de rook sloeg neer,

En een vrouw, zoo veeleischend in haar weelde,
Dat wij haar beurtlings dag en nacht besliepen
En om haar altijd genoeg te doen verdeelden,
Zooals wij vroeger varend wachten liepen.

Zij is van top tot teen getatoueed
Met kleurige kaarten van al onze reizen;
Zij geeft nauwkeurig lengte en breedte aan, boudeert
Wanneer wij niet op haar den koers uitwijzen.

Ook met een zuiver halffrond van de globe
Stemt elk van hare borsten overeen,
De spitsen als de polen koud: een gazen robe
Hoedt er een sneeuwigen sluier overheen.

Zoo werd nog menige oude reis herhaald,
Totdat wij haar geen vol rantsoen meer gaven.
Zij sprak, wij hadden keer op keer gefaald.
'Die willen liever dood zijn en begraven.'

Wij grijnsden. 'Ja, wij willen wel ten grave;
Jij bent een Messalina en wij zijn moe,
Maar, eens aan land, een wisse prooi der raven,
Zelfs geen ellendigen-kerkhof laat ons toe.'

En zij: 'Ik ken, uit langvervlogen tijden,
Een minnaar die nu werkt als doodenwachter,
Dien zal ik wel weer weten te verleiden;
Sluip onderwijl als ratten in - maar zachter.'

Dat scheen een goede kans, daarvoor: hoezee!
Wij dankten haar met onze laatste krachten.
Ook 't oud karkas liep vlugger weer door zee:
Het rook den stal, de stage storm verzachtte.

Toch eindeloos scheen ons de laatste tocht,
Eeuwen - alleen wij weten niet hoeveel;
Maar eindelijk werd het groene water geel
En lag het land voor ons in lage bocht.

Wij moesten toen nog lang stroomopwaarts gaan,
Soms, waar 't bosch laag hing, op het dek geknield,
En kwamen eindelijk voor het kerkhof aan.
Daar stond hij die ons lot in handen hield,

Stroef aan den kant der troeble graft te henglen;
Zijn witte baard woei in den donkren wind,
Aan zijn horlogeketting hing te benglen
't Gedroogde oortje van zijn eerste kind.

Hij riep van de overzij: 'Hier zijn geen graven
Meer open, ik heb zelf geen meter plaats,
Want volgelopen is de laatste haven,
De poort gesloten; blijf maar buitengaats!'

Hij keek weer naar zijn dobber, maar zij lachte
Hem lieflijk toe; hij zwichtte, kwam naar 't hek,
Zijn beendren kraakten in zijn laarzeschachten,
De doodskop waggelde op zijn gebroken nek.

Wij beefde' als dorre blaren toen hij talmde,
Maar als een faun een nimf in 't loover ziet...
Wij zagen toe hoe zij hem diep bedwelmde,
Haar weelde aan zijn doodsbeendren overliet.

(Wij zochten vergelijk: der Tod und das Mädchen,
Ofwel: Othello en Desdemona,
Beter nog: Mephistopheles en Gretchen.
Neen, deze paring waagt haar niemand na.)

En wij vergaten bij 't bewondrend staren
Naar de doodlijke omhelzing onzen wensch;
Zij wees met naakte leden, losse haren
Ons over de nu onbewaakte grens.

Wij kropen tuimlend over zerken, zochten
De open groef, zoo eeuwig lang begeerd,
En speurden rond in alle beenderkrochten,
Maar zijn teleurgesteld teruggekeerd -

En vonden haar, als een gevallen engel
Die 't merk des doods voortaan in 't vleesch zal dragen.
Hij stond alweer aan de' oever met zijn hengel
En heeft op ons niet eenmaal acht geslagen.

Wij zijn, berustend in het levenslot,
Op het verlaten wrak weer sloopgegaan;
Wij wisten nu goed dat de gierige God
Ons geen rust gunt, alleen de oceaan

En haar, de eenigen die Hem om strijd
Luid lasteren, uitdagen en verachten.
Voortaan is onze trouw der zee gewijd
En aan de hoer die naar ons heil wou trachten.

III

Columbus

Als een drieëenheid dreef zijn kleine vloot
Over het wijde, nooit bevaren water
Naar 't land dat hij verwachtte, aldoor later,
Maar vast, als aan 't eind van 't bestaan den dood.

Hij wist, zonder berichten en bewijzen,
Het nieuwe werelddeel te liggen aan
Een verre kim, en anders zou 't verrijzen
Tijdens zijn naadring, diep uit de' oceaen.

Met door geen wrevel aangetast geduld
Werd iedren dag de afstand uitgerekend,
Op de nog leege kaarten aangeteekend,
En geen verwachting door de ruimt' vervuld.

Een enkel maal stond zijn gelaat verstoord,
Wanneer de kleine *Pinta* achterbleef
En hij des avonds in zijn dagboek schreef:
'Wind vast, 't volk ontevree, van land geen spoor.'

Wanneer hij eenzaam zat in de kampanje
Kwamen soms oproerkreten doorgedrongen;
Hij vreesde dood noch leegte, alleen gedwongen
Terug te keeren naar 't gehate Spanje.

Toen eindelijk - op een ijle grijze lijn -
Vreemd slank geboomte als met pluimen wuifde,
En 't volk na lang bedwongen doodsangst juichte,
Stond hij gebukt door diep verborgen pijn.

't Wondend besef van wat hem had gedreven:
Niet het begeeren van schatrijke ontdekking,
't Verlangen voort te zeilen steeds; zijn leven
Wist hij nu doelloos, eindeloos van strekking.

Hij droeg een voorgevoel van ballingschap:
Na ongenade een lange kerkerstraf,
Bevlekte glorie en gebroken staf,
't Oud hoofd gebannen in een monnikskap;

Reeds vastbesloten, in dien eersten stond,
Op een klein schip met weinigen te vluchten;
Reddend in 't eeuwig wijken van de luchten
Een waan van ruim: *de wereld is niet rond.*

Camoës' Thuiskomst

Geluk, te lang gehoopt, wendt steeds in leed.
Toen wij 't eerst landmerk: Cintra's heuvels zagen,
Werd Heitor ook naar 't achterdek gedragen
En gleed in zee van onder 't rood-groen kleed.

Toen kwam, dwars door de kim, de blauwe Taag en
De bruine heuveln weken, hemelsbreed:
Of 't vaderland zijn armen opendeed,
Ons weergekeerden aan zijn hart wou dragen.

Uit Lisboa vlamden geen vreugdevuren.
Een gele vlag woei van de oude vest'.
Geen winpels zwierden van de leege muren.
Men hield de vloot op stroom, bevroesd voor pest.

Na zeven dagen in de stad gelaten,
Door niemand vergezeld, gingen wij saam
Als geesten overdag door vreemde straten,
Geen juichend volk, geen vrouw wuivend aan 't raam.

Aan 't hof wist niemand meer van onzen naam.
Men kende nauwelijks de nieuwe staten;
De vorst, beheerscht door vrouwen en prelaten,
Bleef koud voor Macao's stichting, Goa's faam.

Ik voelde mij door zeven jaar werk verraden;
Mijn *Lusiade* had ik grootgebracht
In sloopshol, grot en kluis, bij dag en nacht,
Gered uit brand en schipbreuk als mijn gade.

Om haar te schenken aan het vaderland:
Maar waar de vijand aan de grenzen ligt,
Waar pestilentie heerscht, aardbeving dreigt,
Men 't volk verdrukt, klooster op klooster sticht,
Ketters ombrengt, ontdekkingsroem verzwijgt,
Heeft men slechts hoon veil voor het heldendicht.

Paschen

Zuid-Atlantische Paasch,
Ver van klokluidende kerken.
De bemanning hoeft niet te werken,
Het zeil hangt stil aan de raas,
Zooals de wolken in 't zwerk, en
Van Zondag is niets te merken.

't Is tweehonderd jaar her
Dat Jacob Roggeveen,
Onze laatste zeevaarder,
Op vroegen Paaschochtend alleen
In den Stillen Oceaan
Een groep van drie bergspitsen peilde,
Daarna een grauw eiland omzeilde.

Hij zond zijn sloepen aan wal,
Zij vonden geen vruchten, geen vee,
Het water was troebel en brak,
Menschlijk leven ontbrak.
Wel stonden overal
Beelden, uitziend over zee,
Ruw, grootsch en ontevreê.

Doodshuizen en grafspelonken,
Donker verwilderd riet,
Afgoden in 't zand gezonken,
Meren vol troebel water,
Een aschgevulde krater -
Resten, en anders niet.

Wel zag men een vlucht gevlekte
Reeën, maar geen werd geschoten,
Wel werden door langgerekte
Echo's galmgaten ontsloten,
Men hoorde 't gekrijsch der gewekte
Dooden - toen vluchtten de booten.

Die het rijk Zuidland zocht
Een een dood eiland vond,
Maar den gevaarvollen tocht
Door 't Onbekende bestond,
Keerde, ziek en gewond,
Werd in Oost-Indië een prooi
Van het Bewind welks octrooi
Hij door zijn wereldreis schond -
Keerde, in zijn geest gewond,
En werd in Holland gehoond.

Hij leefde verder in Vere,
Beschouwd als een godlooze dwaas,
Belasterd door predikanten,
Beloerd van achter het gaas
Van horren met kamerplanten.
Ieder jaar keerde het Paasch,
Maar 't eiland nimmermeer.

Het was een gevloekte plaats:
Begrijpt men wat er gebeurde
Met het geknakte leven
Van Jacob Roggeveen,
Als men weet dat hij betreurde
Er niet te zijn gebleven,
Daar, in die doodscheit, alleen?

De Ontdekker

Den rustigen die mij tartten te vertrekken
Heb ik om 't schip te krijgen woest beloofd
Rijkdommen fabelachtig te ontdekken,
Waarvoor ik ingestaan heb met mijn hoofd,

En eindelijk in triomftocht aangebracht.
Tot zinkens toe geladen lag mijn vloot.
Wel waren bijna al mijn mannen dood,
Maar alle havensteden bont bevlagd.

Toen moest ik knielen voor den gouden troon.
De koning boog en wilde mij een keten
Omhangen - die ik hem met wilden hoon
Ontruikt heb en een hoovling toegesmeten.

Nog heeft een vrouw mij innig vroom omhelsd,
En in haar grijze oogen zag 'k mijn vrede.
Ik neeg - maar in mij brandde toch het felst
't Vuur dat mij voortdrijft buiten rust en reede.

En haastig heb ik mij weer ingescheept,
Zeker van een ontdekking, anders grootsch,
Maar ben door onweerstaanbre drift gesleept
Naar zeeën leeg en kusten steil en doodsch.

Nimmer belijd ik mijn dwaling, mijn zwak.
Voor dezen blinden muur zal 'k blijven kruisen
Tot 't eind der wereld met mijn trouwe wrak,
Waarop drie kale masten: galgen? kruisen?

IV

Het laatste Zeilschip

Wij rondden nog de Stormkaap - onverhoopt.
 De oude bark was door en door verteerd,
 Vaak afgekeurd, steeds weer verassureerd
 En ieder keer met schooner naam herdoopt.
 De premie steeg met onze schipbreuuskans.
 Wij heetten 't laatst: *La belle Espérance*.

't Was vliegend weer, verraderlijke vlagen
 Hadden 't zeil uit de lijken losgeslagen.
 Te redden wat nog bijstond, vlogen ijlings
 Marsgasten 't want in, èn aan 't reven, schrijlings
 Op rabalk zittend of op weeflijn staande,
 Luid vloekend, ongehoord; de storm vermaande
 Stilte, ook 't krachtigst 'Merde' werd gesmoord.
 Een deel van de oude garde sloeg overboord,
 En ook het laatst carré was vlug beneden,
 Meer tuimlend dan de touwen afgeleden.

De schipper wachtte, onder aan het gangspil
 Steun zoekend, maar het kreunde, stond al wankel.
 Hij hield een deksermoen: 'Hoe was 't daarboven?
 Een koud karwei?'

'En lang geen gloeiende oven,
 Het tochtte sterk, wij pakten onze biezen,
 De pijp ging uit, de pruim woei door de kiezen,
 Zoodat ik bovenal mij namens allen voornam,
 U te verzoeken om een extra oorlam.'

De bootsman wachtte - de kaptein aan 't razen.
'Wat, alles laten waaien en nog azen
Op drank? Drink straks, er is daarginds genoeg,
Groene absinth en schuimende champagne.'
Hij kroop alleen terug naar de kampanje
Over 't met zeil en hout bezaaide dek.
't Leek op den vloer van een matrozenkroeg
Den morgen na den nacht voor het vertrek;
Dan liggen kort en klein geslagen tafels
Bont overhoop met witte en roode rafels
Van vrouwenkleeren, bij het ruwe 'reven'
Uiteengescheurd en in den strijd gebleven.

De orkaan nam overhand, rukwinden sarden
Ons oud karkas, het noodzeil was gevlogen,
Snel als een meeuw, klapwiekend naar den hooge,
De wervelwind rukte de laatste flarden
Of een onzichtbre valk met duiven vocht.
De strakste touwen stonden in een bocht,
Snaren waarop de stormwind gonsde en float
Het onheilspellend voorspel van den dood.

De laatste zonnestrallen lagen plat
Over de grauwe zee naar ons fregat,
Rondom welks romp de nacht het vroegst begon
Achter een stoomer zonk de roode zon,

Maar scheen in 't onderdalen te vertragen:
Boven den staalkolos - er door gedragen -
Tusschen de schoorsteenpijpen zonk de schijf
Als brak een groot gezwel uit 't zwarte lijf
Dat roerloos lag - monster in doodsgevaar.
't Werd duidelijk: zijn machine was onklaar.
Aan een der masten vloog een vlaggesein;
De kapitein, een zeilvaartpuritein,
Die, om de zee van steenkoolwalm te zuivren,
Voor mijnenstrooien niet terug zou huivren,
Vloekte van vreugd, als was 't reeds S.O.S.!
Nu schonk hij volop drank, de man een flesch;
Toen konden wij den ondergang braveeren.
'Zet alle zeilen bij en scherp laveeren!
Wij gaan bij Zijne Hoogheid op audiëntie
En bieden hem een welkome attentie,
Ons edelste metaal: een staaldraadkabel
Voor sleepdienst aan; dat ijzeren drijvend Babel,
Die deftige schuit, dat fijnbeschaafd bordeel
Ligt lamgeslagen - ieder krijgt zijn deel.'

't Schip schoot voorover toen 't den zeillast droeg.
Grauw schuim stond als een ringbaard voor den boeg.
De bijna loodrecht staande marszeilraas
Roerden de baren door met schor geraas.

Hij groeide op naarmate wij hem naderden,
Maar geen schroef sloeg, geen stoomturbines raderden.
Doodstil lag de Leviathan - de bramsteng
Der groote mast bleef onder zijn verschansing,
Maar hij lag onbeweeglijk, machteloos.
Wij hadden al de snelheid van een hoos.

Toen klom de oude in het fokkewant
En hield daar onder 't hevigst stampen stand
En rukte aan 't touw alsof de dolle schuit
Zijn mustang was, en schreeuwde - met 't geluid
Waaronder 'n roestige kerkdeur openknarst:
'Verdomd, wie van ons twee loopt nu het hardst!'
Hij slingerde zijn zwaren tros alsof
't Een lasso was naar 't opperdek, maar trof
Niets dan de davits van een reddingsboot;
Van de équipage gaf zich niemand bloot.

Hij wierp nog eens, wij waren al voorbij,
De orkaan greep aan, gierend van uit zijn lij.
De masten kraakten, sloegen overboord,
Daar stonden er die dreigend vuisten balden.
Doodsangst werd in het dronken lied gesmoord,
Terwijl op dek de golvensalvo's knalden;
Bedolven onder 't stortend tuig en zeil
Zongen we en dronken op elkanders heil,

Zoals de Girondijnen totterdood
Geestdriftig in 't aangrijpend morgenrood.

Brief in een Flesch gevonden

Hij stiet op 't rif met volle zeilen
En is met vloed weer vlot geraakt,
Maar zakte diep, er stond bij 't peilen
Drie vaam in 't ruim, hij was gekraakt.

Toen alle deckhands aan de pompen;
De schipper, daar het water steeg,
Trachtte ons ijver in te stompen.
Wij plunderden de drankkast leeg.

Hij liep op en neer over 't reddeloos wrak
Als een rat in de val: 'Wij zinken!'
Ik lag al te kooi met een flesch cognac
Mij een laatsten roes te drinken.

Ik keek door de poort: een boot stiet af
En trachtte een prauw te paaien.
Ik ging naar een eerlijk zeemansgraf,
Zij stierven aan de assegaaien.

(Gedeelte onleesbaar)

Wij zijn uit een langen roes ontwaakt.
De storm was geluwd, dagen later.
We zijn op een vlot aan wal geraakt
En vonden vruchten, zoet water;

En, in een diepe koele grot,
Een aangename woning.
Wij zijn tevreden met ons lot,
Gelukkiger dan een koning;

En lijden maar aan twee dingen gebrek
Waarvoor wij een pink wilden geven:
Wij hebben hier geen draadje shag
En nog veel minder jenever.

Gij die deez' flesch op 't strand mocht vinden,
Doe in een kist wat drank en tabak
En stuur het met zeestroom en winden
Naar de overlevenden van 't wrak
Der *Insulinde*.

Outcast

't Breed grauw gelaat van de Afrikaansche kust,
Na eeuwen van een ondoorgrondlijk wee
Gekomen tot een onaantastbre rust,
Staart steil terneer op de gekwelde zee.

Ons blijft 't verneedrend smachten naar de ree.
Geen oceaan heeft onze drift gebluscht,
En niets op aard, ook zwerven niet, geeft rust,
En de eenige toevlucht de prostituée.

Bij haar die achter iedre haven wacht
- Altijd een andre en toch steeds dezelfde-
Wordt ons heimwee tijdelijk ter dood gebracht.

En ook de sterrenheemlen die zich welfden,
Over ons trokken, andere iedren nacht,
Zijn eindlijk saamgeschrompeld tot één zelfden.

Zeekoorts

Ik moet weer op zee gaan, een goed schip en in 't verschiet
Een ster om op aan te sturen, anders verlang ik niet.
Het rukken van 't wiel, 't gekraak van het hout, het zeil er tegen,
Als de dag aanbreekt over grauwe zee, door een mist van regen.

Want de roep van de rollende branding, brekende op de kust,
Dreunt diep in het land in mijn ooren en laat mij nergens rust.
't Is stil hier, 'k verlang een stormdag, met witte jagende wolken
En hoogopspattend schuim en meeuwen om kronklende kolken.

Ik ben een gedoemde zwerver, waar moet ik anders heen?
Maar gelaten door den wind gaan, weg uit de stad van steen.
Geen vrouw, geen haard verwacht mij. Ik blijf ook liever zonder.
'k Heb genoeg aan een pijp op wacht, en 'n glas in 't vooronder.

(Masefield)

De oude Zeeman

Moe is de machtige zee, moe ook de zwerfende wind.
En ik dan? Een oude man en toch ook hulploos kind.
Ik wou dat ik lag op 't verlaten strand,
Waar alleen een meeuw mij nog vindt.

Aan wal wou geen van mij weten. Ik werd vroeg oud,
Varend, getaand door de zon, gebeten door 't zout.
Ik wou nu liever zinken, gelaten neer op 't zand,
Onder de loome deining van 't diepe waterwoud.

De golven gaan stuivend open. Zie, lang, zacht wuivend haar,
En witte armen reiken: zij zullen mij dragen waar
Mijn leven wordt gelukkig en eindelijk lichter, want
Daar drijven ook de wrakken, gezonken lek en zwaar.

(Masefield)

Pacifique

't Schip is door schelpzeer aangetast.
 Zijn buik spleet open aan een rif;
 Een stortzee, 'n schok en 't zat gestrand -
 Maar 't scheepsvolk moordt geheim vergif.

Teerwant, geblaakte ra en mast
 Vraagt vlam. Eén vonk maar! Warrge toorts -
 Daaronder broeit al stille brand
 Feller dan angst: de gele koorts.

Op zeventien graden Zuiderbreedte
 En honderdtwintig Westerlengte,
 Waar zee en ruimte 't land vergeten,
 Zijn zij gedreven in de engte

Van de onbegrijpelijk stille plek
 Waarover de eeuwge deining golft! En dorst
 In woestenijen water! Schor
 Steent de équipage op 't blaakrend dek.

En een klimt in het kraaiennest,
 Waanzinnig, steekt het want in brand,
 Krijst: 'Beter snel dan traag verbrand!'
 Terug valt zijn verkoolde rest.

't Vuur kruipt neer. Alleen golven blusschen.
En de bemanning moordt zich, wild
Van doodsangst en verstikking tusschen
Brand, water en serene stilt'.

De Matroos

Voor zijn gemoed, verweerd, voortijdig grijs,
Waren thuishavens niets dan 't eind der reis.
De sterren naaste vrienden, voor wie de aard
Alleen als kusten kent, waarlangs hij vaart.

(Vertaald, anoniem)

V

Dsjengis

Karakaroem. Omstreeks 1200.

Een voorhof. Een zuilengang leidt naar een poort met rooden voorhang. Daarnaast, in een voorvertrek, ligt op een leemen divan een oud man, lezende. Dsjengis rent, gelaarsd, gespoord, bestoft binnen. De vizier plaatst zich voor de poort.

Dsjengis:

Wie waagt het...?

Vizier:

De Vizier.

Dsjengis:

Waar is de Khan?

Vizier:

Waar gij geen toegang hebt.

Dsjengis:

Dus, in zijn harem.

Vizier:

Neen, in het ontoegankelijk heiligdom
Van zijn verhevenheid, hij: Hemels zoon.
Mijn voorspraak, Heer, en veel, zeer veel geduld
Kan u den doortocht banen tot zijn troon.
Ook ware 't goed, dat gij veel goud bezat,
Veel goud en grooter onderdanigheid.

Dsjengis:

'k Had reeds te veel geduld voor uw gefleem!
Meld zelf den Khan mijn komst, òf, laat mij door.

Vizier:

Ik weet niet wat gij zijt, ik ben vizier
Des Khans, en geen koerier van uw bevelen.

Dsjengis:

Maar weldra, en mijn eerst bevelen wordt:

Uw eerbiedwaardig hoofd den beul te bieden.
Minder breedsprakig.

Vizier:

Dsjengis?

Dsjengis:

Dsjengis Khan.

Vizier:

Neen, nog geen Khan en nooit. Er staan vijf zonen,
Vóór u geboren, dichterbij den troon.
Moed hebt gij, wees roemruchtig op het slagveld,
Bescheiden in 't paleis, dit is mijn raad.

Dsjengis:

Behoud uw raad, meld mij den Khan, hij zal
Mij welkom heeten, hij zal zich ontrukken,
Al hielden zeven vrouwen hem omhelsd.
Ga, dien mij aan. Of ik zend u
Bij een machtiger despoot, die toch
Terstond u toelaat, als 'k u tot hem zend,
Met één slag van dit zwaard.

*Drijft den vizier met zijn zwaardpunt door den voorhang. Na eenigen tijd
opent deze zich weer en laat een jonge, schoone, doch verwelkte vrouw
door.*

Dsjengis:

U zond de Khan?

Aghm:

Neen, niet de Khan, mijn bloed: ik ben uw zuster.

Dsjengis:

'k Bezit geen zusters, dus de Khan zond u
Mij af te leiden in een minnespel
Van het gevreesde doel, waarvoor ik kom.
Veil lokaas, gij misleidt mij niet. Ga heen.

Aghm:

Eén moeder droeg ons.

Dsjengis:

Ik herinner mij
Geen moeder.

Aghm:

Vannacht stierf ze. Ween met mij.

Dsjengis:

Haar dood gaat mij niet aan. Hoevele vrouwen
Volgden elkaar op in de gunst des Khans.
Hij is mijn vader. Ik erken geen moeder.

Aghm:

Weet gij 't niet meer? Met ons, gelijkgeboornen,
Woonde zij in 't paleis, dat hij bezocht
In diep geheim, steeds sluipmoord voor ons duchtend.
Nu is zij dood en het paleis verwoest
En ik alleen gered.

Dsjengis:

Niet meer hierover.

Aghm:

Dood is de troonopvolger.

Dsjengis:

Vele oudren
Moeten nog sterven al eer ik regeer.

Aghm:

Wat zwijgt gij stug. Verhaal mij van de landen,
De vreemde landen die gij zaagt. Hoe zijn ze?

Dsjengis:

Als de onze: heuvlen, meren, steppen, bosch.

Aghm:

Wat deedt ge met de steden die gij naamt?

Dsjengis:

Verbranden, alle liggen nu in asch.

Aghm:

En wat gebeurde met de overwonnenen?

Dsjengis:

Ik bracht ze allen om.

Aghm:

Wreeddaard.

Dsjengis:

Het is veel wreeder
Ze haavloos vrij te laten, te verstrooien,

Zoodat ze ellendig in de steppen sterven.
 Ik scheidde niet moeder, kroost, minnaar en vrouw;
 k Gaf hun een goeden dood - niemand bleef eenzaam.
 En nooit te voor wist een wantrouwend vorst
 Dat al zijn gunstelingen hem zoo minden.
 Schoon was zijn dood op 't altaar zijner vrouwen,
 Levenden heuvel die hem 't vuur onthief.
 Hun zielen dreven hem in rook voorbij.
 Hem heb ik zeer benijd. Ik doodde enklen,
 Anderen lokte ik met geroofde schatten.
 Maar zij weerstonden, stierven in zijn naam.

Aghm:

Lafaard.

Dsjengis:

Wat ik verover is mijn eigendom.

Aghm:

Ik noem u wreeden lafaard, niet meer broeder.
 Dus vlammen voerden heeten strijd voor u.
 En 't zwaard stokte in de scheidde, en ter zijde
 Is het niet vastgeroest?

Dsjengis: trekt het.

Neen, dik beronnen
 Met bloed van duizenden.

Aghm:

Neen, dat is roest.

Dsjengis:

Waar wilt gij 't voelen? Langs uw donzige wang
 Of door uw fijne hand? Het is niet ruw.
 Het kleeft alleen, gister doorstiet het nog
 Vijanden.

Aghm:

Weerloozen! Ga, afschuwelijke.
 Laat mij u nooit meer zien. Niet meer mijn broeder.

En 'k hoopte nog, dat gij als vroeger waart!
*Zij ijlt weg. Dsjengis steekt het zwaard weer in de scheede en wacht. Trekt
 het daarna weer, en steekt het door het gordijn. Dan gaat het open. De
 Khan zit onder smaragden koepel van troon.*

Khan:

Kom nader. Hier, hebt gij verleerd te knielen?

Dsjengis:

Ik heb het nooit geleerd. Ik knielde nooit
 Dan voor het kampvuur of in hinderlaag.
 En zelden warmde ik mij, nooit wachtte ik.

Khan:

Waar heeft mijn bode u bereikt?

Dsjengis:

Aan 't meer
 Dat u den doortocht sperde naar het Westen.
 Het was uw laatste veldtocht.

Khan:

Waarom noemt
 Gij het mijn laatste? Ik volbreng nog vele.

Dsjengis:

Gij zijt te diep genesteld in uw macht.
 Den vasten troon, het veilig slot verruilt
 Gij niet meer voor de steppe en 't schokkend zadel.

Khan:

Wilt ge u niet hullen in een zacht gewaad,
 Van stof bevrijd door een welriekend bad,
 En met mij zitten aan een weeldrig maal?

Dsjengis:

Ik vraag niet om gastvrijheid en geslemp.
 De ochtendzon zal mij hier niet meer zien
 En gij nooit meer. Alleen mijn erfdeel eisch ik.

Khan:

Kies dan, uit mijn gewesten welk gij wilt.

Gij zijt niet de oudste zoon. Maar, 'k bezit meer
 Dan paarden aan mijn kroon. Azië is ons.
 Wilt gij 't Koreaansch Schiereiland? Het ligt ver,
 Verbergt ook meer geheimen dan de dood.
 Doorvorsch ze en behoud ze. Wellicht vindt gij
 Er vrouwen van bekoring bovenaardsch,
 Of toovermiddlen machtiger dan legers.

Dsjengis: maakt een weigerend gebaar.

Khan:

Wilt gij dan Turkestan? Wel zijn er steppen,
 Maar akkers ook waarvan men tweemaal oogst,
 Die gij met des te meer wellust verwoest.

Dsjengis: weigert.

Khan:

Zetelt gij liever in Mongolië
 Waar gele eenzaamheid zoo strak en breed
 Gespannen ligt als nergens over de aard?
 Daar heeft 't geheugen van de oudste streek
 Vergeten dat eens oceanen golfdn.
 Daar hinderen geen wouden met hun ruischen
 Uw aandacht, geen bergketenen verbreken
 Den einder van uw peinzen, slechts zoutmeren
 Houden u soms hun brakken spiegel voor.
 - Erken dat ik doordringend heb gedacht,
 En weet, in lange nachten staag doorzocht
 Mijn rijksgebied, de helft van 't vasteland:
 'Waar ligt de landstreek die hem 't beste voegt,
 Mijn diersten, sombersten en wreedsten zoon?'

Dsjengis:

'k Erken dat gij volijvrig overdacht:
 'Wat is het pooverst, dat hem toch tevreêstelt.
 Hoe houd ik hem het verst van mij verwijderd,
 't Gevaar dat beter nimmer waar' verwekt.'
 Uw bloode hunkring, mij van u te bannen,
 Verried zich deerlijk; waarom niet Kamschatka?
 't Ellendigst tooiende in dezen trant:
 'Sneeuwveld bezet met laaiende vulkanen,
 Als hermelijn met vonklende karbonklen,
 Talrijker dan juweelen op mijn mantel' ...
 Maar, maak u niet bezorgd. Spaar uw gebied.
 De scheuring komen zal. Doch niet door mij.
 Geen land verlang ik.

Khan:

Wilt gij dan schatten? Ik bezit ze niet.
 Mijn vrouwen en veldheeren zijn veeleischend.

Dsjengis:

Geen schatten, wees gerust.

Khan:

Wilt gij dan vrouwen?
 Ik schenk u welke ge ook begeeren moogt,
 Hoezeer ik ze bemin.

Dsjengis:

Want, gij zijt oud
 En vrede denkt gij u zoo te verwerven,
 Een vrede die mij tevens van u houdt.
 Zoo werd dit een verlies, dat dubbele winst
 Inbracht. Maar vrouwen, ik begeer ze niet.

Khan:

Gij wraakt mij als berekend sluw en gierig,
 Maar, werd grootste mildheid niet ten spot

Voor uw weerbarstigheid, die elk geschenk
 Versmaadt en niets laat raden van zijn wenschen:
 Geen landen, schatten, vrouwen, niets verlangt gij?

Dsjengis:

Vader, mijn heerszucht woedt in mij zoo sterk,
 Dat zij mij zelf dreigt te verbrijzelen,
 Waar ik geen machtiger tegenstand ontmoet
 Dan wreevlen deemoed van een vreedzaam volk,
 Dat zich zacht morrende laat onderdrukken.
 Ik wil geen vruchtbare, volkrijke landen,
 Ik zou ze niet tot grooter welvaart voeren,
 Maar plunderen, brandschatten, martelen
 En een woestijn na korten tijd verlaten.
 - Ik wil geen vrouwen die met lust mijn zinnen
 Ontketenden en dan, met hen verbonden,
 Danste' om mijn machtloos zelf, wervlend als wilden
 Om den gevangne aan den martelpaal.
 Ik ken dien waanzin wel, getrokken van
 Pijn en wellust. Ik roep ze niet meer op.
 - Gij denkt, zij konden mij veel zonen schenken
 Die ik grootbrengen zag met zelfvoldoening,
 Die om mijn kar ten strijde zouden rijden:
 Een lijfwacht voortgebracht uit eigen bloed;
 Die later, als ver uitgezette pijlers,
 De stoute welvingen mijns almachts schraagden:
 Stadhouders in de afgelegen landen.
 Maar voor vergetelheid noch geestverdrijving

Noch tot voortplanting hield ik mijn slavinnen.
 Neen. Ik verstiet ze allen... In den dood,
 Zacht, een voor een. Glimlachend, achteloos
 Als een die zich verveelt aan de' ouden oever,
 Rozen afrukt en werpt in 't donker diep.
 Ook hij die 't hevigst laaiend leven draagt
 Als een felle flambouw die andren aantast,
 Aanwakkert en zeer snel verzengt, terwijl
 Nooit eigen vlam door levensasch verstikt,
 Ook hij valt, en wordt vallend uitgebluscht.

Khan:

Brand die niet uit kan breken, schroeit inwendig.
 Gij wilt geen harem? Ook wilt gij niet heerschen?
 Begeef u dan in groote eenzaamheid,
 Waar iedre oase dort, de stroomen stilstaan:
 Een reeds voorgoed gestorven stuk der wereld,
 Een woestijn, grauw als het gelaat des doods.
 Daar stoort geen licht noch menschlijk leven 't uwe.
 Ik noemde reeds Mongolië. Ik noem Pamir.

Dsjengis:

In de ijle ruimte, in de leege stilte
 Bezweek ik onder 't bonzen van mijn bloed.
 Ik denk dat ik er eens uiteen zou spatten
 Als rijpe sterren in de leegt' te niet.
 Woestijnen zijn uit steden, tempelpuinen,
 Uit 't stof van door den tijd verteerde dorpen,
 Van onderweegs gestorven karavanen
 En 't puin van vroegre vestingen ontstaan.

Mijn geest, die naar vernieling hunkert,
 Als een vampier naar bloed blijft hongren,
 Werd daar waanzinnig, mij aanknagend klagend:
 ‘Te laat, te laat, het werk werd al gedaán,
 Door de eeuwen, de onzichtbare sloopers,
 Die als een zware taak traagzaam volbrachten
 Wat een verwoed verwoestingsfeest moest zijn.’

Khan:

Ik zag u vroeger dagen lang vertoeven
 In de voorvaadrenzaal - vesting waarbinnen
 Het tegenwoordig licht alleen invalt
 Door 't dakgewelf, een dofsmaragden zerk.
 Langs 't evenwijdig, eeuwenoud verschiet
 Der muren glijdt gij binnen 't diepst verleden,
 Tot waar ons voorgeslacht ontstaat in 't donker
 Gebergte waar de tijd ook is geboren.
 De eersten hangen tegen ledig vlak:
 Met machtige monsters levenslang in strijd,
 Maalden zij niet om schildring hunner daden.
 Dan volgen tempelbouwers, stedenstichters,
 Veroveraars en wijze vredeskoningen.
 Dan de verwijfden, zaamlaars van geschriften,
 Zelfs bij 't beminnen eener vurige vrouw
 Peinzende over raadslige karakters.
 'k Herinner u niet aan den meest ontkrachte
 Die, achteroverleunend op zijn kussens,
 Glimlacht en staart naar de gewijde spreuken

In den troonhemel van zijn spond' geweven,
 Terwijl zijn vrouwen hem vruchtloos liefkoozen.
 Daarna komen weer helden, die den vijand
 Vervolgen, schedelklovend, bressen slaand.
 Zaagt gij niet in de diepten van hun rijen
 Eén voorbeeld goed om na te leven?

Dsjengis:

Neen, ik wensch voor te gaan, niet na te volgen.
 Twee hunner vond ik mijn bewondring waard.
 Die in zijn strijdkar staand een koningstijger
 De zware kaken van elkander scheurt.
 Zijn sterk gekromde handen haken rond
 De tanden. Klauwen slaan in 't wagenschot.
 De staart, een wilde slang, geeselt het zand.
 Daarover houdt hij 't kalm gelaat geheven
 Naar 'n reiger door zijn valken achtervolgd. -
 De andre voorzaat dien ik niet vergat
 Is hij die achteloos de laatste asch
 Van een in vlammen opgegane stad
 Laat waaien van zijn opgeheven handen.

Khan:

Gij wijst elk leven af. Wenscht gij den dood?
 Ook dien wil ik u geven, eigenhandig.
 Weet wat uw vader dit zwaarst offer kost.

Dsjengis:

Een slapeloozen nacht, een banger droom.
 Daarna, een angstloos leven, edelmoedige!

Khan:

Maar neem eerst in één nacht zooveel genot
 Aan vrouwen, bloed en wijn als andre' in jaren.

En dan, de dood?...

Dsjengis:

Ja, de eenigste bedwelming.
Maar niet van u. Door mij. De dood van andren,
Van velen, van volkstammen, gansche rassen,
En daarmee kom ik tot mijn eenigen wensch:
Geef mij een leger vogelvrijverklaarden,
Nergens meer aan gehecht dan aan hun paarden.
Onbuigbre ruggen dragen dagen lang
Door eindeloze steppen hun bezitters,
Hun tevens strekkend tot nachtelijk bivak -
In 't zadel door een boom geruggesteund
Slapen zij - zonder wachtpost - wilde dieren
Ontsluipen schuw. Bij 't eerste morgenrood
Daavren zij voort, de weeke bodem trilt.
Dravend als duivelskindren van de' orkaan,
Moeras noch heuvelkling noch dalmeer mijdend.
De lucht is laag befloerst als door sneeuwstorm.
De aarde dreunt als van inwendig onweer.
Kudden in doodsangst vluchten ver in 't rond,
Schrik vooruitspreidend in de stille dorpen.
Hun horde ijlt voorbij, elk staat verlamd
En weet een andre horde in woesten aantocht,
Vernielender dan de vereende ramp
Van sprinkhaanzwermen, olifantenkudden.
En ik, voor mij, vorst der gele centauren,
Wensch een hofhouding van vier witte hengsten

Die reeds het bloed van blanke lijven proefden.
Dit is mijn eenige wensch. Vervul ze.

Khan:

Vraagt gij niet dan een ongetemde horde
Van steppenruiters, ruw en ongezadeld?
Dit 's geen geschenk voor 'n meerderjarigen prins,
'k Geef u de keurbende van 't eigen leger
En kies een landstreek, waar gij wilt, voor strijdperk.

Dsjengis:

Mijn strijdperk neem ik zelf al waar ik wil.
Geef mij slechts 't wapen dat mij winnen zal
Wat ik begeer, en gij toch niet kunt schenken.

Khan:

Wat zou niet vallen binnen het bereik
Van mijn oneindige almacht en goedgeefsheid?

Dsjengis:

Tallooze rijken kwamen in uw macht,
Maar één heeft u steeds strafloos uitgetart,
Dat is het verre, onbedwingbre Westen.

Khan:

Waarom begeert gij 't neevlig avondland
En niet een rijk, gezegend door de zon?

Dsjengis:

Ik wil het Westen om het te verwoesten.

Khan:

Laat af. 't Wordt uw verderf. Laat het met vree.
Gij zult doordringen diep in zijn gebied
En zeker menige zegepraal behalen
Op 't Christenheir, op menig bloedig slagveld.
Toch zal in 't eind het Westen u beheerschen.
Het kan gebieden over vreemde machten
Waarmee gij u niet meten kunt, zij zijn
Onoverwinlijk weerstandloos, steeds wijkend;

Waag u niet in 't moeras, 't zuigt u ten onder.
 Gij kunt nog beter trachten een hard blok
 Te houwen uit den vloeienden oceaan.
 Gij weet, ik leidde een leven zonder vrees
 Langer dan gij. Welnu, ik vrees het Westen.

Dsjengis:

'k Veracht u niet. Misschien vrees ik het ook.
 Toch zal ik het aangrijpen en verwoesten.
 Ik zal de legers, tegen mij gevoerd,
 Uiteenslaan als de maansikkel de wolken.
 Hun vredige stille steden doe ik daavren
 Van oorlogskreten en van doodsgerispiet.
 De kerken waar ze op kille steenen knielen,
 Onder den galm van 't boetgezang gebukt,
 Zal ik doen storten over hunne hoofden.
 Men zal mij noemen Geesel Gods,
 Psalmen toevoegen aan 't getijdenboek,
 Waarin Gods toorn vergeefs wordt ingeroepen
 Tegen de rustverstoorders die te vuur,
 Te zwaard het overschot van 't paradijs
 Berooven van zijn laatste zaligheid,
 Die is: liefhebben, traag en zonder strijd.
 Ik zal mijn krijgers toestaan te verkrachten
 De blanke vrouwen op haar blanke sponde,
 Toejuichen nachtenlange marteling,
 Toelaten dat zij om den zadelknop
 De lange blonde vlechten winden: nooit

Ervoeren zij een hartstocht zoo meeslepend.
Als een wassende vloedgolf van verwoesting
Zullen wij 't wijde Westen overweldigen.
'k Benijd zijn wellust niet, zijn weelde niet,
Want beide zijn beveiligd en geheiligd.
Er is geen grooter wellust dan te doden.
De God, die steeds aan 't kruis hangt, laat mij koud
Ik haat den God, die niet is afgebeeld,
Maar dien zij méénen: 't rustige geluk.
't Bezit ontelbre tempels overal,
Op zachte heuvlen en aan klare stroomen.
In ieder woont een zelfgenoegzaam paar,
Gedurig zorgend om hun zieleheil.
Zij zien zich schooner, dieper dan zij zijn.
Zij smalen op de oude donkre goden
Die waren goed of kwaad, soms beide, nooit
Zoo wankel en verweekeld als de hunne.
Zij vechten nooit, zij zorgen voor hun kindren;
Zij wachten biddend op Gods Koninkrijk.
Ik wil een einde maken aan dit spel;
Moet wel daarvoor veel schoone steden slechten
En velden hoog van halmen plomp verwoesten,
Zelfs de aard doorzoeken naar hun mollegangen.
Deze kleinzieligen zijn een listig ras
Dat zijn dienst doorzet tegen elk geweld.
Eertijds zijn ze verkropen in den grond,

Toen een despoot ze toewierp aan zijn tijgers.
Als wormen woonden ze bij de eigen dooden
En voedden zich met zang en weeën wierook.
Steden der levenden, steden der dooden,
Verstoren zal 'k ze bei tot in den grond
En heel de nestling van 't slaafsch nijver ras.
Als ik hen maaien zie in 't veld of melken
Of werken aan hun ambacht achter glas,
Dan huiver ik van afkeer, voel mij weer
Vrij en gelukkig met mijn ruiterswormen.
Zij maaien, zaaien niet, rijden en zwelgen
En torsen niet den last van gele haren
Zooals een korenveld zijn zware halmen.
Hun koppen zijn het evenbeeld der steppen:
Kaal, slechts een roode haarpluim tooit hun kruin,
Rechtopstaand, als de vuurzuil zijn vulkaan.
Wij rennen voort, vrij met het ros, hoog, laag,
Een wervelstorm bij hellen zonnedag,
Een vuurgloed in den witten winternacht.
Verwoestend vordren wij steeds verder Westlijk,
Totdat ik door een laatst zwart labyrint,
De kromme gangen van een havenstad,
Een bres breek en vanaf de steile kust
De diep 't land ingevreten zee begroet.
'Zee met uw wild verraderlijke heuveln
En valsche dalen, felle wervelstormen,

Draaikolken uit de bodemlooze diepten,
 Wij groeten u, verwoesting werd volbracht,
 Tot u, van morgenrood tot avondrood.⁷
 De zee draagt op haar groengesclubden rug
 Monsters die wij herkennen, want hun koppen
 Zijn die der draken uit het Doodsgebergte.
 Dan flikkren speren uit hun rompen op.
 Zwijgende mannen, zwaar en zwart geharnast,
 Roeien ons snel in sloepen tegemoet.
 Wij waden 't water in, wapens op 't hoofd,
 Totdat onze geledren zich vermengen
 Onder 't gebrul van opgejaagde branding.
 Dan sidderen de Christenen, verbleeken,
 Slaan kruisen, houden biddag - weten toch
 Dat zij verloren gaan naar de eigen leer;
 Volgens profetieën in hun heilig boek:
 'Wanneer water en vuur elkaar ontmoeten,
 Wordt gij verdelgd van 't aangezicht der Aarde.'⁸

Khan:

Gij zijt geen stervling. Werktuig van verwoesting.
 Maar spaar een enkele plek, dit raad ik u;
 Er liggen kleine steden in het Zuiden,
 Vol schatten, zacht bedolven onder bloei
 Van bosschen en omgord door rozentuinen.
 't Krijgshaftigst volk der wereld woonde er vroeger
 Na de verovering van een rijk als 't onze.
 Daar vindt gij eenmaal rust. Spaar deze steden

Tot onderkomen voor uw ouderdom.

Dsjengis:

Ik word niet oud. Ik heb geen paradijzen
Van noode. Ik verafschuw de kasteelen
Met hun zorgvuldig afgeronde perken,
Waarin beelden verstijfd staan, in één houding
Bevroren door de kou die schoonheid heet.
Wanneer rondom de wereld is verwoest,
Is zij mijn paradijs, kan ik, voldaan,
't Leven verachten en den dood weerstaan.
Weet gij nu eindelijk wat ik wensch?

Khan:

Ik weet het nu. Hoeveel wenscht gij? Tien duizend?

Dsjengis:

Neen, duizend is genoeg.

Khan:

Neem, kies zelf uit.
Vertrek vannacht. Ik hoop dat gij niet keert.

Dsjengis:

En hoop dat gij gestorven zijt, wanneer
Ik keeren mocht, opkomend uit het Westen.

Oost-Azië

I

Herfst

Ranken neigen en hun bloesems, welkend,
Siddren terug voor het doodstil meer.
Er drijven tinten, huidringwekkend
Teer.

Pijnboomen die ten oever reiken
Staren ontzet naar hun zichtbare schim,
Die hangt in 't water, niet meer wil wijken
Met een rimpeling naar de kim.

Vijanden deinsden, wij weten niet meer
Aan welke wapnen den moed te wijden.
Het leven moet op 't eiland in 't meer
Peinzen of zeilend er over glijden.

Zullen wij nimmermeer omhelzen?
Onzer huden huidrend dons
Vergeten sluimren in zware pelzen,
Winter in 't woud, eeuwig herfst in ons?

Nagoya Kasteel

Als een schip in de eeuwigheid verankerd
Ligt ver van de oevers het kasteel in 't meer,
Der wereld afgewend, hier onveranderd
Het rijk van bosch en water en weleer.

Nu wil de eeuwige zwerver overvaren,
Zijn rust bewaren midden in het meer,
Welks oppervlak de schichtige winden vlieden,
Waarop geen kelken drijven, uit welks diepten
De muren rijzen, steil en afgesloten
Zonder een poort; gezonken zijn de booten...

Uyemo Park, Tokio

De kindren loopen uit hun kleurig spel
En laten 't park schuw en verwaarloosd achter.
De vogels zwijgen om een ouden wachter,
Alleen de krekels sjirpen snel en schel.

Het groene en roode loof wordt even vaal.
Een flakkerlicht ontwaakt in bronzen lampen.
De avond komt gedempt, gehuld in dampen
Nader, als een sluipmoordnaar in een zaal.

Maar plechtig aangetrokken klokken tampen
En langgerekte heilige tonen gonzen
Boven het dor en streng gebed der bonzen,
Beveiligd voor den nacht in 't heiligdom.

Binnenzee

Witte heuven hullen zich in wolken,
Booten zeilen scheerlings over zee,
Hooger gaan de golven, visschen dieper,
Boomen huivren naakt, van loof beroofd,
Ramen komen in zachtrooden bloei,
Op de daken valt de eerste sneeuw.

De Voortekenen

Witte ijsvogels wiegen
Zich op zee en twijgen dichtbij.
Ze wijst ze en roept met helle
Bekoringsstem: 'Zij voorspellen
Geluk!'
Maar ik zie verder: van het bergenjuk
Komt een donkere stip neersnellen,
Een zwarte vogel voegt zich er bij.

Herfst

Ver stond de strakke lucht
Als een grijszijden scherm
Gespannen voor den dood.
Aan deze zijde een vlucht
Vogelen met gekerm,
Onze hoofden over, vlood.

Den grond bekroop wat groen.
Schril staken stengels riet.
De wereld stond ontbladerd
In 't uiterste seizoen,
Waar zon haar lot verliet,
Weer tot de maan genaderd.

Iwaré

Waar de bosschen geen doortocht gedoogen,
Staat de tempelpoort, midden in 't meer;
De stormwind schommelt haar dubbele bogen,
De deining haar spiegelbeeld heen en weer.

Geen priesters en pelgrims in heilige booten,
Slechts geesten varen er onderdoor.
De golven willen soms 't meer vergrooten,
Vooral in den wilden avondgloor,

Wanneer woud en poorthout samen kreunen,
Dat tusschen hen en de wijde zee
De verre watervallen dreunen,
Dat tegen onwrikbare bergen leunen
Stilt', duister om 't meer van Iwaré.

Ochtend Yokohamabaai

De Foedsji-top boven morgenneevlen.
Is er iets kuischers?
Wereldontheven!
Waarom nog bergen,
En huizen en dwergen,
En grijze rompen van oorlogskruisers?
Maar wéér beneden
In zee een tweede
Foedsji-top!

II
Macao

De Jonken

Geheimgehouden in de donkre heuven,
Even verraden door het morgenrood,
Weer opgenomen in den schoot der neevlen,
Ontzweeft de baai een stille jonkenvloot.

Voor 't licht uiteengeweken aan de kimmen
Ter vischvangst, hier onzichtbaar, eeuwen ver.
Eerst 't duister brengt den keer van wind en schimmen
Tusschen de rotsen, onder de eerste ster.

Traagzeilende en ver naar voor gebogen
In ouderdom die iedren storm verdroeg,
Door de verlatenheid, het diep voor de oogen,
Opengespalkt ter weerszij van den boeg.

Kathedraal San Miguel

Als een rotsmuur steil rijst de façade
Voor het diep verval van 't heiligdom
Weggevaagd van 't aardrijk; geen kolom
Rest van de oude praal tot Gods genade,

Slechts de grauwe rechtopstaande zerk,
Stijgend op de kim der trappendrempel,
't Open ruim beheerschend, zonnetempel
Tot den einder onder 't koeplend zwerk.

Door de raamgaten diep in den muur
- Heiligen zijn vernietigd met hun ruit -
Dringt zich nu het levende azuur,
Vliegen vogels, stralen, in en uit.

De almachtigen in steen gehuld,
De Godsmoeder die de globe torst,
Voor zijn vloot der oceanen vorst,
Hebben in hun heilig ongeduld

Muren, zuilen achter zich gestort,
Maakten hemelhal en wereldrond,
Eenig waardigen, tot hun achtergrond,
Afziend van de stad tot puin verdord.

Uitzicht op Macao van Monte af

Monte wordt door den dageraad ontmanteld.
Bergtoppen komen boven 't donker bloot.
Op smalle strandstrook ligt een boot gekanteld,
Brengt men een paardenroover jong ter dood.

Een stad die stil, een havenkom die zand werd
Maar diep genoeg bleef voor de jonkenvloot.
Is in de stegen het bestaan veranderd?
Nog even zeker werkt pest, hongersnood.

Steeds brengen vrouwen kindren in het leven,
Doodmoede grijsaards sterven in het stof.
De jonken varen in en uit sinds eeuwen,
Een schot lost dag en nacht des avonds af.

Zoo is toch alles als weleer gebleven:
Dat zonopgaan, dat schot, dat zeilenreven,
Het in ellende onbegrijpelijk streven...
Ik hoor mijn stappen klinken in den hof.

Ochtend Macao

Waar de nacht is verdronken,
Waakt nog een maan, oudvergeeld.
Eilanden, jonken en wolken
Staan over hun spiegelbeeld

Even rank overeind,
Terwijl de zon in roode
Rimpels den mist naar het doode
Heilge Macao onderschijnt

En in de slapende smalle
Straten sluipt, in de tuinen
Waar dwars door 't gebloemte vervallen
Paleizen hun praal in puinen

Storten, tot waar beneden
Bekoorlijk de Praia Grande
Blank omarmt de verzande
Voorgoed verlaten reede,

Waar eeuwen lang even vroeg,
Nog thans de visschersvloot
Uitzeilt voor het morgenrood,
Het donker voor den boeg.

Daaronder zien de jonken,
Oud en voorovergebogen,
Zich voor den boeg onder de oogen
Verhangen en verdronken.

Camoës

Hij sleet zijn jeugd in 't afgelegen slot
En diende een hof, geestloos wuft en verwaten.
Hij vlood, wild hunkrend naar een grooter lot,
Alleen naar de pas opgerichte Staten.

Om zijn stilzwijgen en onzeker schot
Geminacht door kooplieden en soldaten;
Aan boord, in 't fort ten prooi aan 't plomp complot
Dat hij niet delgen kon, slechts machtloos haten.

Toch drong zijn droom tot zijn verweezlijking:
Toen hij geen vreemde wonderlanden ging
Veroveren met een machtige armade,

Wrocht hij in kille grottenschemering
- Gedoemd poëet, zwerver en banneling -
De zware strophen van de *Lusiade*.

(Grotto, Macao)

III

Manila

Plaza d'España, smal driehoekig plein.
In 't midden spruit een wankelende straal
Soms voort uit een zieltogende fontein;
Daarachter, hoogverweerd, de kathedraal,

Anders de urenverre naakte vlaktes
Beheerschend tot den steenen horizon;
Hier nauw benard door palm en stekelcactus,
Tropisch verlaten, prooi van bloei en zon.

Verzaakt door 't oude rijk, te ruste
Binnen zijn randgebergte in dorren vree,
Vergeten dat de zon eens aan zijn kusten
Nooit onderging dan in een Spaansche zee.

Op verre eilanden bestaat een stuk
Dat vreemde overheersching stug verduurt,
In zich gekeerd en hoog ommuurd,
Verlaten door het oud wapengeluk.

Zal van ons ook, als wij vergaan,
In de' ouden grond te rust' gevaren,
Aan de andere zijde een teeken voortbestaan,
Waar wij eens oppermachtig waren?

De Kathedraal, Manila

Tusschen palmenvolt'
De kathedraal,
Steenen kristal
Uit macht gestold.

Door woekerbloei bezeten,
Hoog begroeid, stil bestormd,
Muren door wortels gespleten,
Torens misvormd.

Daarbinnen blijft eeuwen-
Oud geloof in zwang,
En stilte, dezelfde, eeuwen,
Eeuwen lang.

Portugeesch Fort

Achter elegante palissaden
Helt het plein, een plaat van heet émail.
Voor bewondering veil buigt het sérail
Over de albasten balustrade,

Overtuigd dat menig teer détail
In den tulen schemer zich laat raden.
De oogen flikkren over de' éventail,
Roode lippen slurpen limonade.

De generaal gelast een kanonnade
Tot welkom. 't Blijft doodstil, geen schot brandt los
'Heldenmoed bewijst zich niet door daden
Vol druk rumoer, dan maar een bastonnade
Van negerslaven, ranselt er op los
Onder 't gejuich van: Vivo Liberdade!'

Het Eiland Kau Lung Seu

Een wereld die hier ouder, wijzer werd,
Kent niet meer de uitersten van winter, zomer;
't Getijde der seizoenen golft niet hooger
Van groene lente naar vergrijsden herfst.

Alles wordt hier vermaand tot heilige rust.
De zee die uitgewoed heeft in taiphonen,
Komt nu de krekens glimlachend bewonen;
Haar golven krenken nauwelijks de kust.

Zwerfblokken uit den tijd der bergverhuizing
Zijn in het landschap gastvrij opgenomen;
Ze liggen midden in de bloementuinen,
Vertrouwelijk beleund door oude boomen.

De huizen heffen rank gehoornde daken,
Door booze geesten nimmermeer gestoord,
Niet meer bewaakt door roode toornige draken,
Uit open gaarden, bloeiend immervoort.

Gelukkige grijsaards liggen lui en lezen,
Het boek bestreken door hun waaiersbaard;
Zij hebben voor herdachte driften, vreezen,
Een grijns dat alles tot den dood bedaart.

Al zien ze uit hun schemer door de schermen
Hun dochters in de zon bij vijvers staan,
Den wind te vragen wie zich zal ontfermen,
't Bebloemd gewaad wanhopig openslaan,

Zij voeren niet voordat het zwellend wee
Richt op het hart de vast omknelde dolken
Ze naar den koepel die verrijst aan zee,
Haar wijzend op de graven, op de wolken.

En voelen zij, bij 't streelend troostgebaar,
De jonkvrouw voor berusting reeds te rijp,
Dan wenden zij het dreigend lijfsgevaar
Af met een minnaar of een opiumpijp.

En later zien ze al rustig in den spiegel
Van 't niet meer somber heimlijk vijvervlak,
Gestreeld door het neerbuigende gewiegel
Van een bevogelden oranjetak.

De avond geeft den dag naar de' ouden nacht
Geleide, als een oude een jonge bruid,
En wijkt behendig tusschen beide uit,
Als de bekoring wordt teweeggebracht.

Dan dwalen wij ook, zonder een verlangen,
Binnen de veilig ingekrompen kinnen,
Tusschen de vochte muren, vage gangen,
Geruisch-, gedaante- en schaduwlooze schimmen.

Dit eiland door de goden werd bedoeld
Met moegezworvenen te zijn bewoond,
Door een tot meer vermoeide zee omspoeld,
Door 'n duizendeeuwenouden steen bekroond.

Landschap

Sprietbruggen, dun als riethalmen, schichten
Over breedglimlachende rivieren.
Ranke vrouwtjes beschrijden ze beschroomd,
't Zacht gewaad angstvallig langs de zijden
Strakhoudend, dat geen windvlaag 't doet uitslaan:
Als vlinders dwarrelden ze op door 't ruim,
Ontredderd meegevoerd, ver van huis.
Visschers wachten met loodrechte spies,
Of forellen zich blinkend verrieden in 't diep.
Jonken volgen den kronklenden stroom,
Hoog op den spiegel, groote holle blaren.

De berg zwelt omhoog uit alle verten
Naar de opbrengst van een slanken steilen top.
Volmaakte wolken vormen een krans
Zichtbare gedachten van den goeden berggod.

Voor roode avondzon hangt de aarde,
Een groote ronde lampion, beschilderd
Met gele woestijnen, donkre valleien,
Grijze rijstvelden en groene meren,
Zacht schommelend in de blauwe hemelzaal.

Strafgevangenis

Een gele muur, daarvoor staan vier lantarens,
Weerspiegeld in de gracht, aan de' overkant;
Een park, gelieven wandlen er in, hand in hand,
Zien wat zij verder doen, verveeld na jaren starens.

Vroeger, in 't bagno, nam men wel
Een knaap om zich aan te verlustigen.
Hier zit men scherp gescheiden, cel aan cel,
En dat is rustiger.

Tai Sjan Pagode

Vanuit zee eerder zichtbaar dan de kust,
 Door 't binnenland nimmermeer te bereiken:
 Bergstorting heeft de wegen overrompeld
 En groef rondom een grondeloos ravijn.

Niet dichterbij de wereld dan de sterren
 Rijst de pagode, rust van 't bergensrhythme.
 Vanuit de wolken springen geesten over
 Als vonken tusschen aard en hemelgloed.

Zeven verdiepingen beheerschen ieder
 In wijder horizon een landenkring,
 Steeds meer ontvangend van het heilige licht
 Dat de andre wereldhelpt in schaduw laat.
 De allerhoogste...

De eerste is wakend over 't land Foe Kiën:
 De steden, de eilanden voor de kust,
 De graven op de heuvelen daarachter,
 De velden vloeiend naar de grijze kim
 In zachte vruchtbare verheffingen.
 De nauwelijks meterhooge ommegang
 Weert beter dan de noordelijke muur
 De roovende nomaden uit de steppen
 En de barbaren, over zee aanvarend.
 Hij wort hun hooge schepen in taiphoons,

Verwoest de tempels van hun god en geld.
Hij zendt ze ziekten en verstoort hun werken.

De tweede strekt zijn invloed en bescherming
Tot de Hwang Ho, de derde tot Dapzang.

De vierde en de vijfde slapen, eeuwen
Zijn Tsje Suan en Yunnan onderdrukt.

De zesde waakt dat Thibet, heilig land,
Niet wordt betreden door het schennend ras.
De allerhoogste...
In een rijk dat vrijwillig onderging
En zich verborgen heeft, diep in Mongolië,
Wachten de laatste Boeddha's op hun tijd,
Aan de' oever van een grondloos grottenmeer,
Verbonden aan een schacht, die de aard doorboort,
Aan 't eind opkronklend in een wenteltrap,
Die in een dubblen muur zich opwaarts wringt
En opent op de spits der allerhoogste.
De Boeddha zal opstijgen, zal gebieden,
De wereld aan zijn voeten valt uiteen
In eilanden, bloeiende, talloos vele,
Elk door een arm der blauwe zee omhelsd.
Zoo ieder zijn verwante wereld vindt
Kleiner dan de oude, oneindig zaliger.

De sterren winnen ook in kracht en glans
Die, ongebroken, duizendvoud weerkaatst,
't Heelal met witten lichtgloed overstroomt.
Kometen en meteoren voeren oorlog
Tegen veroordeelde afgematte machten.
Europa wordt een grillig rotsgebied,
Amerika een vlakke woestenij,
Oost-Azië een zalig eilandenrijk.

Çiwa

Hoor dreunend de' overwinnaarswagen naadren
Die 't menschenras als sprinkhaanzwermen plettert
Met breedgevelgde, wreede, trage raadren
Waaronder 't stervend plonst en kreunt en knettert.

En zie daarover 't grijnzen van den doodsgod,
Veelhoofdig, dertigarmig, geëerbiedigd,
Het onontkoombaar, alomvattend noodlot
Dat 't teedre schendt, 't schoone verkracht, vernietigt.

Voel hoe de lucht van angst stolt en vergrauwt,
Steenarde splijt en ijzige rots ontvlamt,
Vulkanen barsten, diepe zee verdampt,
De sterren dooven, 't fel azuur verflauwt,

Èn blijf gerust, verblind, verdoofd, gevoelloos,
Herkent gij angst, geluk, genot en dood,
Elkaar verwekkende, zinledig, doelloos,
En stort in zaligheid door zinnendood.

Thibet

Achter de dalen, volgestort met puinen
 Van tempelsteden, waar de kloostertuinen
 Op richels tusschen rotswand en ravijn
 Vergroeid en door de zon verlaten zijn;
 Ver achter steppen, stilstaande moerassen,
 Onder de graven van vergeten rassen,
 Rijst 't doodsgeberg't. Geen stroomversnellingen,
 Geen waterval op steile hellingen,
 Alleen in beker van graniet gegrepen
 Een kratermeer, van onder uitgeslepen,
 Waar 'n levenloos droefgeestig eiland in ligt;
 Geen beek vloeit, geen riet ruischt, geen vogel schreit,
 De doodsche stilte heeft zich daar verinnigd
 Tot tempel van de grootste eenzaamheid.
 Geen tempelschatten in de rotsspelonken,
 Geen monniken van heilgen waanzin dronken.
 De eeredienst der stilte wordt met staren
 Door kluzenaars gehoed; er is geen boot, vanwaar en
 Hoe kwamen ze er? Kan de aarde schepslen baren?
 Verloor een ster dor-levende meteoren?
 De kraterwanden zijn de eenige kimmen,
 Bereikbaar slechts als 't meervlak ligt bevroren,
 Te steil om van beneden te beklimmen.
 Dan wordt van boven leeftocht neergelaten;
 Hun afgezanten schuiflen over 't ijs

En keeren met gevulde nap en vaten:
In eeuwigheid hun eenige aardsche reis.

Tocht door Thibet

Weekdieren leefden hier,
Grooter dan mammoetrompen,
In zeeën die over de daken
Der bergen ten hemel golfden.
Hun wanstaltige schalen
Vullen de diepe dalen.
Achter de wentelgangen
Van holgewonden spiralen
Wonen de boosaardige
Geesten die paarse neevlen
Om den vluchteling slingren,
Van zijn gedaante beroofd:
De hellingen staan bezaaid
Met monsterpaddenstoelen.

Uit welke hinderlaag
Zijn wij gered, gevallen
Vlak voor een gapende' afgrond?
Wij trokken over het hoogland,
Hoe lang? Hoe lang geleden?
Is 't web der wegen uitgewischt,
Iedere bron vergiftigd?
Wij drinken avonddauw,
Rijden des nachts en dwars
Door een eindeloos plateau,
Zachtglooiend en heetgloeiend,
Naar een vergeten doel.

De sterren flakkren, angstig, paars en groot,
Brandgaten in het hemeldak,
Dat doorzakt over 't wereldvlak.
Wij dringen door dood bosch
Over dikstuivend, knettrend mos,
Waardoor de paarden buikdiep waden.
Wij aadmen stof van eeuwen lijken,
Het donker stikt ons in zijn lagen.

Weldra raakt de hemelschuint' den bergkam;
Wij rijden reeds gebukt.
Daar nadert hemelnok gebergtekam:
Ontzaglijk wreede breede grijns,
Zoo lachte 't machtige gedrocht -
Vuilroode lip voor brokkeltanden.

Vergeten! Anders worden onze
Geesten in een hol verleden,
Waardoor doffe klanken gonzen,
Bonzen. Wat beteekent bonzen?

Hebben wij eeuwen lang gereden?

Winterval op Zee

Onder vermanenden bladerval,
Door het weemoedig mispelrood,
Langs den vergrijzenden waterval,
De zwarte heesters huivrend en bloot,
Brengt de herfst langs zachte omwegen,
In droefnis stijgende voortekenen,
Ons tot den winter, den zomer ter dood.

Op de zee, zonder bosschen en dalen,
Is herfst een machtlooze geest in het ruim,
Die door de wolken mag dolen en klagen,
Maar zich nergens kan openbaren.
De groene golven vol drift en schuim
Worden in één nacht grauwer en stroever
Dan barre heuveln en dragen ijs
In zware schotsen naar den oever,
Tot de wolken weerbarstig grijs.

De schippers die uit hun zuidlijke tochten
Den doortocht naar het Noorden zochten,
Den zomer meevoerend in hun boot,
Ervaren, verrast door de wervelingen
Die hen omsinglen en snerpend doordringen,
De koude plotseling als den dood.

Sjantoeng Promontorium

Het laatste voorgebergt' verheft zich,
De flanken naakt, de toppen besneeuwd,
Bewoond noch begroeid; een vogelzwerm schreeuwt
Plotseling opwolkend schel en heftig.

Misschien sinds eeuwen 't eerst gerucht;
Over de nooit ontdooide kilte
Heerscht, hangend in de starre lucht,
Een wolkenchaar in volle stilte.

Over het gele oppervlak
Groeien uit ijsschuim grauwe schollen.
De zee zal tot den einder stollen;
Het schip vaart in een krimpand wak.

Onder de schotsen achter de bergen
Worden de golven traag en grijs.
Het schip kreunt op de lange reis
Naar een leege eindlooze verte.

IV
Korea

Korio-baai

Niets is plotseling dan de kreet der sirene,
De echo's komen laat en langzaam terug.
De gele golven landen aan een geler strand,
Op een kleine kaap staan driehoekige huizen
Naast een boom met krommen stam en kroezig loof.
Middelgebergten torsen wolkenbanken en sluiten de kim,
De bruine laagvlakte golft er gelaten omheen.

Sjin Nam Po

Op een landtong staat de witte tank der Standard Oil,
Een dikke zwarte pier draagt haar vuurtoren als een neushoorn,
Daartusschen de haven, waar jonken meren en sampans kruisen,
De *Yaniga Maru* van slechts 900 ton lost aan de leege kade,
Vannacht vertrekt zij naar Chefu, een missionaris en zijn zoon als passagier.

Dorp in het Achterland

Slapend in het smalle eind van de vallei,
Ronde leemen hutten onder grof-rieten daken,
Op het erf van vastgestampte aarde,
Hooge bruine kruiken het eenigst huisraad,
Uit het deurgat rennen naakte kinderen
- Twee witte wezens gaan voorbij -
En rennen kreten slakend het erf terug,
Aangetrokken en afgestooten,
Nieuwsgierigheid en schrik.

Een Vrouw

Het geduldig hoofd vol zware vlechten
Torst een zware mand in wankel evenwicht,
De heupen een groot kind: de beentjes steken ver naar voren.
De borsten hangen laag en slingren onder 't gaan,
Om de enkels is een vuile witte broek gesnoerd,
Het overkleed is stijf en smetteloos gestreken.

Kisji Bjo

Voor vijf sen wijst een meisje het pad
Door het pijnboomwoud.
Voor tien sen schuift de wachter den ruwen grendel
Van voor den tempel, ondiep en oeroud,
Van grijze steen en roodgeschilderd hout.
Achter een ontvloerden voorhof,
Voor een hoogopgeworpen heuvel,
De eerste heerscher,
Twee liggende ossen, twee vrouwen en hun schaduwen,
Welig verduisterd door de pijnen die over de wallen reiken.
In 't lommerdonker zwaatlen schimmen van verdwenen rijken.

Oude Koreaan

Hoofddekseel met dubbelen bodem:
Een kalot in een doorzichtigen punthoed,
De tussehenruimte vormt een kleine vliegenkast.
Uit het wit gewaad rijst een ingevallen gelaat
Waaruit, boven een spichtigen baard,
Een dunne pijp die tabak voor drie trekken bevat
Op de borst hangt.
De blik is verwonderd en berustend, van een
Waardig onderdrukt ras.

Pjeng Yang

Verzaakte hoofdstad,
Ingestort paleis,
Gewezen vesting, aarden wallen, diepgelegen poorten,
Heilige pijnboomwouden over de grachten,
Renko Tei poort, aan de Dai Doko.
Eenerzijds:
Doolhoven van smalle en smallere straten,
Vrouwen wasschend in troebel water en kindren in bruine modder wentlend.
Op een zwoelen, duistren tempelzolder dansen meisjes
Op de maat van een eeuwenoude tweetonige muziek,
Generzijds.

Aanteekening

De tekst van dit eerste deel van *Verzamelde Gedichten* van J. Slauerhoff is verzorgd door K. Lekkerkerker en komt overeen met dien van de afdeeling 'Gedichten' in de 'Verzamelde Werken' (Nijgh en Van Ditmar N.V., Rotterdam 1940-1941, deel I-III), met dit voorbehoud, dat de verbeteringen, welke men in de Errata in het laatste deel der 'Verzamelde Werken' zal aantreffen, in den tekst van deze uitgave reeds zijn aangebracht.

Gedrukt in het jaar 1947 bij de N.V. Boek- & Kunst drukkerij v/h Mouton & Co te 's-Gravenhage.

Bindwerk van de N.V.v.h.J. Giltay & Zn. te Dordrecht.